

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СТРУКТУРНИ И
ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ

ЕДНА ПОСОКА
МНОГО ВЪЗМОЖНОСТИ

МИГ БЕЛЕНЕ - НИКОПОЛ

ПРОГРАМА ЗА РАЗВИТИЕ НА СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ 2014 г. - 2020 г.

Европейски земеделски фонд за развитието на селските райони: Европа инвестира в селските райони

Проучване на въздействието на СВОМР върху социално-икономическото развитие на територията на МИГ Белене – Никопол и удовлетвореността от прилагането на СВОМР в общността

Този документ е създаден в изпълнение на Споразумение №РД 50-11/25.01.2017 г. за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по подмярка 19.4 „Текущи разходи и популяризиране на Стратегията за водено от общностите местно развитие“ на мярка 19 „Водено от общностите местно развитие“ от Програмата за развитие на селските райони за периода 2014 – 2020 година, подкрепена от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони.

Обединени
Български
Консултанти

United
Bulgarian
Consultants

Декември 2024 г.

Съдържание

1. Същност, цели и методология на проучването.....	6
2. Национален напредък в усвояването на ЕСИФ и прилагане на ВОМР.....	8
3. Напредък в прилагането Стратегията за ВОМР на МИГ Белене-Никопол.....	18
3.1. Бюджет на СВОМР и евентуална промяна.....	18
3.2. Обща информация за напредъка в прилагането на СВОМР.....	21
3.3. Напредък по мерки, специфични цели и приоритети на СВОМР.....	23
3.4. Дейности на МИГ по управление и популяризиране на СВОМР.....	34
4. Проекти на територията на общините – надграждане и усилване на въздействията.....	45
4.1. Проекти реализирани на територията на община Белене.....	49
4.2. Проекти реализирани на територията на община Никопол.....	58
5. Въздействие по проекти (таблица).....	67
6. Въздействие на СВОМР върху икономиката.....	76
6.1. Регионален контекст и показатели.....	76
6.2. Индекс на конкурентоспособност.....	81
6.3. Основни икономически показатели.....	85
6.4. Въздействие по сектори.....	94
7. Въздействие на СВОМР върху социалното развитие.....	105
7.1. Заетост и работни места.....	105
7.2. Безработица.....	112
7.3. Заплати и доходи.....	119
8. Въздействия на СВОМР върху екологичните характеристики на територията.....	123
8.1. Изграждане на ВЕИ, ресурсна и енергийна ефективност.....	124
8.2. Управление на отпадъците, кръгова икономика.....	131
8.3. Опазване на биоразнообразието.....	135
9. Резултати от анкетно проучване.....	137

Списък на таблиците

Таблица 1 Национално изпълнение на Оперативните Програми.....	8
Таблица 2 Изпълнение на ВОМР в страната	12
Таблица 3 Изпълнение на програми, включени във ВОМР	14
Таблица 4 Регионално разпределение на средствата от ЕСИФ.....	16
Таблица 5 Бюджет на СВОМР и евентуалната му промяна	20
Таблица 6 Напредък в изпълнение на бюджета на СВОМР	22
Таблица 7 Мерки, процедури, договори и БФП обобщено.....	24
Таблица 8 Дейности на МИГ обобщено за всички години	35
Таблица 9 Дейности на МИГ през 2023 г.	37
Таблица 10 Дейности на МИГ през 2024 г.	41
Таблица 11 Усвоени средства от ЕСИФ по общини в област Плевен.....	46
Таблица 12 Проекти, реализирани на територията на община Белене.....	50
Таблица 13 Проекти, реализирани на територията на община Никопол.....	59
Таблица 14 Въздействие по проектите на СВОМР.....	67
Таблица 15 Основни макроикономически показатели на регионите.....	78
Таблица 16 Индекс за конкурентоспособност на регионите	81
Таблица 17 Основни икономически показатели на общинско и областно ниво	85
Таблица 18 Икономически показатели на общините в област Плевен.....	90
Таблица 19 Ферми за ЕПЖ в община Белене	98
Таблица 20 Ферми за ДПЖ в община Белене.....	99
Таблица 21 Ферми за ЕПЖ в община Никопол.....	100
Таблица 22 Ферми за ДПЖ в община Никопол	102
Таблица 23 Наети в община Белене	108
Таблица 24 Наети в община Никопол	109
Таблица 25 Дял на общественния сектор, дял на наетите сред населението по общини	110
Таблица 26 Безработица в общините на област Плевен.....	114
Таблица 27 Коефициент на безработица в общините на МИГ	115
Таблица 28 Данни за безработните в община Белене.....	116
Таблица 29 Данни за безработните в община Никопол	117
Таблица 30 Заплати по общини в област Плевен.....	120
Таблица 31 Динамика на заплатите в община Белене	121
Таблица 32 Динамика на заплатите в община Никопол.....	122
Таблица 33 ВЕИ по общини в област Плевен	126
Таблица 34 ВЕИ в община Белене.....	127
Таблица 35 ВЕИ в община Никопол	128

Списък на съкращенията

АД	Акционерно дружество
АУЕР	Агенция за устойчиво енергийно развитие
АЗ	Агенция по заетостта
БВП	Брутен вътрешен продукт
БДС	Брутна добавена стойност
БФП	Безвъзмездна финансова помощ
ВЕИ	Възобновяем енергиен източник
ВОМР	Водено от общностите местно развитие
ДМА	Дълготрайни материални активи
ДПЖ	Дребни преживни животни (овце и кози)
ДФЗ	Държавен фонд земеделие
ЕЗФРСР	Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕК	Европейска комисия
ЕООД	Еднолично дружество с ограничена отговорност
ЕПЖ	Едри преживни животни (говеда, крави, биволи)
ЕС	Европейски съюз
ЕСИФ	Европейски структурни и инвестиционни фондове
ЕТ	Едноличен търговец
ЕФГЗ	Европейски фонд за гарантиране на земеделието
ЕФМДР	Европейски фонд за морско дело и рибарство
ЗК	Земеделска кооперация
ЗП	Земеделски производител
ЗС	Земеделски стопанин
ЗУСЕСИФ	Закон за управление на средствата от Европейските структурни и инвестиционни фондове
ИЗП	Използвана земеделска площ
ИСАК	Интегрирана система за администриране и контрол
ИСУН	Информационна система за управление и наблюдение
ИТСР	Интегрирана териториална стратегия за развитие
МЗХ	Министерство на земеделието и храните
МИГ	Местна инициативна група
МИРГ	Местна инициативна рибарска група
МСП	Малки и средни предприятия
НИРД	Научно-изследователска и развойна дейност
НПВУ	Национален план за възстановяване и устойчивост
НПО	Неправителствена организация
НСИ	Национален статистически институт
НСОРБ	Национално сдружение на общините в Република България

НЧ	Народно читалище
ОДЗ	Областна дирекция земеделие
ООД	Дружество с ограничена отговорност
ОП	Оперативна програма
ОПИК	Оперативна програма иновации и конкурентоспособност
ОПОС	Оперативна програма околна среда
ОПНОИР	Оперативна програма Наука и образование за интелигентен растеж
ОПРЧР	Оперативна програма Развитие на човешките ресурси
ОПРР	Оперативна програма Региони в растеж/Регионално развитие
ОСП	Обща селскостопанска политика
ПИРО	План за интегрирано развитие на община
ПКИП	Програма иновации и конкурентоспособност в предприятията
ПОС	Програма околна среда
ПРСР	Програма за развитие на селските райони
ПСОВ	Пречиствателната станция за отпадни води
ПЧИ	Преки чуждестранни инвестиции
РА	Разплащателна агенция
РИОСВ	Регионална инспекция по околна среда и води
РЧР	Развитие на човешките ресурси
СЗР	Северозападен регион
СВОМР	Стратегия за воденото от общностите местно развитие
СПРСЗР	Стратегически план за развитие на земеделието и селските райони
УО	Управляващ орган
ФЕЦ	Фотоволтаична електрическа централа
ФПЧ	Фини прахови частици

1. Същност, цели и методология на проучването

МИГ Белене-Никопол извършва „Ежегодно проучване за въздействието на СВОМР върху социално-икономическото развитие на територията и удовлетвореността от прилагането на СВОМР в общността“. То е заложено в Раздел 8 на Стратегията за ВОМР „Описание на уредбата за управлението и мониторинга на стратегията, която показва капацитета на местната група за действие да изпълни стратегията, и описание на специфичната уредба относно оценката“, т. 8.4. „Описание на системата за мониторинг и оценка“, т. 3 и отговаря на изискванията на Мярка 19 в ПРСР. За разлика от оценката на Стратегията, която описва напредъка по мерки, специфични цели и приоритети и изпълнението на индикаторите, анализът на въздействието изследва в по-разширен план ефектите, които интервенциите по Програмата имат върху развитието на проучваната територия, като се използва възможно най-пълна и всестранна база източници на информация. За по-голяма обективност оценките и анализите се възлагат на външен изпълнител.

Прилагането на СВОМР води до икономически, социални и екологични въздействия върху територията на МИГ, като анализът изследва именно промените, които настъпват по време на изпълнението и съответните тенденции на развитие в трите сфери. Разглежда се цялостното интегрирано развитие на района, позиционирано и в по-широк контекст, вкл. национални и регионални проблеми, които подпомагат или забавят прилагането и съответно неговото въздействие. С тази цел се проследяват основни годишни показатели за територията, но и външни фактори, които усилват ефекта на усвояването на средствата или пък имат негативно влияние – в последните години ситуацията е много динамична в политически и икономически план. Реализацията на СВОМР е към своя финал, но все още не е завършила, част от проектите са разплатени, но друга част все още са в изпълнение или не са започнали, така че е отбелязано моментното състояние за съответната година. Тъй като в събирането на данни има известни ограничения (обикновено са за една или две години назад), направените обобщения и изводи са на база наличната информация и служат за ориентир към по-нататъшни действия.

В анализа на въздействието последователно са разгледани: националният напредък в усвояването на оперативните програми, ПРСР и подхода ВОМР с цел очертаване на някои общи за страната проблеми, благоприятните и неблагоприятните фактори за напредъка;

механизма на прилагане и управление на ВОМР на местно ниво - дейностите на МИГ по изготвяне на процедури, прием на проекти, информирането, консултирането и популяризирането на СВОМР; взаимодействието на проектите по СВОМР с другите проекти и програми, осъществени на територията на двете общини на МИГ, тъй като интегрираният подход е задължителен и въздействието се надгражда и допълва; постигнатите икономически въздействия – повишаване на базовите индикатори и развитие на различните сектори; постигнатите социални въздействия – доходи, заетост и безработица; постигнатите екологични въздействия – енергийна и ресурсна ефективност, управление на отпадъците, биоразнообразие и др. За да се измери удовлетвореността на местната общност е изготвен въпросник и е проведено анкетно проучване.

Използвани са най-актуалните данни на НСИ, вкл. такива на Териториално статистическо бюро, Плевен и Инфостат, базата данни на ИСУН, доклади и информация от Областна дирекция земеделие (ОДЗ), Плевен, статистика на Агенция по заетостта (АЗ), данни на Дирекция Бюро по труда, Никопол, регистрите на Държавен фонд „Земеделие“ (ДФЗ) и Българска агенция за безопасност на храните (БАБХ), данни от Годишните доклади и регистъра на МИГ. Информация е получена и от екипа на МИГ.

Методологията се основава на указанията за мониторинг и оценка, разписани в програмните документи на ЕК и най-вече „Насоки за оценка на LEADER/ВОМР“ (2017). Използвани са и други официално приети документи за оценка на въздействието: „Ръководство за извършване на оценка на въздействието“, Приложение № 1: Идентифициране на икономическите, социалните и екологичните въздействия (Министерски съвет) и „Методика за последваща оценка на програми и нормативни актове“ на Института за публична администрация. Базова информация е извлечена от ПРСР 2014-2020 г. и описанието на Мярка 19; от указанията на УО на ПРСР относно съставяне на годишните доклади за отчитането въздействието на Стратегиите за ВОМР и приноса им към различни приоритети и цели на Програмата и мярка 19.

В методологията са използвани: - метод на наблюдение, вкл. на терен; - метод на анализ на документи – национални, регионални и общински; - метод на обработка и обобщение на различни официални данни; - метод на оценка, екстраполация и заключения; - изводи и препоръки; - анкетно проучване.

2. Национален напредък в усвояването на ЕСИФ и прилагане на ВОМР

До декември 2024 г. общо договорените средства по ЕСИФ за България са в размер на 24,317 млрд. лева, като това е 101,06% от бюджетите на всички програми, финансирани от структурните фондове за Програмния период 2014-2020 г. Средствата по повечето програми са договорени изцяло още през 2022 г., с изключение на ПРСР (95,5%), ПМДР (93,3%) и донякъде ОПОС (98,3%). Разплатените средства са 20,225 млрд. лева или процентът на изпълнение е 84,8%. Напредъкът в разплащането е в рамките на 2,076 млрд. повече - изпълнението през 2023 г. е било 73,96%. В тази сметка са включени само ЕСИФ и не влизат останалите фондове (миграция, правосъдие, вътрешни работи, двустранен, енергетика и т.н.), както и средствата по Плана за възстановяване и устойчивост и от новите ОП, по-голямата част от които вече се усвояват. Заедно с тях, общо договорените средства за България за периода до декември 2024 г. стават 42,401 млрд. лв., а разплатените са 24,259 млрд. лв. Следва да се отбележи, че направените инвестиции (разплатените досега средства) условно са 13,8% спрямо БВП.

Прегледът на данните в ИСУН през декември 2024 г. показва, че по повечето ОП средствата са не само договорени, но и разплатени близо до 100%. Повечето програми са и с получени траншове от Брюксел в почти пълния си размер.

Таблица 1 Национално изпълнение на Оперативните Програми

Програма	Бюджет на програмата	Договорени средства		Реално изплатени суми		Получени суми от ЕК (%)
		БФП	% на изпълнение	БФП	% на изпълнение	
ОПТИ	3 449 175 447	3 595 016 037	104,23	3 429 576 751	99,43	92,06
ОПОС	3 263 311 367	3 209 384 447	98,35	3 168 833 896	97,10	94,59
ОПРР	3 128 660 666	3 186 925 885	101,92	3 029 898 237	96,84	88,61
ОПИК	3 237 729 879	3 294 013 724	101,74	3 237 771 098	100,00	101,61
ОПНОИР	1 349 999 954	1 426 252 307	105,65	1 327 716 243	98,35	97,42
ОПРЧР	2 683 052 921	2 918 756 954	108,78	2 685 701 701	100,10	100
ОПДУ	547 353 851	565 419 676	103,30	546 859 330	99,91	100
ОПИМСП	199 494 660	199 494 660	100	199 494 596	100	100
ПРСР	6 000 577 726	5 732 118 058	95,53	2 427 013 732	40,45	14,97
ПМДР	203 969 300	190 346 034	93,32	173 022 071	84,83	76,,17
Общо:	24 063 325 775	24 317 727 788	101,06	20 225 887 659	84,05	76,33

Източник ИСУН, декември 2024 г.

Както и предишните години, изключение прави ПРСР, чието финансиране е основно за ВОМР, както и в по-малка степен ПМДР, в която също се включва подхода ВОМР (МИРГ). В договарянето на средствата по ПРСР е осъществен относителен напредък - 95,53% от средствата (при 92,88% за същия период през предишната година), но по отношение на разплащането усвояването е едва 40,45% (при 32,30% за 2023 г.). Получените трансше от ЕК по програмата си седят на нивото от миналата година (едва 14,97%), като това е нивото и от 2021 г., т.е. след това на практика няма одобрени от комисията плащания. Трябва да се отбележи и това, че по всички нови програми до 2027 г. има усвояване на средства в една или друга степен, единствено по СПРЗСР няма нито един проект в ИСУН и по Стратегическия план се разходват средствата само за директните плащания (които са от ЕФГЗ). До края на годината СПРЗСР чака одобрение от ЕК за трета поредна поправка, отнасяща се именно за ВОМР. Пари за земеделие са предвидени и по Плана за възстановяване и устойчивост, като през 2023 г. са обявени приеми по две от схемите на приоритетната ос „Устойчиво земеделие“ – № BG-RRP-6.006 „Центрове за подготовка за предлагане на пазара и съхранение на плодове и зеленчуци“ и BG-RRP-6.004 „Инвестиции в технологична и екологична модернизация“ - схемата донякъде е аналог на мерките 4.1 и 4.2 в ПРСР и по нея вече има договорени редица проекти, които вече се изпълняват.

Прилагането на подхода ВОМР се осъществява в контекста на общото усвояване на средства от ЕСИФ в национален мащаб и се обуславя от редица фактори от политически и икономически характер. Проблемите рефлектират и върху местното изпълнение на Стратегията, независимо от добрата работа и положените усилия от отделните МИГ. В края на 2024 г. проблемите са: - основно политическата нестабилност и честата смяна на правителства, което намалява и без това не особено добрия капацитет на централната администрация; - продължаващото отражение на последствията от пандемията, войната в Украйна, вносът на земеделска продукция оттам; - повишените цени на енергия и суровини, голямата инфлация. Към това трябва да се добави и забавянето в работата на ЕК поради европейските избори и неяснотите по редица бъдещи политики, вкл. и по отношение на ОСП и ВОМР. Междувременно върви и усвояването на средства по новите програми до 2027 г., вкл. и НПВУ, което още повече увеличава натоварването на администрацията. Трябва да се припомни и несъответствието между двете системи – ИСУН и ИСАК и продължаващото

ръчно внасяне на данни, което води до технически грешки, забавяне при обработка на документацията, трудност при отчитане на бюджети и индикатори.

Тъй като за ПРСР основен проблем през целия Програмен период е забавянето на одобрението на проектите и тяхното заплащане, в края на 2023 г. от МЗХ съобщават за вероятна загуба на 120 млн. евро от програмата. Основна причина са неизплатени навреме средства от ДФЗ към различни бенефициенти по проекти - според правилата, заплащането за дадена година може да стане в срок от 3 години по-късно, т.е. плащанията за 2020 г. трябва да се получат в рамките на три години до 2023 г., което обаче не се е случило по много от проектите. От Министерството уверяват, че са успели да убедят Комисията да признае последиците от пандемията от Covid-19 и войната в Украйна като форсмажорни обстоятелства, които са възпрепятствали извършването на плащанията в срок и загуба на средства няма да има. През септември 2024 г. обаче става ясно, че 90 млн. евро от ПРСР все пак не са разплатени и ще бъдат прехвърлени към новия Програмен период.

В края на 2022 г. поради проблемите в усвояването на ПРСР, с ПМС № 418 от 14.12.2022 г. се увеличават щатните бройки в ДФЗ със 130 души, най-вече отдел Договаряне, именно за да се преодолее липсата на достатъчно експертен ресурс. В доклада на МЗХ са изложени и основните проблеми: значителното нарастване на броя на схемите и мерките за Програмния период 2014-2020 г., съответно увеличаване броя на проектите и бенефициентите (заявленията годишно са почти двойно повече в сравнение с предишния период); правилата на ЗУСЕСИФ, които налагат съкратени срокове за разглеждане на формулярите за кандидатстване, съчетани с повече вътрешни административни процедури, често пъти различни за едни и същи мерки; несъответствието между ИСАК и останалите системи (най-вече ИСУН) и необходимостта от повишаване на технологичния капацитет на отдела, който работи с тях. Отбелязано е, че в последните две години заради инфлацията и актуализирането на референтните цени, затруднения създават и допълнителните анекси, които бенефициентите искат, защото това на практика означава нова обработка на всички досиета. Освен това се прилагат и извънредни кризисни мерки за преодоляване на последиците от Covid-19 и от ситуацията в Украйна, а от началото на 2023 г. следва да тръгнат и новите мерки по СПРЗСР, както и по НПВУ, като това прави работата на експертите двойна. Като резултат от увеличаването на щата в ДФЗ, макар че във фонда

продължава да има голямо текучество, през втората половина на 2023 г. и началото на 2024 г. договарянето на проектите става осезаемо много по-бързо. Разплащането все още е слабо, тъй като голяма част от договорите са сключени през последните месеци и са нови.

Всички проблеми, свързани с усвояването на средствата по ПРСР рефлектират и върху прилагането на ВОМР, където нивото на изпълнение, макар и да има съществен напредък, е значително по-ниско в сравнение с другите програми. Договарянето на средствата по ВОМР е 88,22% (79,67% през 2023 г.), а разплащането е едва на 58,89% (46,70% за миналата година). Голямата разлика между договаряне и разплащане се дължи на същата причина – много от договорите по ПРСР са подписани съвсем скоро, често в последните месеци. С оглед на все по-кратките срокове за реализация в проектите, опасността от неизразходвана на бюджетите на МИГ и загуба на средства е голяма.

Както личи от данните в долната таблица, нивото на договаряне при всички МИГ е високо – повечето са с над 80 и 90% договаряне, като има и такива, които са надхвърлили бюджетите си. 11 МИГ са с под 80% договаряне, но има и няколко с под 70% и един с под 50%. Причините са различни – бюджетите по мерките не отговарят на интереса на кандидатите, големи средства са предвидени по други програми и остават неусвоени (при ОПОС отказ на един бенефициент сваля с много процента на договаряне), но най-често са в отказа на бенефициенти по ПРСР от подписване на договори и необходимостта от обявяване на нови и нови приеми с остатъчната БФП. Обратно – там където има завършени проекти по другите програми (най-вече по ОПИК), договарянето вдига процента на усвояване, въпреки че по ПРСР нивото остава ниско.

По отношение на разплащането се вижда ясно, че то е по-високо при много фондовите стратегии и съответно при тези само с мерки по ПРСР обикновено е под средното, като разбира се, има изключения. Над половината МИГ са с над 50% разплатени средства по проектите, 21 МИГ са с под 50%, като 10 от тях са малко под или малко над 30%. Както личи от бюджетите, повечето МИГ с разплатени над 70% от средствата са с включени други програми в Стратегиите, т.е. плащанията не са по ПРСР. Проблемът и тук отново е с масовото прекратяване на проекти през 2022 г и началото на 2023 г., обявяване на нови приеми и съответно сключване на нови договори, по които все още няма реално разплатени средства.

Таблица 2 Изпълнение на ВОМР в страната

МИГ	Бюджет	Договорени средства		Реално изплатени суми	
		Общо към 12.2024 г.	% на изпълнение	Общо към 12.2024 г.	% на изпълнение
МИГ Аврен-Белослав	7 174 811,27	5 453 040,77	76,00	3 614 382,52	50,38
МИГ Айтос	3 732 745,00	3 153 092,35	84,47	1 980 364,01	53,05
МИГ Ардино-Джебел	5 775 000,00	5 939 083,85	102,84	4 944 624,65	85,62
МИГ Балчик-Генерал Тошево	7 115 137,20	6 520 044,93	91,64	4 784 366,51	67,24
МИГ Белене-Никопол	7 668 562,00	6 892 345,66*	89,88*	5 635 066,86	73,48
МИГ Белово-Септември-Велинград	8 005 646,39	7 332 324,68	91,59	5 307 100,16	66,29
МИГ Берковица и Годеч	3 732 745,00	3 346 761,66	89,66	1 417 113,00	37,96
МИГ Брезово-Братя Даскалови	3 732 700,00	3 444 332,15	92,27	1 408 133,98	37,72
МИГ Бяла Слатина	5 688 500,00	5 394 002,15	94,82	3 835 195,53	67,42
МИГ Високи Западни Родопи-Борино-Доспат-Сърница	3 732 500,00	3 856 364,14	103,32	2 193 937,81	58,78
МИГ Възход-Ветрино-Вълчи дол-Провадия	3 732 700,00	3 552 955,59	95,18	1 512 391,65	40,52
МИГ Главиница-Ситово	3 442 230,00	3 518 715,12	102,22	2 227 304,76	64,71
МИГ Гоце Делчев-Гърмен-Хаджидимово	8 020 125,39	7 995 799,56	99,70	7 356 825,43	91,73
МИГ Гълъбово-Опан-Симеоновград	3 732 745,00	3 375 220,75	90,42	1 813 578,16	48,59
МИГ Девня-Аксаково	7 162 000,00	6 037 619,48	84,30	4 489 375,73	62,68
МИГ Добричка	3 731 130,35	3 300 890,00	88,47	1 823 102,57	48,86
МИГ Долна Митрополия-Долни Дъбник	3 732 700,00	2 755 358,67	73,82	1 272 180,77	34,08
МИГ Долни Чифлик и Бяла	7 174 908,00	5 723 625,30	79,77	4 580 587,45	63,84
МИГ Дряново-Трявна	7 343 110,48	6 631 809,88	90,31	5 280 623,18	71,91
МИГ Елена-Златарица	2 754 830,00	2 365 875,56	85,88	1 344 447,35	48,80
МИГ Елхово-Болярово	3 732 745,00	3 618 369,63	96,94	2 199 765,63	58,93
МИГ Завет-Кубрат	3 732 700,00	3 657 678,91	97,99	1 250 447,69	33,50
МИГ Исперих	5 830 247,52	5 588 848,58	95,86	3 572 485,92	61,28
МИГ Карлуковски карст-Червен бряг-Искър	7 353 808,00	5 762 126,51	78,36	5 010 544,95	68,14
МИГ Кирково-Златоград	7 174 908,00	6 956 161,31	96,95	5 144 926,94	71,71
МИГ Костенец - Долна баня	3 499 587,47	3 128 252,57	89,39	1 920 705,63	54,88
МИГ Костинброд-Своге	3 732 700,00	2 899 807,82	77,69	1 352 613,02	36,24
МИГ Котел, Сунгурларе и Върбица	5 775 000,00	5 240 080,62	90,74	3 156 852,24	54,66
МИГ Куклен-Асеновград	6 450 189,68	5 759 432,69	89,29	3 140 565,06	48,69
МИГ Лом	7 353 823,00	6 949 103,99	94,50	4 834 431,09	65,74
МИГ Луковит-Роман	7 353 853,00	7 067 513,48	96,11	3 768 529,01	51,25
МИГ Любимец-Ивайловград	2 933 745,00	3 637 390,35	123,98	2 199 072,25	74,96
МИГ Лясковец-Стражица	4 419 745,00	5 197 210,24	117,59	2 909 114,19	65,82
МИГ Минерални бани-Черноочене	4 554 193,00	4 207 643,18	92,39	1 713 209,39	37,62
МИГ Момчилград-Крумовград	6 973 926,27	6 026 213,21	86,41	4 802 182,85	68,86
МИГ Мъглиж-Казанлък -Гурково	7 175 005,80	4 616 173,29	64,34	3 630 604,17	50,60

МИГ Нова Загора	3 732 745,00	3 337 475,86	89,41	2 132 943,82	57,14
МИГ Нови пазар-Каспичан	3 732 745,00	3 310 723,88	88,69	1 631 435,52	43,71
МИГ Община Марица	7 174 575,00	6 733 370,89	93,85	4 681 198,07	65,25
МИГ Павликени-Полски Тръмбеш	6 195 700,00	5 389 578,77	86,99	3 466 368,56	55,95
МИГ Панагюрище-Стрелча-Лесичово	6 313 745,00	6 909 730,41	109,44	4 959 111,14	78,54
МИГ Перушица-Родопи	3 732 745,00	3 288 484,18	88,10	1 306 819,56	35,01
МИГ Поморие	8 299 055,00	7 895 241,04	95,13	6 378 847,98	76,86
МИГ Попово	3 732 745,00	3 612 552,91	96,78	1 784 550,27	47,81
МИГ Преспа-Баните, Лъки и Чепеларе	2 754 825,00	2 515 549,29	91,31	1 114 355,76	40,45
МИГ Радомир-Земен	7 840 766,15	6 435 048,54	82,07	4 878 564,39	62,22
МИГ Разлог	3 732 700,00	3 439 682,31	92,15	2 126 894,60	56,98
МИГ Раковски	5 067 906,88	4 688 402,87	92,51	3 306 628,20	65,25
МИГ Самоков	6 339 982,62	4 027 092,69	63,52	2 956 605,02	46,63
МИГ Сандански	3 732 745,00	2 619 639,84	70,18	1 385 349,07	37,11
МИГ Свиленград - Тополовград	11 865 164,34	10 774 380,08	90,81	8 998 889,86	75,84
МИГ Сливница-Драгоман	2 752 000,00	1 983 677,81	72,08	1 366 580,71	49,66
МИГ Средец	3 536 800,00	3 340 356,49	94,45	2 190 899,49	61,95
МИГ Стамболово-Кърджали	4 389 385,00	2 716 050,07	61,88	1 136 235,68	25,89
МИГ Страджа	3 699 000,00	2 324 480,66	62,84	1 624 021,18	43,90
МИГ Струма-Симитли, Кресна и Струмьани	7 353 853,00	4 718 472,46	64,16	3 393 571,83	46,15
МИГ Тервел-Крушари	3 732 000,00	3 612 997,79	96,81	2 179 924,76	58,41
МИГ Троян-Априлци-Угърчин	6 376 005,00	6 530 501,14	102,42	5 154 302,47	80,84
МИГ Тунджа	8 135 263,05	7 221 962,99	88,77	5 877 994,17	72,25
МИГ Тутракан-Сливо поле	5 213 482,00	5 627 060,65	107,93	3 741 087,42	71,76
МИГ Харманли	3 732 745,00	3 674 855,57	98,45	1 703 224,54	45,63
МИГ Хисаря	8 420 201,00	2 486 107,28	29,53	2 179 033,59	25,88
МИГ Чирпан	2 933 700,00	3 616 300,63	123,27	1 462 367,79	49,85
МИГ Ябланица-Правец	2 754 800,00	2 442 758,50	88,67	1 156 083,64	41,97
Общо за 2024 г.	342 508 381,86	302 173 804,23	88,22%	201 700 641,20	58,89%
Общо за 2023 г.	341 746 956,39	272 301 087,39	79,67%	159 618 449,92	46,70%

*Източник ИСУН, декември 2024 г. * Данните за МИГ Белене Никопол не са точни, тъй като не е отразена промяната в БФП по някои от проектите.*

Прегледът на проектите на всички МИГ по всички допустими за подхода ВОМР програми потвърждава казаното по-горе, че забавянето в прилагането на подхода се дължи предимно на ПРСР. Трябва да се каже и това, че пълното усвояване на средства по някои от програмите все пак е предхождано от намаляване е пренасочване на бюджетите, особено по време на пандемията, когато средства за МИГ са насочени към помощи за COVID-19 (ОПОС) или средствата са оттеглени, поради липса на приеми и кандидати (ОПНОИР). По другите програми също има прекратени договори, но са много малко.

Таблица 3 *Изпълнение на програми, включени във ВОМР*

Програми, включени във ВОМР	Проекти одобрени от МИГ (брой)	БФП на одобрените проекти (лв.)	Сключени договори (брой)	% изпълнение	БФП на сключените договори (лв.)	% изпълнение	Реално изплатени суми (лв.)	% изпълнение
ПРСР	2 473	242 841 089	2 250	90,98%	195 848 955	80,64%	97 398 970	49,7%
ОПИК	212	57 292 540	212	100%	50 959 806	89%	50 184 488	98,5%
ОПРЧР	334	42 915 858	311	93,1%	37 411 483	87,1%	34 051 101	91,1%
ОПНОИР	62	8 762 189	62	100%	8 631 787	98,5%	7 946 246	92,1%
ОПОС	12	13 472 431	11	91,7%	10 262 783	76,2%	10 262 783	100%

Източни ИСУН, декември 2024 г.

Както се вижда от данните, ПРСР е с най-ниско реално усвояване, като по другите програми процентът на изпълнение спрямо отделените бюджети е значително по-висок, договарянето варира, но по различни от тези за ПРСР причини. За ПРСР броят договори показва 90,98% изпълнение, тъй като тук ИСУН включва и прекратените договори, но БФП на договарянето реално е 80,64% от бюджетите на всички МИГ по програмата. Разплатените средства са 49,7% от договорените и едва 39,8% от бюджетите. От отчета на МЗХ за прилагането на подхода става ясно, че само през 2023 г. са обявени 50 нови процедури за прием на проектни предложения към Стратегии за ВОМР с финансиране от ЕЗФРСР, приключени са 101 предишни процедури, депозирани са 258 проектни предложения и са сключени 284 нови договора, като от тях 88 са с общини. Т.е. договарянето е ускорено, но разплащането изостава с много спрямо другите програми.

Договарянето по ОПИК чрез ВОМР е приключило още през 2021 г., като промяна има в размера на БФП (корекции и прекратени договори) и в разплащането, което достига почти до 100%. 31 МИГ изпълняват Стратегии с включени мерки по ОПИК, общо са обявени 99 процедури и са сключени 212 договора, като е изразходван 100% от общия финансов ресурс по програмата, включена във ВОМР. 10 договора са прекратени, което сваля договорената БФП до 89% от бюджетите на МИГ. Изпълнените договори са 202 – т.е. всички останали, като разплатените средства са 98,5% от договорените.

По ОПРЧР договарянето също е приключило, като общо по 34-те стратегии на МИГ, в които са включени мерки от тази програма са подадени 334 проекта, което изчерпва бюджетите на 100%. От УО отчитат 173 процедури на МИГ и 311 сключени договора, чиято БФП е 87,1%

от предвидените за ВОМР средства. Приключените договори са 273, като средствата и по останалите очевидно са почти разплатени, тъй като изпълнението е 91,1%.

Мерки по ОПНОИР прилагат 12 МИГ, които са обявили общо 16 процедури. След приключване на договарянето УО на ОПНОИР през 2022 г. оттегля неусвоен финансов ресурс, като актуалното финансиране от ОПНОИР по подхода ВОМР става 8 762 189,09 лева (преди е общо 10 153 634,80 лв.). Договорената БФП е 98,5% от бюджетите, а разплатените средства са 92,1% от договорените. Изцяло изпълнени са 57 проекта.

По ОПОС също има оттеглени средства от ВОМР, които са пренасочени към справянето с пандемията през 2020 г., има и 1 прекратен проект, затова и договарянето е 76,2% спрямо първоначалните бюджети. 9 МИГ са обявили общо 10 процедури, сключени са 11 договора, от които единият не се изпълнява и впоследствие е прекратен служебно. Останалите 10 договора са вече приключени и разплащането е 100% спрямо договорените средства.

Както се вижда от обобщените данни на ИСУН, по всички програми, включени във ВОМР, с изключение на ПРСР, на практика договарянето е приключило и повечето проекти са изцяло разплатени. По ПРСР в ИСУН продължава да фигурира само един проект, който е отбелязан като приключен, което не е вярно, тъй като доста МИГ съобщават за вече изпълнени проекти. Това пък показва, че проблемите между ИСАК и ИСУН продължават да нямат трайно решение. Съдейки по разплатените суми обаче, изцяло изпълнените проекти по ПРСР са под половината. Следователно, основна пречка за по-доброто прилагане на ВОМР на национално и съответно и на местно ниво са мерките на ПРСР, по които има забавяне както на одобрението, така и на плащането на проектите, а причината е изцяло в неуредиците на ДФЗ и УО на програмата. От МЗХ отчитат забавянето, а като допълнителен проблем са посочени и сложните административни процедури за бенефициентите на МИГ, които са същите като за големите проекти на националните приеми не само при кандидатстване, но и при изпълнение на проектите, като обещава намаляване на административната тежест за следващия Програмен период. Засега обаче, действията на УО на ПРСР и на останалите програми показват точно обратната тенденция – административен хаос, който пречатства стартирането на подхода за новия период вече трета година. Вместо увеличаване на съвместимостта между двете системи, в които се обработват проекти, ДФЗ има идея проектите по ПРСР да се подават в трета система, което по-скоро ще затрудни, а

не облекчи процедурите и ще усложни работата на МИГ с много фондово финансиране. Идеята проектите по другите програми да се подават на национални приеми, но бюджетите да са обосновани в Стратегиите също не е ясно доколко ще улесни отчетността и вероятно ще увеличи административната тежест за бенефициентите.

Разпределението на средствата от ЕСИФ по региони през 2024 г. не показва различна тенденция от предишните години. В южните региони на страната се усвояват повече средства, както се правят и повече инвестиции (общата стойност на проектите е по-висока).

Таблица 4 Регионално разпределение на средствата от ЕСИФ

Регион	Обща стойност	БФП	Брой договори	Бенефициенти
Общо всички ОП				
Северозападен	3 154 281 444.40	2 567 855 188.62	6 565	4 285
Северен централен	2 799 310 457.75	2 209 340 564.84	7 310	5 026
Североизточен	2 478 530 378.67	1 972 187 693.62	8 043	5 694
Югозападен	12 018 876 685.75	8 696 612 415.55	20 539	15 875
Южен Централен	4 593 443 705.04	3 614 368 096.70	12 484	8 673
Югоизточен	5 067 055 121.12	3 680 698 746.37	9 198	6 718
ПРСР				
Северозападен	538 046 027.43	384 492 862.57	1 547	1 252
Северен централен	555 445 824.40	350 983 485.55	1 793	1 470
Североизточен	492 651 332.35	320 937 183.21	1 422	1 155
Югозападен	766 744 795.53	533 177 867.42	1 635	1 290
Южен Централен	919 346 019.01	590 531 344.63	2 763	2 253
Югоизточен	736 450 778.70	457 584 353.06	2 219	1 882
ВОМР само за мерки от ПРСР				
Северозападен (8)*	34 025 406.12	26 296 986.37	310	231
Северен централен (8)	33 345 769.79	26 551 936.76	408	272
Североизточен (9)	43 390 039.73	31 955 228.13	357	248
Югозападен (10)	36 552 862.47	28 826 310.95	282	195
Южен Централен (18)	75 927 981.91	58 729 888.45	706	488
Югоизточен (11)	47 426 614.14	35 696 779.98	366	239

Източник ИСУН, декември 2024 г., * Брой МИГ в региона

Основната част от проектите по всички ОП естествено е усвоена в Югозападния регион, където е София. Разликата между северните и южните региони по обща стойност на проектите е почти двойна и не толкова голяма по усвоена БФП. Северозападният регион е на 4-то място по обща стойност на проектите, както и на усвоената БФП. Причината за това са и целевите средства, насочени към проекти именно за този регион. По брой договори и брой бенефициенти обаче регионът е на последно място, което подсказва, че голяма част от проектите са инфраструктурни на общините – пътища, канализация, отпадъци, саниране и

енергийна ефективност и др. От северните региони най-много проекти и бенефициенти има в Североизточния, който е с най-малко усвоена БФП и инвестиции, което значи пък, че проектите там са най-малки и разпределени сред повече субекти.

Изпълнението на ПРСР показва по-различна регионална картина – южните региони отново са с по-високо усвояване и повече инвестиции, но разликите не са толкова съществени, както общо за програмите. Северозападният е на предпоследно място по обща стойност на проектите и на четвърто по усвоена БФП. По брой договори е на пето място, като след него и само Североизточният, а по брой бенефициенти е на четвърто и изпреварва дори Югозападния, което е нормално, тъй като там е столицата София, която не е земеделски район и съответно е изключена от усвояването на средства по програмата. В останалите съставни области и общини на Югозападния усвоените средства са повече, отколкото в северните региони, но очевидно са за по-големи инфраструктурни проекти на общините. Южният централен регион е на първо място в усвояването на ПРСР по БФП, както и с най-голям брой договори и бенефициенти – там е съсредоточена голяма част от зеленчукопроизводството и животновъдството, които по правило се развиват в по-малки стопанства и съответно субсидиите се разпределят сред по-голям брой бенефициенти.

ИСУН все още не предлага обобщена информация за подхода WOMP по региони. Такава може да се извлече само за приоритетната ос на ПРСР и съответно мерките по нея, включени в Стратегиите. Тук по инвестиции и усвоена БФП води Южният централен регион, в който има и най-много МИГ – 18. Проектите и бенефициентите са близо два пъти повече в сравнение с останалите региони, което произтича и от вече споменатата специализация в земеделието. Трябва да се има предвид, че в Северните региони има 25 МИГ, а останалите 39 МИГ са в Южните региони на страната. Данните показват, че където има повече МИГ, усвоените средства и проектите също са повече. И все пак, разликите между северните и южните региони показват, че усвояването зависи и от икономическата специализация, както и от предприемаческата активност. Броят бенефициенти е почти изравнен навсякъде (с изключение на Южния централен), което за съжаление показва ниска предприемаческа активност в земеделието.

3. Напредък в прилагането Стратегията за ВОМР на МИГ Белене-Никопол

3.1. Бюджет на СВОМР и евентуална промяна

МИГ Белене-Никопол прилага Споразумение за изпълнение на СВОМР № РД 50-11 от 25.01.2017 г., като към него има 7 допълнителни Споразумения, последното от които № РД 50-11 от 20.09.2024 г. е за текущите разходи по подмярка 19.4 и удължаване срока за изпълнение на проектите. Подадено е ново искане за промяна на Стратегията с цел прехвърляне на остатъчни средства от бюджета по ПРСР към други мерки, което още чака одобрение в ДФЗ.

В Стратегията са включени мерки на три оперативни програми, финансирани от два европейска фонда – ЕЗФРСР за мерките от ПРСР и ЕФРР за мерките на ОПИК и ОПОС. Съдържа три Приоритета и 7 специфични цели, за чието постигане са предвидени 9 мерки:

Приоритет 1: Повишаване на ефективността и производителността на малките и средни селски стопанства чрез модернизация и разнообразяване към неземеделски дейности (мерки само по ПРСР)

- ✓ Специфична цел 1.1 *Повишаване конкурентоспособността на селското стопанство чрез реструктуриране и развитие на наличните материални мощности и насърчаване въвеждането на нови технологии в стопанствата* (мерки 4.1 и 4.2 от ПРСР)
- ✓ Специфична цел 1.2 *Развитие на неземеделски дейности, услуги и туризъм* (мярка 6.4 от ПРСР)

Приоритет 2: Подобряване на условията на живот чрез развитие на техническата инфраструктура и опазване на околната среда (мерки по ПРСР и ОПОС)

- ✓ Специфична цел 2.1 *Подобряване на техническата инфраструктура* (мярка 7.2)
- ✓ Специфична цел 2.2 *Развитие на малка инфраструктура в областта на отдиха и туризма.* (мярка 7.5)
- ✓ Специфична цел 2.3 *Сигурна жизнена среда и екологично развитие.* (мярка 109 по ОПОС, мярка 8.1 от ПРСР)

Приоритет 3: Създаване на условия за икономически растеж, заетост и развитие на местния пазар на труда (мерки от ОПИК и ПРСР)

- ✓ Специфична цел 3.1 *Повишаване на конкурентоспособността на МСП, на обема на износ на стоки и услуги, на производителността и придадената стойност на продукцията* (ОПИК)
- ✓ Специфична цел 3.2 *Постигане на социална кохезия чрез укрепване и развитие на човешкия капитал по пътя на придобиване на нови професионални умения.* (мярка 1.3 от ПРСР)

След увеличаване на сумите за преходния период до 2025 г., общият бюджет на Стратегията става 7 668 562 лева. Седемте мерки по ПРСР заемат 48,68% от бюджета или 3 732 745 лева, мярката по ОПИК е с 25,50% - 1 955 830 лева и мярката по ОПОС е с 25,82% от средствата или 1 979 987 лева. Предложеното изменение на бюджета на СВОМР засяга само мерките от ПРСР, т.е. не променя съотношението между програмите. Тъй като по някои от мерките има остатъчен финансов ресурс, а по други няма достатъчно кандидати, също така времето за изпълнение на проекти се скъсява (особено такива със СМР), предложението е бюджетите на 2 от мерките по ПРСР да бъдат увеличени. Така към мярка 6.4.1 „Инвестиции в подкрепа на неземеделски дейности“ да бъдат прехвърлени 170 419,75 лева, като освободените средства са от мерките 1.3, 4.1, 4.2 и 8.1 на ПРСР, като бюджетът на мярката ще бъде увеличен от 500 000 на 670 419,75 лева. Прехвърляне на средства в размер на 200 000 лева се предвижда и към мярка 7.5 „Инвестиции за публично ползване в инфраструктура за отдих, туристическа информация и малка по мащаб туристическа инфраструктура“, като освободените средства са от мярка 4.2. Така бюджетът на мярка 7.5 вместо 330 000 лв. ще стане 530 000 лв. Идеята е, че по тези две мерки могат да бъдат осъществени проекти, свързани със закупуване на материални активи, които не изискват дълго време за изпълнение и по този начин ще бъде оползотворен целия бюджет в частта, отделена за ПРСР. Преразпределението на бюджета би променило леко съотношението между трите приоритета и групите заинтересовани страни, без да влияе върху очакваните въздействия.

Първият Приоритет на СВОМР е изцяло предназначен за стопанския сектор – земеделски производители, преработватели и разнообразяване на икономическите дейности. За него са отделени 25,03% от средствата. Специфична цел 3.1 на третия Приоритет е също за

повишаване конкурентоспособността на местния бизнес в лицето на МСП чрез мярката на ОПИК и обхваща 25,50% от средствата, а Специфична цел 3.2 е за повишаване квалификацията на работната сила чрез мярка 1.3 на ПРСР. Общо за бизнеса са предназначени 50,98% от бюджета на СВOMP. При промяна на бюджета, този дял ще стане общо 48,77% - по Приоритет 1 средствата ще бъдат 23,27% вместо 25.03%, по Приоритет 3 средствата намаляват от 25.95% на 25,5 %, т.е. промяната е минимална. От тези мерки се очаква да настъпят основните икономически въздействия – да се повиши конкурентоспособността на подпомогнатите стопанства и предприятия, но и социални ефекти – нови работни места, повишаване квалификацията на работната сила и предприемаческата активност, евентуално увеличаване на доходите. Въвеждането на иновации и зелени технологии води и до по-добро опазване на околната среда.

Таблица 5 Бюджет на СВOMP и евентуалната му промяна

Мярка	Наименование	Бюджет (лв.)	% от бюджета	Нов бюджет (лв.)	% от бюджета
	Мерки, финансирани от ПРСР 2014 – 2020 (ЕЗФРСР)	3 732 745	48,68	3 732 745	48,68
Мярка 1.3	„Краткосрочен обмен на опит и посещения в земеделски и горски стопанства”	33 745	0,44	0	0
Мярка 4.1	„Инвестиции в земеделски стопанства”	1 119 600	14,60	1 064 935,19	13,89
Мярка 4.2	„Инвестиции в преработка/маркетинг на селскостопански продукти”	300 000	3,91	48 892,97	0,64
Мярка 6.4	„Инвестиции в подкрепа на неземеделски дейности”	500 000	6,52	670 419,75	8,74
Мярка 7.2	„Инвестиции в създаването, подобряването или разширяването на всички видове малка по мащаби инфраструктура”	1 379 400	17,99	1 379 400	17,99
Марка 7.5	„Инвестиции за публично ползване в инфраструктурата за отдих, туристическа инфраструктура”	330 000	4,30	530 000	6,91
Мярка 8.1	„Залесяване и поддръжка”	70 000	0,91	39 097,09	0,51
	Мерки, финансирани от ОПИК 2014-2020 (ЕФРР)	1 955 830	25,50	1 955 830	25,50
Приоритетна ос 2	Инвестиционен приоритет 2 „Капацитет за растеж на МСП”	1 955 830	25,50	1 955 830	25,50
	Мерки финансирани от ОПОС 2014-2020 (ЕФРР)	1 979 987	25,82	1 979 987	25,82
Приоритетна ос 3	Подобряване на природозащитното състояние на видове от мрежата Natura 2000 чрез подхода ВOMP	1 979 987	25,82	1 979 987	25,82
ОБЩО ЗА ЦЯЛАТА СТРАТЕГИЯ:		7 668 562	100	7 668 562	100

Източник документи на МИГ – СВOMP и Обосновка към Заявление за промяна на СВOMP

По мерките на Приоритет 2 на СВОМР, Специфична цел 2.3 (предимно за нестопанския и публичния сектор) 25,82% от средствата са за мярката по ОПОС, тъй като голяма част от територията е обхваната от зони от „Натура 2000“ и 0,91% са за мярка 8.1 от ПРСР за залесяване и създаване на горски масиви, чрез които ще се постигнат преки положителни ефекти за опазване на околната среда и екологични въздействия. Промяната на бюджета би свила дела на тази цел от общо 26,73% на 26,33%. Специфичните цели 2.1 и 2.2 на този Приоритет чрез мерките 7.2 и 7.5 са за подобряване условията за живеене и съответно имат социално въздействие. Техният дял в СВОМР се увеличава от 22,29% на 24,9%, съответно приносът на Приоритет 2 става общо 51,23% вместо 49,02%. Както вече се каза, промените не са особено големи и е по-важно всички средства да бъдат усвоени, за да се осъществи устойчивото развитие на територията.

3.2.Обща информация за напредъка в прилагането на СВОМР

В края на 2024 г. в прилагането на СВОМР е осъществен много добър напредък, проведени са приеми по всички мерки, повечето средства са договорирани, а голяма част са и разплатени. Почти по всички мерки интересът на бенефициентите надхвърля разполагаемия бюджет, което означава, че той е съставен според реалните нужди на територията и на заинтересованите страни. По някои от мерките се е наложило изготвянето на нови процедури и приеми поради прекратени договори и отказ от изпълнение от страна на бенефициентите, които обаче се дължат на прекалено дългото чакане за одобрение от страна на ДФЗ, а не на работата на МИГ. Това налага и исканата промяна на бюджета на Стратегията, тъй като има освободена БФП. По две от програмите – ОПИК и ОПОС проектите вече са приключени, т.е. бюджетите им са изразходвани. Както и при другите МИГ, проблеми има само по ПРСР. Работата на МИГ се затруднява от неточностите в ИСУН – технически грешки, но и неактуални данни, както и от липсата на достъп до цялата кореспонденция между бенефициентите и ДФЗ, което пречи на своевременното пресмятане на остатъчните средства.

По данни на ИСУН, обявените до декември 2024 г. процедури на МИГ в общата финансова информация са 16, в модула за процедурите обаче са отбелязани 15, очевидна техническа грешка. Всъщност реално проведените процедури са 13, тъй като има една прекратена и повторена процедура по ОПОС и една анулирана и повторена и по мярка 4.1 от ПРСР.

Системата обаче продължава да смята двойно техните бюджети и така обявените процедури са на стойност 11 180 094,45 лева в модула за процедурите и 10 380 094,45 лева в модула за финансовата информация (там е премахната анулираната процедура по 4.1, но седи двойната сума по ОПОС). Реално обявените процедури, след като се премахне двойното смятане на повторените две, всъщност са на стойност 8 400 107,45 лв. или 109,54% от бюджета. Според регистъра на МИГ, процедурите са на стойност 8 279 866,09 лв. Разликата идва от бюджета на втората процедура по 4.1 – в регистъра е 313 009,82 лв., а в ИСУН е 433 251,18 лева. И в двата случая стойността на процедурите надхвърля бюджета на СВОМР, тъй като в следващи процедури по мерките са включени остатъци от първите процедури, както и освободена БФП от прекратени проекти или намалена финансова стойност, които системата не пресмята.

Таблица 6 *Напредък в изпълнение на бюджета на СВОМР*

Средства	Брой	БФП (лв.)	В % от бюджета
Бюджет и мерки на МИГ	9	7 668 562,00	100%
Обявени процедури ИСУН	13 (15)	8 400 107,45	109,54%
Обявени процедури МИГ	13	8 279 866,09	107,9%
Брой подадени проекти	56 (61)	8 563 429,06	111,7%
Одобрени от МИГ проекти	52	7 552 668,70	98,48%
Сключени договори	48 (44)	6 892 345,66 (6 866 269,44)	89,88% (89,53%)
Изплатени средства	31	5 635 066,86	73,48%

Източник ИСУН, Регистър проекти на МИГ

Броят подадени проекти е 55 (броят е 61 заедно с оттеглените проекти, които са 6) според регистъра на МИГ. В ИСУН са отбелязани 56 подадени проектни предложения, тъй като вероятно някое е оттеглено след подаване в системата. БФП на подадените проекти е 8 563 429,06 лв. и надхвърля бюджета на Стратегията, което вече се каза, че говори за добър интерес от страна на бенефициентите, затова и някои от проектите са със статут на резерви. В последствие има откази от сключване на договор, прекратени проекти и намалена БФП, като остатъците са използвани в следващите приеми. Одобрените от МИГ проекти, според Регистъра са 52, като тук влизат и резервите. Общата стойност на БФП на одобрените проекти е 7 552 668,70 лева и разходва почти целия бюджет (98,48%). В ИСУН като одобрени от МИГ проекти са посочени 46, което не кореспондира със сключените 48 договора и явно пак става въпрос за техническа грешка.

Сключените договори са общо 48, като 4 от тях са прекратени. Те продължават да фигурират в ИСУН, но сумите за тях са отбелязани като нулеви (с изключение на 1, който е отбелязан като прекратен, но парите си стоят). Договорите, които се изпълняват реално са 44 с БФП от 6 892 345,66 лева в ИСУН и 6 866 269,44 лева по информация на МИГ. Тук има разминаване по някои от мерките, по които договорираните според ИСУН средства надхвърлят разполагаемите бюджети и в системата не е отбелязано редуцирането на БФП по редица проекти. Несъответствията са разгледани поотделно за всяка от мерките по-надолу. Изпълнението на бюджета по договорирани средства реално е 89,53%, а не както е отбелязано в ИСУН, вкл. в общото изпълнение на ВОМР, 89,88%. Разликата не е особено голяма, но отново доказва проблемите на системата при отчитане на бюджетите на МИГ, тъй като при повечето има подобни грешки. По 31 от проектите вече има изплатени средства, които са в размер на БФП 5 635 066,86 лв. или 73,48% изпълнение на бюджета.

3.3.Напредък по мерки, специфични цели и приоритети на СВОМР

МИГ Белене-Никопол е провела процедури и приеми по всички мерки, и то с по няколко приема – общо 27. Те са обобщени в таблицата по-долу и както се вижда от данните, по повечето мерки бюджетите се разходват още на първия прием, но заради освободени средства от прекратени проекти, намалена БФП от страна на ДФЗ, както и увеличение на бюджетите заради преходния период, се налагат и следващите процедури и приеми. Това се отнася най-вече за мерките от ПРСР, като изключение правят мерките 1.3 и 4.2, където няма достатъчно кандидати. Мерките на ОПИК и ОПОС са договорени с по една процедура, проектите и по двете програми са вече изпълнени и изцяло разплатени.

Спомена се, че с мерките по ПРСР има редица проблеми – както в договарянето, така и в отчитането на проектите. Освен прекратените проекти и актуализираната БФП, грешките в ИСУН не позволяват своевременно пресмятане на остатъчните средства, както от страна на МИГ, така и за външните оценители на СВОМР. Несъответствие има в договорираните средства по мерките 4.1, 6.4, 7.2 и 7.5, като някои от грешките са лесни за откриване, но други поставят под въпрос исканата от МИГ промяна на разпределението на средствата между мерките на ПРСР. Получените данни от експерта на МИГ не внасят достатъчно яснота, тъй като отново има разминаване между сумите в ИСУН, писмото до ДФЗ и кореспонденцията с бенефициентите, с които се намалява БФП на съответните проекти.

Таблица 7 Мерки, процедури, договори и БФП обобщено

Мерки/ Процедури	Стойност на процедурата	Брой подадени проекти	Брой одобрени проекти	Одобрена БФП от МИГ	Сключени договори	Договори в изпълнение	БФП на договорите
ПРСР							
1.3 Краткосрочен обмен на опит и посещения в земеделски и горски стопанства							
BG06RDNP001-19.320 (два приема)	33 745,00	0	0	0	0	0	0
Договорени средства							0
Остатък от средствата							33 745,00
4.1 Инвестиции в земеделски стопанства							
BG06RDNP001-19.105 (два приема)	800 000,00	15 (18)	14	955 710,73	13	11	686 347,69 (755 098,84 в ИСУН)
BG06RDNP001-19.564 (4 приема)	433 251,18	5	5	378 587,5	5	5	378 587,5
Общо договорени					18	16	1 064 935,19
Остатък от средствата							54 664,81
4.2 Инвестиции в преработка/маркетинг на селскостопански продукти							
BG06RDNP001-19.094 (два приема)	500 000,00	1	1	48 892,97	1	1	48 892,97
BG06RDNP001-19.565 (три приема)	251 107,00	0	0	0	0	0	0
Общо договорени							48 892,97
Остатък от средствата							251 107,00
6.4 Инвестиции в подкрепа на неземеделски дейности							
BG06RDNP001-19.136 (два приема)	500 000,00	10 (11)	8	493 590,96	6	4	174 459,80 (227 030,85 в ИСУН)
BG06RDNP001-19.739 (два приема)	206 073,78	5	5	283 890,75	5	5	283 801,68
Общо договорени					11	9	458 261,48
Остатък от средствата							41 738,52
7.2 Инвестиции в създаването, подобряването или разширяването на всички видове малка по мащаби инфраструктура							
BG06RDNP001-19.253 (един прием)	900 000,00	2	2	774 451,13	2	2	676 213,15
BG06RDNP001-19.566 (два приема)	640 113,49	2	2	638 627,93	2	2	632 855,00
Общо договорени					4	4	1 309 068,15
Остатък от средствата							70 332,00
7.5 Инвестиции за публично ползване в инфраструктурата за отпих, туристическа инфраструктура							
BG06RDNP001-19.319 (два приема)	330 000,00	4 (5)	4	272 587,23	4	4	266 889,42 (270 837,42 в ИСУН)
Общо договорени					4	4	266 889,42
Остатък от средствата							63 110,58
8.1 Подпомагане за залесяване и създаване на горски масиви							
BG06RDNP001-19.321 (два приема)	70 000,00	1	1	39 097,09	1	1	39 097,09
Общо договорени							39 097,09
Остатък от средствата							30 902,91
Общо договорени за ПРСР							3 187 144,3

ОПИК							
Подобряване на производствения капацитет в МСП							
BG16RFOP002-2.022 (2 приема)	1 955 830,00	7 (8)	6	1 717 420,41	6	6	1 704 045,30
Общо договорени и разплатени за ОПИК							1 702 439,13
ОПОС							
Подобряване на природозащитното състояние на видове от мрежата Natura 2000 чрез подхода BOMP							
BG16M1OP002-3.030 (1 прием)	1 979 987	3	3	1 949 812,00	3	3	1 875 885,86
Общо договорени и разплатени за ОПОС							1 875 885,86
Общо договорена БФП за СВOMP							6 765 469,29

Източник ИСУН, Регистър проекти, информация от екипа на МИГ

Мярка 1.3 „Краткосрочен обмен на опит и посещения в земеделски и горски стопанства” с бюджет от 33 745,00 лева

Една процедура:

- BG06RDNP001-19.320 с бюджет от 33 745,00 лева

По процедурата през 2022 г. са проведени два приема, но и по двата няма подадени проектни предложения. Средствата в размер на 33 745 лв. остават неусвоени, очевидно няма да има кандидати и по тази причина МИГ предлага те да бъдат прехвърлени към мярка 6.4.1, към която има по-голям интерес, а и проектите са възможни за реализация с оглед все по-кратките срокове за изпълнение. Следва да се отбележи, че много от МИГ имат проблеми с мярката за обучение, поради неясните условия на ДФЗ, приемите са обявени в последния момент, няма кандидати и средствата се прехвърлят към други мерки.

Мярка 1.3 е заложена за изпълнение на Специфична цел 3.2 *Постигане на социална кохезия чрез укрепване и развитие на човешкия капитал по пътя на придобиване на нови професионални умения от Приоритет 3 Създаване на условия за икономически растеж, заетост и развитие на местния пазар на труда* на СВOMP. За постигането на същата Специфична цел 3.2 са предвидени и проекти по мярка 19.3 „Подготовка и изпълнение на дейности за сътрудничество на местни инициативни групи“. МИГ Белене-Никопол в партньорство изпълнява два проекта за вътрешно териториално сътрудничество: Проект № BG06RDNP001-19.607-0007 „Дигитална местна общност - иновация за живи селски райони! Това е твоя Live! Дигитален хъб и мобилно приложение за промотиране на характерни за местните територии и общности ресурси“ и Проект № BG06RDNP001-19.607-0019

„Опознай и съхрани българското - предай нататък. Пътят на зрънцето, шевицата и песента!“, като чрез тях Специфичната цел 3.2 ще бъде частично постигната, без да противоречи на приоритетите на Стратегията за ВОМР.

Мярка 4.1 „Инвестиции в земеделски стопанства“ с първоначален бюджет от 800 000 лева и актуален бюджет от 1 119 600 лева в СВОМР.

2 процедури:

- BG06RDNP001-19.105 – бюджет от 800 000 лева
- BG06RDNP001-19.564 – бюджет от 433 251,18 лева в ИСУН и 313 009,82 лв. в Регистъра проекти на МИГ

По процедура BG06RDNP001-19.105 с бюджет от 800 000,00 лева са проведени два приема с общо подадени 18 проектни предложения. Заявената БФП по проектите е 1 162 484,48 лв., което означава, че интересът на бенефициентите надхвърля заложените средства по СВОМР. Три от проектите са оттеглени от бенефициентите, а един е отхвърлен от комисията, като остават 14 проектни предложения. От втория прием три проекта са със статут на резерви, поради надхвърляне на бюджета. Одобрените проекти по процедурата са общо 14, вкл. резервите. БФП на одобрените от МИГ проекти е 955 710,73 лева. Тъй като признатата БФП от страна на ДФЗ е по-малка, а единият от проектите е прекратен, се освобождават още средства. След изпратено запитване в ДФЗ, в крайна сметка са сключени договори с два от трите резервни проекта, тъй като третият бенефициент се отказва от договор. Сключените договори са 13, два от тях са прекратени, изпълняват се 11 договора. Общата БФП договорена по тази процедура е 686 347,69 лева. В ИСУН договорената сума е 755 098,84 лв., тъй като проектът на Гергана Енева е записан като прекратен, но БФП не е премахната. По принцип, практиката БФП на прекратените проекти да се отбелязва като 0 е от две години насам, преди това проектите влизаха в общата сметка, което водеше до още по-големи изкривявания на бюджетите и тяхното отчитане. Очевидно на този проект е пропуснато да бъде нулирана БФП.

Тъй като остават още освободени средства, а през 2020 г. бюджетът по мярката се увеличава с 319 600,00 лв., е обявена втора процедура BG06RDNP001-19.564 на стойност 433 251,18 лева и с общо 4 приема. Два от приемите са осъществени през 2022 г. и два през 2023 г.

Общо са подадени 5 проектни предложения, които са и одобрени от МИГ. Заявената пред МИГ БФП е 378 587,5 лева, а договораната засега е пак толкова – с всички бенефициенти има сключени договори и проектите се изпълняват.

Общо по двете процедури за мярка 4.1 са договорирани 1 064 935,19 лева, изпълняват се 16 договора. Това е и сумата в писмото на МИГ за промяна на бюджета доДФЗ. Остатъкът е 54 664,81 лева и тъй като сумата е сравнително малка, а сроковете за изпълнение почти невъзможни за тази мярка, затова предложението е тези средства да бъдат прехвърлени към бюджета на мярка 6.4.1 в Стратегията.

Мярка 4.1 е заложена за постигане на Специфична цел 1.1 *Повишаване конкурентоспособността на селското стопанство чрез реструктуриране и развитие на наличните материални мощности и насърчаване въвеждането на нови технологии в стопанствата* на Приоритет 1 от СВOMP *Повишаване на ефективността и производителността на малките и средни селски стопанства чрез модернизация и разнообразяване към неземеделски дейности*. Маже да се каже, че целта е почти напълно постигната (в нея е включена и мярка 4.2), като повечето от индикаторите са изпълнени и дори надхвърлени. Проектите са 16 (при индикатор 13), бенефициентите са 13 (колкото е и индикаторът), подпомогнатите животновъдни стопанства са 8 (индикатор 4), създадените трайни насаждения са 99,58 дка (при индикатор 10 дка), заявените нови работни места са 13 (същия индикатор), всички 16 стопанства за закупили нова техника (индикатор 15), обемът на инвестициите е надхвърлен. Мярката има отлично изпълнение.

Мярка 4.2 „Инвестиции в преработка/маркетинг на селскостопански продукти“ с актуален бюджет в СВOMP от 300 000 лева.

2 процедури

- BG06RDNP001-19.094 с бюджет от 300 000 лева
- BG06RDNP001-19.565 с бюджет от 251 107,00 лева

По първата процедура BG06RDNP001-19.094 с бюджет от 300 000 лева, на първия прием има подаден един проект с обща стойност 97 785,94 лв. и БФП от 48 892,97 лв., който е

одобрен от МИГ и е вече със сключен договор. На втория прием по процедурата няма подадени проекти. Общо договорираните средства по тази процедура са 48 892,97 лева.

През 2022 г. е обявена втора процедура BG06RDNP001-19.565 с бюджет от 251 107,00 лева и с два приема, а през 2024 г. е обявен и трети прием с два крайни срока. И на трите приема няма подадени проектни предложения. Договорираните средства остават в размера на споменатия проект, а остатъкът е 251 107,00 лева. Тъй като до края на периода няма много време, а към мярката явно няма интерес от страна на преработвателите, предложението на МИГ е тези средства да бъдат разпределени между мярка 6.4.1 (51 107,03 лева) и мярка 7.5 (200 000 лева).

Мярка 4.2 е заложена за изпълнение на същата Специфична цел 1.1 на Приоритет 1 от СВOMP заедно с мярка 4.1. Индикаторите на мярката няма да бъдат постигнати – има само 1 проект, 1 бенефициент, няма нови работни места, изпълнението на бюджета е едва 16,67%. Това прави постигането на тази Специфична цел частично, но все пак много добро, заради преизпълнението на индикаторите по мярка 4.1. Трябва да се отбележи, че много от МИГ имат проблеми и с мярка 4.2 и на повечето места, където има заложен по-големи бюджети, изпълнението ѝ е слабо.

Мярка 6.4 „Инвестиционна подкрепа за неземеделски дейности“ с актуален бюджет от 500 000 лева в СВOMP.

2 процедури:

- BG06RDNP001-19.136 е с бюджет от 500 000 лева
- BG06RDNP001-19.739 с бюджет от 206 073,78 лева

Процедура BG06RDNP001-19.136 е с бюджет от 500 000 лева, колкото е и в СВOMP. На първия прием са подадени 11 проектни предложения, 1 е оттеглен, а 2 са отхвърлени. МИГ одобрява 8 проекта. Заявената БФП на подадените проекти е 686 471,1 лева, което пак говори за голям интерес от страна на бенефициентите. От одобрените 8 бенефициента, двама се отказват от предложения договор и са сключени 6 договора с обща БФП от 366 603,32 лева. Впоследствие още два договора са прекратени и така БФП намалява до 227 030,85 лева, т.е. остава свободен около половината от бюджета по мярката. Това е и

договорената сума, отбелязана в ИСУН за тази процедура. Изпълняват се 4 договора, за които има сериозно разминаване между БФП в ИСУН и информацията, получена от МИГ. Тъй като вече са настъпили окончателните плащания, БФП на договорите всъщност е: Ганчеви перфект ЕООД - 21 335,11 лв. в ИСУН и реално изплатени 21 335,07лв.; КЮРЧЕВ ЕООД - 72 522,00 лв. в ИСУН, изплатени 60 435,00 лв.; ПЛАМАДЕНТ ООД - 72 447,74лв в ИСУН, изплатени 72 447,73лв.; Цветков - М ЕООД - 60 726,00 лв. в ИСУН, изплатени 20 242,00 лв. Както се вижда, по два от договорите БФП е намалена, особено на последния проект – почти три пъти. Всъщност за него в ИСУН като разплатени фигурират 0 лева, а същата сума е отбелязана като съфинансиране от страна на бенефициента. С тези корекции общата договорена БФП по тази процедура става 174 459,80 лв.

През 2023 г. е обявена нова процедура BG06RDNP001-19.739 с бюджет от 206 073,78 лева и два приема. Общо са подадени 5 проектни предложения, със заявена и одобрена от МИГ БФП от 283 890,75 лева. Всички проекти са със сключени договори. Договорираните средства в ИСУН по процедурата са пак толкова - 283 801,68 лв. Трябва да се отбележи, че дори така поправена БФП по първата процедура, общата БФП по двете процедури не кореспондира със записаната в писмото до ДФЗ – БФП по двете се получава 458 261,48 лева, а не 498 745,48 лв. (колкото е в писмото) и остатъкът е доста по-голям. Пак по информация на експерта на МИГ, БФП на проекта на АГРОСТИЛ С ЕООД (от втората процедура) ще бъде намалена и съответно остатъчните средства ще станат още повече от записаните в писмото. Следва МИГ да уточни с бенефициентите реалните усвоени суми по тази мярка.

Мярка 6.4 е заложена за постигане на Специфична цел 1.2 *Развитие на неземеделски дейности, услуги и туризъм* на същия Приоритет 1 от СВОМР. Може да се каже, че изпълнението на Специфичната цел е много добро - изпълняват се 9 договора, при заложен като индикатор 8, вероятно ще има и още, ако средства все пак бъдат прехвърлени към мярката. Бенефициентите засега са 8 (индикаторът е пак толкова). По проектите са предвидени 14 нови работни места (индикатор 8). Изпълнени са индикаторите за нови дейности (2), създадени са 4 нови нетуристически услуги (3). Няма да бъде изпълнен индикаторът за подпомагане на туристически дейности (12), тъй като по мярката няма такъв проект. По мярката има индикатор за подпомогнати занаяти и свободни професии, а дали

ще бъде изпълнен зависи от регистрацията на бенефициентите (фотографи, лекари и консултанти биха могли да бъдат такива, ако са регистрирани по съответния начин).

Мярка 7.2 „Инвестиции в създаването, подобряването или разширяването на всички видове малка по мащаби инфраструктура“ с първоначален бюджет 900 000 лв. и актуален бюджет от 1 379 400 лв. в СВOMP

2 процедури:

- BG06RDNP001-19.253 е с бюджет от 900 000 лева
- BG06RDNP001-19.566 с бюджет от 640 113,49 лева

Първата процедура BG06RDNP001-19.253 е с бюджет от 900 000 лева и с един прием. Подадени и одобрени са два проекта - по един на община Белене и на община Никопол, като общата им БФП е 774 451,13 лв. При сключване на договорите, признатата БФП намалява до 676 213,15 лева общо за двата проекта и това остава договорената по процедурата сума.

Тъй като има остатък от средствата, а бюджетът на мярката е увеличен с 479 400 лева и става 1 379 400 лева, през 2022 г. е обявена още една процедура BG06RDNP001-19.566 с бюджет от 640 113,49 лева и два приема. На първия прием са подадени два проекта с БФП 638 627,93 лв. На втория прием няма подадени проекти, тъй като бюджетът на практика е изчерпан. И двата проекта по тази процедура са със сключен договор и признато БФП общо 632 855,00 лева. По двете процедури договорените средства са 1 309 068,15 лева, а остатъкът от бюджета е 70 332,00 лв. В писмото на МИГ до ДФЗ договорените средства са 1 367 778,13 лв. с остатък 11 621,87 лв. и очевидно и по тази мярка има разминаване между данните на ИСУН и тези на МИГ.

Мярка 7.2 е за постигане на Специфична цел 2.1 *Подобряване на техническата инфраструктура на Приоритет 2 Подобряване на условията на живот чрез развитие на техническата инфраструктура и опазване на околната среда*. Изпълнението е добро, бюджетът е разходван на 94,9%, но някои от индикаторите не са постигнати – проектите са 4 (индикатор 6), бенефициентите са 2 (индикатор 4). Подобряване базисна инфраструктура (улична мрежа) е заложено и в 4-те проекта (индикатор 2), по единия се предвижда

изграждане на спортни съоръжения (индикатор 1), в по друг проект – обновяване на паркови площи и градини (индикатор 4). Няма обществени сгради с подобрена база, нито такива с въведена енергийна ефективност. По индикатори в ИСУН обхванатото население е общо 25 526 души (има застъпване на едни и същи групи хора) при индикатор в Стратегията 10 000 души. Реконструкцията на уличната мрежа, подобряването на зелените и спортните пространства подобряват условията за живеене за цялото население на МИГ и имат положително социално въздействие.

Мярка 7.5 „Инвестиции за публично ползване в инфраструктура за отдых, туристическа информация и малка по мащаб туристическа инфраструктура“ с актуален бюджет от 330 000 лева в СВОМР.

Една процедура:

- BG06RDNP001-19.319 с бюджет от 330 000 лв.

По процедурата са проведени два приема. На първия прием са подадени 3 проекта, но единият е оттеглен. От МИГ са одобрени 2 проекта с обща стойност и БФП от 151 599,67 лв. – по един за двете общини. И двата проекта са със сключен договор, като признатата БФП е общо 150 223,45 лева. В ИСУН обаче не е отбелязано намаляването на средствата по проекта на община Никопол от 73 398,00 лв. на 69 450,00 лв., като така договорените средства за двата проекта стават 146 275,45 лева. На втория прием също се подават две проектни предложения на две читалища със заявена БФП 120 613,97 лева, с които вече има сключен договор. Така общо договорената сума по тази процедура става 266 889,42 лева с остатък 63 110,58 лева от средствата, колкото е записано и в предложението до ДФЗ за промяна на бюджета на СВОМР. Както се каза, в ИСУН не е отразена промяната в бюджета на единия проект и договорените средства са 270 837,42 лв. МИГ предлагат към мярката да бъдат прехвърлени 200 000 лева, освободени от мярка 4.2, като така бюджетът на мярка 7.5 ще стане 530 000 лева и евентуално ще бъде обявен нов прием за 263 110,58 лева.

Мярка 7.5 е заложена за постигане на Специфична цел 2.2 *Развитие на малка инфраструктура в областта на отдыха и туризма* на Приоритет 2 от СВОМР. Изпълнението засега е добро, бюджетът е разходван на 80,87%. Проектите са 4 (същия индикатор), бенефициентите са 4 (индикатор 8). Изградените или ремонтирани съоръжения

за туристически атракции са 4 (индикатор 2). За проектите на общините като брой посетители са посочени по 1 500 души, а за читалищата съответно 1500 и 2 000 души (данни от ИСУН), общо 6 500 за 4-те проекта, при индикатор 5 000. Индикаторът за въздействие чрез население, облагодетелствано от проектите не е отчетен по нито един от тях. Тъй като по мярката вероятно ще има следващ прием, вероятно Специфичната цел ще бъде преизпълнена.

Мярка 8.1 „Подпомагане за залесяване и създаване на горски масиви“ с актуален бюджет 70 000 лева в СВОМР.

Една процедура:

- BG06RDNP001-19.321 с бюджет от 70 000 лв.

По процедурата са проведени два приема, като подадено и одобрено от МИГ е едно проектно предложение с обща стойност и БФП от 39 097,09 лева. Изпълнението на бюджета е 55,9%. Тъй като очевидно към мярката няма интерес, предложението е остатъкът от средствата в размер на 30 902,91 лева да бъде прехвърлен към мярка 6.4.1.

Мярка 8.1 е заложена за постигане на Специфична цел 2.3 *Сигурна жизнена среда и екологично развитие* на Приоритет 2 на СВОМР. Макар че по мярката 8.1 има само едно проектно предложение, Специфичната цел ще бъде постигната почти изцяло, тъй като за нейното изпълнение е заложена и мярката на ОПОС за опазване на биоразнообразието. Индикаторите по мярката са частично изпълнени – 1 проект (индикатор 2), 1 бенефициент, при същия индикатор, залесени са 11,02 дка (индикатор 120 дка).

След всички корекции на БФП (досега) общо договорените средства по ПРСР са 3 187 144,30 лева, при бюджет за всички мерки от Програмата 3 732 745 лева. Изпълнението на бюджета е 85,38% по досега уточнените данни за проектите. При окончателното разплащане вероятно ще има още промени. Ако бъде одобрено изменението на бюджета и прехвърлянето на средства, с новите приеми по мерките 6.4 и 7.5 има шанс бюджетът по ПРСР да бъде изразходван изцяло или поне близо до 100%.

В СВОМР са предвидени мерки по още две програми – ОПОС и ОПИК, при които проектите, съответно усвояването е приключило.

Подобряване на природозащитното състояние на видове от мрежата Natura 2000 – мярка на ОПОС с бюджет 1 979 987 лева в СВОМР.

2 процедури:

- BG16M1OP002-3.013 с бюджет от 1 979 987 лева - прекратена
- BG16M1OP002-3.030 с бюджет от 1 979 987 лева

По процедура BG16M1OP002-3.030 са подадени три проектни предложения с БФП от 1 949 812 лева. И трите проекта са със сключен договор и вече изцяло изпълнени и разплатени. Признатата и вече платена БФП е 1 875 885,86 лева, бюджетът е разходван на 94,74%. Мярката е заложена за постигане на Специфична цел 2.3 *Сигурна жизнена среда и екологично развитие* на Приоритет 2, където е и мярка 8.1 от ПРСР. Тъй като индикаторите, заложиени по ОПОС са постигнати, изпълнението на Специфичната цел е много добро.

Инвестиционен приоритет 2 „Капацитет за растеж на МСП“ на ОПИК с бюджет от 1 955 830 лева в СВОМР.

Една процедура

- BG16RFOP002-2.022 с бюджет от 1 955 830 лева

По процедурата са проведени два приема. На първия са подадени 5 проекта, като и 5-те са одобрени от МИГ. На втори прием са подадени три проектни предложения, 1 е отхвърлено, две са одобрени, като единия проект е със статут на резерва. Общата стойност на всички подадени проекти е 2 487 917,34 лв. с БФП от 2 239 125,61 лв.. Одобрените от МИГ са 6 с обща стойност 1 908 244,90 с БФП от 1 717 420,41 лева. И шестте проектни предложения са със сключен договор и призната БФП от 1 704 045,30, това са и договорираниите средства в ИСУН по мярката. Тъй като проектите са приключили и изцяло разплатени, след корекциите общата договорирана и усвоена БФП е 1 702 439,13 лева.

Мярката на ОПИК е заложена за постигане на Специфична цел 3.1 *Повишаване на конкурентоспособността на МСП, на обема на износ на стоки и услуги, на производителността и придадената стойност на продукцията* на Приоритет 3 на СВОМР.

Изпълнението на Специфичната цел е отлично и индикаторите постигнати, По единия от проектите са създадени 4 нови работни места. Бюджетът е усвоен на 87,04%.

Така пресметнати досега усвоените средства по ПРСР, ОПОС и ОПИК общо за СВOMP са 6 765 469,29 лева или 88,22% от целия бюджет на Стратегията. В ИСУН договорените средства са с дял от 89,88%, тъй като вече се спомена, че не са отразени промените в БФП по някои от проектите. Тъй като бюджетите по ОПОС и ОПИК вече са разходвани и няма да се променят, процентът на изпълнение може да се вдигне чрез двете мерки на ПРСР, по които се предлага да бъдат прехвърлени остатъчни средства и по които евентуално може да бъдат обявени нови приеми. Но като цяло изпълнението на приоритетите, специфичните цели и мерките на Стратегията за ВOMP на МИГ Белене-Никопол е много добро до края на 2024 г., като с малки изключения мерките са били планирани според нуждите на територията и заинтересованите страни.

3.4. Дейности на МИГ по управление и популяризиране на СВOMP

Основните дейности по управлението на Стратегията за ВOMP са свързани с приема и одобрението на проекти - изготвянето на процедури, насоки за кандидатстване и насоки за изпълнение, организиране на обществени обсъждания по насоките, обявяване и прием на проекти, избор на оценителни комисии, осигуряване прозрачност на процедурите по взимането на решения и одобрение на проектите, уведомяване за сключване на договори или нередности по тях. Всички тези дейности се отнасят до основния механизъм на изпълнение на СВOMP. Дейностите по популяризирането на Стратегията и на подхода ВOMP допълват основните и са средство за реализиране на добавената стойност, като тук са включени различни събития извън подготовката на проекти, публикации в медиите, утвърждаване на местната идентичност чрез проекти за сътрудничество по 19.3 и др.

МИГ Белене-Никопол започва да прилага Стратегията си за ВOMP през 2017 г., когато е сключено и Споразумението за изпълнение. Както и при повечето МИГ в страната, процедурите и приеми на проекти започват през 2018 г., което се налага заради закъснялото одобрение на Стратегиите по втори прием и необходимостта екипите да бъдат обучени да работят с ИСУН. До края на 2024 г. е свършена голяма по обем работа, обобщена в долната таблица.

Таблица 8 Дейности на МИГ обобщено за всички години

Година	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	Общо
Одобрени процедури	няма	2 (ОПИК и 4.1)	3 6.4 и 7.2, ОПОС	1 (ОПОС)	2 7.5 и 4.2	6 4.1, 4.2, 7.2, 8.1, 1.3	1 6.4	0	15
Брой приеми по мерки	няма	2 ОПИК (1-ви прием) 4.1 (1-ви прием)	5 ОПИК (2 прием) 4.1 (2 прием) 6.4 (1 и 2) 7.2	1 ОПОС	4 1-ви и 2-ри прием по 7.5 1-ви и 2-ри прием по 4.2	10 1 и 2 прием по 4.1 1-и 2 прием по 4.2 1 и 2 прием по 7.2 1 и 2 прием по 8.1 1 и 2 прием по 1.3	4 4.1 трети и четвърти прием 6.4 първи и втори прием	1 4.2 трети прием с два срока	27
Подадени проекти	няма	17 5 по ОПИК 12 по 4.1	18 3 по ОПИК, 3 по 4.1, 10 по 6.4, 2 по 7.2	3 3 по ОПОС	5 4 по 7.5 1 по 4.2	7 3 по 4.1, 2 по 7.2 1 по 8.1, 1 по 4.2	7 2 по 4.1, 5 по 6.4	-	56
Одобрени проекти от МИГ	няма	16 5 по ОПИК 11 по 4.1	15 1 по ОПИК (+1 резерва), 3 резерви по 4.1, 8 по 6.4, 2 по 7.2	3 3 по ОПОС	3 2 по 7.5 1 по 4.2	8 3 по 4.1, 2 по 7.2, 1 по 8.1, 2 по 7.5	7 2 по 4.1, 5 по 6.4	-	52
Сключени договори	няма	няма	7 6 по ОПИК 1 по 4.1	4 4 по 4.1 (един е прекратен)	12 6 по 4.1, 2 по 6.4, 1 по 7.2 3 по ОПОС	7 1 по 4.2, 4 по 6.4, 1 по 7.2, 1 по 7.5	12 6 по 4.1, 1 по 6.4, 2 по 7.2, 2 по 7.5, 1 по 8.1	6 4 по 6.4 1 по 4.1 1 по 7.5	48
Обществени обсъждания	1 (от 2016)	9	3	1	3	4	1	1	23
Събития, информационни срещи и др.	13 2 за СВОМР 2 обучения за 8 инф. срещи Г конференция	13 2 за ОПИК 4 обучения 6 инф. срещи Г конференция	11 4 обучения 2 по ОПОС 4 инф. срещи Г конференция	4 4 обучения за проекти по СВОМР	6 3 по 7.5 2 по 6.4 1 по 8.1	5 4 информационни срещи Годишна конференция	3 Празник на МИГ Фотоконкурс, конкурс за рисунка	40 10 инф. 19 за ДМО 11 за Опознай	95
Събития на екипа на МИГ	3	11	10	5	3	-	-	-	32
Консултации с бенефициенти	41	28	15	16	11	15	8	-	134
Медии (публикации)	11	12	9	4	4	10	9	39	98

Тъй като МИГ прави анализ на въздействието на СВОМР всяка година, в предишните анализи са обхванати всички години, вкл. частично 2023 г., то в следващите таблици ще бъдат разгледани дейностите само за 2023 г. изцяло и 2024 г. до декември месец.

През 2023 г. дейността на МИГ е по-ограничена в сравнение с предишните две години, в които са обявени повечето процедури и приеми, от една страна, защото по повечето мерки бюджетите са изчерпани, а от друга - защото това е годината, в която се изготвя, представя и обсъжда с местната общност новата СВОМР.

През 2023 г. са организирани приеми по две процедури - съответно по мерки 4.1 „Инвестиции в земеделски стопанства“ (трети и четвърти прием) и новата процедура 6.4 „Инвестиционна подкрепа за неземеделски дейности“ с два приема. По мярка 4.1 на двата приема са подадени два проекта, одобрени са от МИГ и вече са със сключен договор. По мярка 6.4 на двата приема са подадени и одобрени от МИГ общо 5 проектни предложения, които също са вече със сключени договори. По другите мерки общо сключените с бенефициентите договори през годината са 12, като 6 са по мярка 4.1 (вкл. и от новите приеми), два са по мярка 7.2, два по мярка 7.5, един по мярка 8.1 и един по мярка 6.4.

Проведено е едно обществено обсъждане за насоките за кандидатстване по мярка 6.4, няма срещи и обучения на бенефициенти, индивидуалните консултации са 8. Вече се каза, че през тази година МИГ усилено работи върху изготвянето на нова Стратегия за ВОМР за периода 2021-2027 г. и провежда множество срещи със заинтересованите страни по тази тема, които обаче не са обект на настоящия анализ. Въпреки голямата заетост на екипа, все пак за популяризиране на Стратегията и на подхода ВОМР са проведени 3 събития сред местната общност – празник на МИГ и два конкурса – фото и за детски рисунки. Публикации в медиите са 9. За популяризирането на Стратегията и на подхода ВОМР са изготвени и рекламни материали - стенни и настолни календари, футболни топки, раници, универсална стойка за телефон за автомобил, платнени чанти и др., които са разпространени сред местната общност. МИГ поддържа актуална информацията на своята интернет-страница, където се публикуват обявите за приеми по мерките, обществените обсъждания, новини, води се регистъра с проекти, данните за прилагането на СВОМР по отделните мерки. МИГ има страница и във <https://www.facebook.com/100069473775474>, където получава обратна връзка от членовете на местната общност.

Таблица 9 Дейности на МИГ през 2023 г.

Процедури и приеми по проекти 1/4		
Процедури	Приеми	Подадени/ одобрили проекти
- процедура от 2022 г. №BG06RDNP001-19.564 Мярка 4.1 „Инвестиции в земеделски стопанства”	Трети прием от 15.03.2023 г. до 31.05.2023 г.	1 подаден 1 одобрен от МИГ и сключен договор
	Четвърти прием от 18.09.2023 г. до 08.12.2023 г.	1 подаден 1 одобрен от МИГ и сключен договор
№BG06RDNP001-19.739 Мярка 6.4 „Инвестиционна подкрепа за неземеделски дейности	Първи прием от 10.05.2023 г. до 12.07.2023 г.	3 подадени и одобрени от МИГ 1 със сключен договор
	Втори прием от 11.09.2023 г. до 23.10.2023 г.	2 подадени 2 одобрени от МИГ и със сключен договор
Сключени договори - 12		
Бенефициент/ Процедура	Стойност/ БФП	Дата на сключване
Община Белене (BG06RDNP001-19.319, мярка 7.5)	76 825.45 БФП: 76 825.45	09.01.2023
АГРИТРЕЙДИН ООД (BG06RDNP001-19.105, мярка 4.1)	79 718.00 БФП: 39 859.00	23.01.2023
НЧ Христо Ботев - 1892 (BG06RDNP001-19.319, мярка 7.5)	68 533.97 БФП: 68 533.97	23.01.2023
ЗП Тони Рупов (BG06RDNP001-19.564, мярка 4.1)	146 650.00 БФП: 73 325.00	06.02.2023
ЕКО ПРОДЪКТС ИНДЪСТРИ ЕООД (BG06RDNP001-19.321, мярка 8.1)	39 097.09 БФП: 39 097.09	07.02.2023
ЗП Милен Йосифов (BG06RDNP001-19.105, мярка 4.1)	146 685.00 БФП: 73 342.50)	13.02.2023
Община Белене (BG06RDNP001-19.566, мярка 7.2)	313 922.00 БФП: 313 922.00	24.02.2023
ЗП Милен Йосифов (BG06RDNP001-19.564, мярка 4.1)	145 570.00 БФП: 72 785.00	03.05.2023
ПРОИЗВОДИТЕЛНА КООПЕРАЦИЯ УТРО (BG06RDNP001-19.564, мярка 4.1)	146 680.00 БФП: 73 340.00	17.05.2023
Община Никопол (BG06RDNP001-19.566, мярка 7.2)	318 933.00 БФП: 318 933.00	26.05.2023
АГРО СТИЛ - С ЕООД (BG06RDNP001-19.739, мярка 6.4)	44 697.60 БФП: 33 523.20	29.11.2023
БИО СЕЛЕКШЪН ЕООД (BG06RDNP001-19.564, мярка 4.1)	123 000.00 БФП: 86 100.00	10.11.2023
Обществени обсъждания - 1		
Обществено обсъждане Проект на насоки за кандидатстване за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по процедура № BG06RDNP001-19.739 „МИГ Белене-Никопол, Мярка 6.4 „Инвестиционна подкрепа за земеделски дейности“ в периода 21.02.2023 г. до 01.03.2023 г.		
Обучения и информационни срещи по мерките на СВOMP		

Тема/събитие	Място/дата	Участници
-	-	-
Индивидуални консултации с бенефициенти - 8		
Мъже	Жени	Общо
4	4	8
Информационни срещи за популяризиране на СВОМР – 3		
Тема/събитие	Място/дата	Участници
Празник на МИГ	Белене /01.07.2023 г.	Над 200
Фото конкурс „Реката и хората“ 2023	Белене, Никопол/29.05.2023 г. - 19.06.2023 г.	4
Конкурс за детска рисунка „Тихият бял Дунав”	Белене, Никопол/29.05.2023 г. - 19.06.2023 г.	36
Публикации в медиите - 9		
Публикация/тема	Дата	Медия
Обява – трети прием по мярка 4.1	17.03.2023 г.	https://plevenzapleven.bg/
Обява – прием по мярка 6.4	15.05.2023 г.	https://plevenzapleven.bg/ https://www.plevenpress.com
Обява – прием по мярка 6.4	12.09.2023 г.	https://plevenzapleven.bg/ https://www.plevenpress.com
Обява – четвърти прием по мярка 4.1	19.09.2023 г.	https://plevenzapleven.bg/ https://www.plevenpress.com
Успешно приключване на годината от МИГ Белене-Никопол	21.12.2023 г.	https://plevenzapleven.bg/ https://www.plevenpress.com
Други дейности		
• Изготвяне на проучване на тема: „Проучване на въздействието на СВОМР върху социално-икономическото развитие на територията на МИГ Белене-Никопол и удовлетвореността от прилагането на СВОМР в общността“ • Във връзка с дейностите по информиране и публичност са изработени и доставени рекламни и информационни материали (стенни календари, настолни календари, футболни топки, раници, универсална стойка за телефон за автомобил, платнени чанти, информационен бюлетин, с изискуемите лога), които се разпространяват на територията на МИГ Белене-Никопол.		

През 2024 г. дейностите на МИГ по отношение приема на проекти са по-ограничени, но пък много по-активни по отношение на дейности, свързани с добавената стойност на ВОМР за повишаване капацитета на социалния капитал, като местната общност участва в два проекта по мярка 19.3 за сътрудничество.

По процедурата от 2024 г. за мярка 4.2 е проведен още един трети прием, като крайният срок е удължен, но така или иначе няма кандидати по мярката и съответно няма подадени проектни предложения. С бенефициенти на другите мерки през годината са сключени общ 6 договора – 4 по мярка 6.4.1 „Инвестиционна подкрепа за неземеделски дейности“, 1 по

мярка 4.1 „Инвестиции в земеделски стопанства” и 1 по мярка 7.5 . „Инвестиции за публично ползване в инфраструктурата за отдых, туристическа инфраструктура“. Проведено е едно обществено обсъждане за промяна на СВOMP във връзка прехвърлянето на средства между мерките, финансирани от ЕЗФРСР.

През месец март 2024 г. МИГ Белене-Никопол, в партньорство с МИГ Лясковец-Стражица МИГ Троян, Априлци, Угърчин и МИГ Самоков стартират иновативен проект за вътрешно териториално сътрудничество „Дигитална местна общност – иновация за живи селски райони! Това е твоя Live! Дигитален хъб и мобилно приложение за промотиране на характерни за местните територии и общности ресурси” по мярка 19.3 от ПРСР. Целта на проекта е да се популяризират селските райони по иновативен начин чрез изграждане на дигитални местни общности, включително създаване на Дигитален хъб – <https://smarruraldigital.eu> и мобилно приложение. Идеята е чрез тях младите хора да опознаят типичните за съответните територии ресурси – представяне на селския живот, бит, култура, забележителности, но и местния бизнес и възможностите за инвестиции в селските райони. По проекта е закупено снимачно оборудване – фотоапарат и софтуер, с които се заснемат обекти от територията на МИГ Белене-Никопол. Дигиталните кадри и видеа се обработват и монтират посредством професионален софтуер, също закупен по проекта. Дигиталните материали, с високо качество и резолюция се „качват“ на новосъздадените по проекта дигитален хъб, мобилно приложение и профилите в социалните мрежи, като достигат до максимално широка аудитория. В края на проекта е регистрирана и първата по рода си запазена Европейска дигитална марка „Smart Rural Digital“ в EUIPO (Служба на ЕС за интелектуална собственост). Марката обхваща реклама и търговски сделки, телекомуникационни услуги, образование; обучение; развлечения, спортна и културна дейност и може да бъде използвана като уникална за териториите, които си партнират в проекта – общо 115 населени места. В тази връзка са организирани и множество събития с местната общност, на които са представени дигиталните инструменти като начин за рекламиране на потенциала на територията и като носители на нови икономическите възможности, подобряване качеството на живот и популяризиране на местните ресурси. Проектът е подробно отразен в регионалните медии.

През октомври 2024 г. МИГ Белене-Никопол започва втори проект за сътрудничество по мярка 19.3 на ПРСР „Опознай и съхрани българското - предай нататък. Пътят на зрънцето, шевицата и песента!“ като в него си партнират пет местни инициативни групи – освен МИГ Белене-Никопол, участват и МИГ Лясковец-Стражица, МИГ Самоков, МИГ Троян, Априлци, Угърчин, МИГ Сливница-Драгоман. По проекта се предвижда осъществяване на съвместни дейности за опознаване и съхраняване на „българското“ и неговото популяризиране в 5 различни географски района, допринасящи за устойчивото развитие на местните общности. Тези дейности ще подпомогнат пряко постигането целите на стратегиите за ВОМР. В общо 160 населени места в страната ще бъде позиционирана местната и регионална идентичност и приносът ѝ към обогатяване и популяризиране на националната, защото българският хляб, шевица и песен са носители на тази идентичност и се съхраняват именно в местните общности. Предвидените в проекта дейности са свързани с активна изследователска дейност, много организирани събития и кампании, обучения, споделяне на опит и ноу-хау, реализиране на съвместни инициативи и създаване на общи продукти. Към тях е и първи за България Виртуален музей на хляба, шевицата и песента, мобилно приложение, каталози, сборници, фестивални събития и творчески работилници.

Партньорствата по подхода ВОМР подпомагат постигането на целите на стратегиите за ВОМР и на ПРСР 2014 – 2020 г. чрез различните общи инициативи, надграждат чрез срещи и обучения натрупания капацитет на МИГ, стимулират въвеждането на иновации на местно ниво с креативни и нови за общностите идеи. Партньорството също дава шанс на МИГ-териториите за промотиране на селските райони като носител на българската идентичност и реализиране на общи събития за нейното популяризиране. Опазването на българското е важен елемент заради добавената си стойност към местната икономика и предприемането на правилни стъпки за неговото развитие ще благоприятства за интензивното развитие на териториите на МИГ и благоденствието на населението по подхода ВОМР. Сътрудничеството и взаимодействието между няколко Местни групи е работещ основен принцип в прилагането на местни подходи и подпомагане на местното развитие чрез използване на иновации за териториите. Настоящият проект за сътрудничество увеличава ползите за селските райони и населението и ще допринесе за тяхното устойчиво развитие.

Таблица 10 Дейности на МИГ през 2024 г.

Процедури и приеми по проекти 0/1		
Процедури	Приеми	Подадени/ одобрили проекти
- Процедура от 2022 г. BG06RDNP001-19.565 Мярка 4.2 „Инвестиции в преработка/маркетинг на селскостопански продукти"	Трети прием от 23.04.2024 г. до 17.06.2024 г.	-
	Удължен краен срок на трети прием до 01.07.2024 г.	-
Сключени договори - 6		
Бенефициент/ Процедура	Стойност/ БФП	Дата на сключване
АГППДП-ПЛАМАДЕНТ ООД BG06RDNP001-19.739, мярка 6.4	85 397.76 БФП: 64 048.32	23.01.2024
ЕТ КРАСИМИР ДЖАНТОВ BG06RDNP001-19.739, мярка 6.4	97 650.00 БФП: 73 237.50	08.02.2024
НЧ Напредък 1871 BG06RDNP001-19.319, мярка 7.5	52 080.00 БФП: 52 080.00	22.02.2024
ЕКО ПРОДЪКТС ИНДЪСТРИ ЕООД BG06RDNP001-19.739, мярка 6.4	52 986.97 БФП: 39 740.22	04.07.2024
ЕТ ВАЛЕНТИНА СЛАВЧЕВА-69 BG06RDNP001-19.739, мярка 6.4	97 788.72 БФП: 73 341.54	29.07.2024
БН АГРО ООД BG06RDNP001-19.564, мярка 4.1	146 075.00 БФП: 73 037.50	31.07.2024
Обществени обсъждания - 1		
Обществено обсъждане на промяна на Споразумението във връзка прехвърляне на средства между мерките, финансирани от ЕЗФРСР чрез ПРСР 2014-2020 г. от 03.09.2024 г. до 12.09.2024 г.		
Обучения и информационни срещи по мерките на СВOMP - 10		
Тема/събитие	Място/дата	Участници
Информационни дни	Новачене, 28.02.2024 г	
Информационни дни	Лозица, 28.02.2024 г	
Информационни дни	Муселиево, 29.02.2024 г	
Информационни дни	Никопол, 29.02.2024 г	
Информационни дни	Белене, 01.03.2024 г.	
Информационни дни	Асеново, 01.03.2024 г.	
Информационни дни	Кулина вода, 05.03.2024 г	
Информационни дни	Деков, 05.03.2024 г	
Информационни дни	Бяла вода, 06.03.2024 г.,	
Информационни дни	Татари, 06.03.2024 г.,	
Реализирани проекти по мярка 19.3 „Подготовка и изпълнение на дейности за сътрудничество на местни инициативни групи“		
Проект	Партньори	
BG06RDNP001-19.607-0007 „Дигитална местна общност - иновация за живи селски райони! Това е твоя Live! Дигитален хъб и мобилно приложение за промотиране на характерни за местните територии и общности ресурси“ (Административен договор № РД50-186/21.09.2023)	МИГ Лясковец-Стражица МИГ Троян, Априлци, Угърчин МИГ Самоков	

BG06RDNP001-19.607-0019 „Опознай и съхрани българското - предай нататък. Пътят на зрънцето, шевицата и песента!“ (Административен договор № РД50-28/11.07.2024)		МИГ Лясковец-Стражица МИГ Самоков МИГ Троян, Априлци, Угърчин МИГ Сливница-Драгоман
Информационни срещи за популяризиране на СВOMP – 25		
Тема/събитие	Място/дата	Участници
Откриваща информационна конференция за изпълнението проект „Дигитална местна общност - иновация за живи селски райони! Това е твоя Live!“ по подмярка 19.3 за сътрудничество	Гр. Белене, 29.03.2024 г	
Обучение по дигитален маркетинг във връзка с изпълнението на проект „Дигитална местна общност - иновация за живи селски райони! Това е твоя Live!“ по подмярка 19.3 за сътрудничество	Татари, 28.03.2024 г.,	
Обучение по проект по 19.3	Гр. Белене, 01.04.2024 г	
Обучение по проект по 19.3	Гр. Никопол, 02.04.2023 г.	
Обучение по проект по 19.3	Асеново, 03.04.2023 г	
Обучение по проект по 19.3	Муселиево, 04.04.2024 г.	
Обучение по проект по 19.3	Деков, 08.04.2024 г	
Обучение по проект по 19.3	Новачене, 09.04.2024 г	
Обучение по проект по 19.3	Лозица, 10.04.2024 г.	
Обучение по проект по 19.3	Бяла вода, 11.04.2024 г	
Обучение по проект по 19.3	Кулина вода, 12.04.2024 г.	
Обществено събитие "Иновативни образователни и туристически услуги! Иновация SMART учебна среда" във връзка с изпълнението на проект Дигитална местна общност по подмярка 19.3	Белене, 24. 10. 2024 г.	
Обществено събитие "Иновативни образователни и туристически услуги! Иновация SMART учебна среда" във връзка с изпълнението на проект Дигитална местна общност по подмярка 19.3	Никопол, 25.10.2024 г.	
Закриваща конференция за изпълнението на проект „Дигитална местна общност - иновация за живи селски райони! Това е твоя Live!“ по подмярка 19.3 за сътрудничество	гр. Никопол, 02.11.2024 г.	
Информационна среща по проект „Опознай и съхрани българското - предай нататък. Пътят на зрънцето, шевицата и песента!“ по подмярка 19.3 за сътрудничество	Татари, 18.12.2024	
Информационна среща по проект по 19.3	Деков, 18.12.2024	
Информационна среща по проект по 19.3	Бяла вода, 19.12.2024 г.	
Информационна среща по проект по 19.3	Лозица, 19.12.2024 г.	

Информационна среща по проект по 19.3	Асеново, 20.12.2024 г	
Информационна среща по проект по 19.3	Кулина вода, 20.12.2024 г.	
Информационна среща по проект по 19.3	Муселиево 21.12.2024 г.,	
Информационна среща по проект по 19.3	Новачене, 21.12.2024 г	
Информационна среща по проект по 19.3	Гр. Никопол, 23.12.2024 г	
Информационна среща по проект по 19.3	Гр. Белене 23.12.2024 г.	
Откриваща информационна конференция за проект „Опознай и съхрани българското - предай нататък. Пътят на зрънцето, шевицата и песента!“ по подмярка 19.3 за сътрудничество	Белене, 27.12.2024 г	
Публикации в медиите - 39		
Публикация/тема	Дата	Медия
МИГ Белене-Никопол стартира изпълнението на нов проект по ПРСР 2014 – 2020	19.03.2024	https://plevenzapleven.bg/
„МИГ Белене-Никопол“ обявява подбор на проектни предложения	24.04.2024	https://plevenzapleven.bg/
Сдружение „МИГ Белене-Никопол“ удължава крайния прием по мярка 4.2 Инвестиции в преработка/маркетинг на селскостопански продукти“	18.06.2024	https://plevenzapleven.bg/
Продължава изпълнението на първия по рода си Иновативен проект за дигитализиране на селските ни райони	07.08.24	https://plevenzapleven.bg/
„МИГ Белене–Никопол“ регистрира комбинирана Европейска търговска марка „Smart Rural Digital“	29.09.2024	https://plevenzapleven.bg/
Стартираха изпълнението на проект „Опознай и съхрани българското-предай нататък. Пътят на зрънцето, шевицата и песента!	28.10.2024	https://plevenzapleven.bg/
МИГ Белене-Никопол организира две обществени събития за представяне на дейности по иновативен проект	04.11.2024	https://plevenzapleven.bg/
Създадоха общи дигитални продукти в изпълнение на иновативен проект по ПРСР 2014 – 2020 г.	08.11.2024	https://plevenzapleven.bg/
МИГ Белене-Никопол приключи изпълнението на иновативен проект по ПРСР 2014-2020	11.11.2024	https://plevenzapleven.bg/
Над 140 топки и 180 раници получиха децата в Белене и Никопол	13.01.2024 г.	https://www.plevenpress.com/

МИГ Белене-Никопол стартира изпълнението на нов проект по ПРСР 2014-2020	20.03.2024 г.	https://www.plevenpress.com/
Подбор на проектни предложения за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ	24.04.2024 г.	https://www.plevenpress.com/
МИГ Белене-Никопол удължава крайния срок за трети прием по мярка 4.2 „Инвестиции в преработка/маркетинг на селскостопански продукти“ от ПРСР 2014-2020	18.06.2024 г.	https://www.plevenpress.com/
Продължава изпълнението на първия по рода си иновативен проект за дигитализиране на селските ни райони	07.08.2024 г.	https://www.plevenpress.com/
Продължава изпълнението на първия по рода си иновативен проект за дигитализиране на селските ни райони	25.09.2024 г.	https://www.plevenpress.com/
МИГ Белене-Никопол регистрира комбинирана европейска търговска марка „Smart Rural Digital“	28.09.2024 г.	https://www.plevenpress.com/
Местна инициативна група Белене-Никопол – водено от общностите местно развитие	28.10.2024 г.	https://www.plevenpress.com/
МИГ Белене-Никопол организира две обществени събития за представяне на дейността по иновативен проект	04.11.2024 г.	https://www.plevenpress.com/
Създадоха общи дигитални продукти в изпълнение на иновативен проект по ПРКР 2014-2020	08.11.2024 г.	https://www.plevenpress.com/
МИГ Белене-Никопол приключи изпълнението на иновативен проект по ПРСР 2014-2020	11.11.2024 г.	https://www.plevenpress.com/
Други дейности		
• Изготвяне на проучване на тема: „Проучване на въздействието на СВОМР върху социално-икономическото развитие на територията на МИГ Белене-Никопол и удовлетвореността от прилагането на СВОМР в общността“		

4. Проекти на територията на общините – надграждане и усилване на въздействията

Прилагането на СВОМР е част от общото усвояване на средства от ЕСИФ за дадена територия и съответно въздействието им върху различните сфери на устойчивото развитие е комплексно. Чрез отделните проекти се комбинират и допълват ефектите, чиято крайна цел е постигане на приоритетите и целите, заложиени за интегрираното развитие на общините в селските райони. Териториалният подход като основен принцип се осъществява едновременно „отгоре-надолу“ чрез секторните интервенции в общинските планове и „отдолу-нагоре“ чрез подхода ВОМР. В много от случаите едни и същи бенефициенти кандидатстват на национални приеми и подават проекти чрез МИГ като надграждат и разширяват дейността си, общинските проекти могат да подпомогнат някоя сфера на бизнеса – напр. туризма или да съдействат за решаване на проблеми в друга и т.н.

До средата на декември 2024 г. общо договорените средства по ЕСИФ за България са в размер на 24,317 млрд. лева, а разплатените средства, които директно са влезли в икономиката са 20,225 млрд. лева. Вече се отбеляза, че Северозападният регион е на 4-то място по усвояване, донякъде и заради целевите средства насочени към развитието му, а в Югозападния са усвоени над 12 млрд., т.е. половината от средствата. Следва да се отбележи, че именно там са реализирани и най-големите инфраструктурни проекти – Софийското метро, магистрала Струма и тунел Железница, в които са вложени огромни средства по Програма Транспорт (ОПТТИ).

На областно ниво най-много средства в номинално изражение са изразходвани в София – 5.5 млрд. лева БФП. Следват Пловдив с 1,637 млрд. лева, Благоевград - с 1,460 млрд., Бургас с 1,571 млрд. и Варна с 0,907 млрд. (във Варна и Бургас са реализирани големи проекти, свързани с екологизирането на транспорта). Следва да се отбележи, че в тези средства влизат и договорените проекти по новите програми и НПВУ, тъй като ИСУН дава обобщена справка без да разграничава програмните периоди. Област Плевен е с усвоени досега 659,037 млн. лв. БФП и е първа в рамките на региона, следвана от Враца с 607,928 млн. лв., Монтана с 405,160 млн. лв., Ловеч с 386,225 млн. лв. и област Видин с 299,404 млн. лв. усвоена БФП. Изплатените европейски средства до средата на 2024 г. достигат 3 176 лв. средно на човек от населението (данните са на ИПИ), като тук са изчислени всички средства,

получени през двата програмни периода, т.е. и тези преди въвеждането на ИСУН за всички програми. Най-много средства са изплатени в София (4 719 лв. средно на човек), след което в областите Габрово (4 697 лв.) и Благоевград (4 369 лв.). Водещи по този показател са малки общини (с малко население), в които са правени сериозни инвестиции - Бяла (Варна) със средно 7 665 лв. изразходвани европейски средства средно на човек от населението, Малко Търново (7 284 лв.) и Макреш (7 116 лв.). Други общини със сравнително висок относителен размер на получените средства са Костинброд, Приморско, Хисаря, Созопол, Белене и Враца с по близо 6 хил. на човек. В 26 общини усвоените средства са под 1000 лева на човек, като размерът на средствата не е непременно по-малък, просто общините са с повече население. Както се вижда от данните, не винаги средствата от ЕСИФ са гаранция за добро развитие, защото зависи и за какво се използват. И докато инфраструктурните проекти все пак подобряват условията за живеене и за правене на бизнес, т.е. имат непряко въздействие, то примерно парите за социално подпомагане (в някои от общините достигат до 80% от средствата) решават временно проблемите на уязвимите групи, за сметка на полагане на дългосрочни усилия от страна на администрацията за привличане на нови инвестиции.

Прегледът на усвоените средства по общини в рамките на област Плевен потвърждава донякъде казаното и дава представа не само за кривата на договарянето през различните години, но и за степента на икономическа активност на общините и вида проекти.

Таблица 11 Усвоени средства от ЕСИФ по общини в област Плевен

Общини	Обща стойност		Договорени средства		Реално изплатени		Изплатени на човек за 2007-2024
	2023	2024	2023	2024	2023	2024	
Плевен	390 422 515	465 119 484	320 715 667	384 318 404	285 508 908	296 547 544	3 274
Червен бряг	61 077 219	92 119 832	48 701 527	76 318 545	30 554 987	41 534 317	2 194
Долни Дъбник	32 619 496	42 340 359	22 592 604	29 378 740	11 251 882	16 343 742	1 949
Кнежа	24 231 964	32 258 088	19 952 770	27 293 965	13 470 386	26 830 317	1 498
Д. Митрополия	18 525 708	29 122 293	15 762 502	24 361 006	7 272 245	11 427 128	708
Левски	19 031 965	27 031 169	13 610 858	18 936 083	6 471 248	9 269 474	702
Никопол	22 971 012	25 097 060	20 398 727	22 348 814	14 513 713	17 762 455	3 148
Белене	21 664 185	24 940 649	16 344 478	18 907 270	8 560 881	11 739 591	5 519
Гулянци	14 986 428	22 634 823	13 018 639	18 608 949	8 485 374	12 094 075	1 189
Искър	16 922 434	18 754 371	12 741 809	14 113 015	9 055 875	10 778 884	2 496
Пордим	14 883 672	20 115 418	10 766 374	14 879 379	8 252 520	10 165 137	2 061

Източник ИСУН, декември 2024 г.

Общините с рязък скок в договарянето спрямо миналата година очевидно са успели да привлекат инвестиции от НПВУ, които са както за публичния, така и за стопанския сектор, като при тях нивото на разплащане е по-ниско, тъй като проектите са нови. Обратно – има общини с по-малко увеличение на договорените средства, но с повече разплатени, което показва, че проектите са по старите програми и се приключват именно в края на периода. Разликите в общата стойност и БФП пък е показател за икономическата активност – общинските проекти за инфраструктура и социално подпомагане са без съфинансиране, каквото имат проектите на бизнеса. Някои от по-слабите икономически общини се представят с високо ниво на усвояване и причината са социалните плащания (Топъл обяд, социален патронаж, Грижа в дома, субсидирана заетост), тъй като програмите за Развитие на човешките ресурси и Храни и социално подпомагане са единствените, в която няма прекъсване между двата периода и плащанията вървят ритмично, като по новата РЧР 2021-2027 г. усвоените средства са в рамките на 37%, а на Храни и основно материално подпомагане 2021-2027 г. договарянето вече е на 87%.

На първо място с 384,1 млн. договорена БФП, естествено е община Плевен, която е и областен център, като по данните може да се съди, че тук са най-много новите проекти по НПВУ – общата стойност се е покачила с над 75 млн., БФП – с 64 млн., разплатените средства – едва с 11 млн. Втора е община Червен бряг с увеличена обща стойност спрямо миналата година от около 31 млн., договорената БФП с 28 млн. и разплатени средства с около 11 млн. повече – тук освен нови проекти по НПВУ има и много по Региони в растеж, свързани със санирането. В община Долни Дъбник също има сериозно увеличение на общите инвестиции (10 млн.), договорената БФП (7 млн.) и разплатените средства (5 млн.), като по-равномерното разпределение показва, че има както нови проекти по НПВУ, така и доста по ПРСР, които се разплащат сега. Община Кнежа, която по някои икономически показатели надминава дори община Плевен, е едва на четвърто място по договорена БФП, но по изплатени средства е на трето с 26,8 млн. – проектите са по ПРСР и по ОПИК, но има и такива по НПВУ, по които вече има разплащане, т.е. бизнесът е проявил висока активност и бързина при кандидатстването. В групата на по-силните икономически общини, които усвояват и повече средства е и Долна Митрополия, където общите инвестиции се увеличават с 11 млн., договорената БФП с 9 млн., а разплатените средства с 4 млн. За тази община прави впечатление ниското ниво на показателя усвоени средства на човек, което е 708 лева, като

подобен е показателят и за община Левски – 702 лева, но двете общини са и със сравнително голямо население (най-големите след Плевен и Червен бряг). Трябва да се каже, че и не всички проекти са отразени в показателя – напр. в Долна Митрополия е реализиран част от водния цикъл по ОПОС, но парите са вписани като усвоени само в община Плевен, също има три проекта за ремонт на пътища, които не фигурират в ИСУН и вероятно не са влезли в сметката. Тъй като показателят отразява усвоените средства от началото на членството ни в ЕС, данните не са с претенция за изчерпателност, тъй като не всички са отразени от информационната система.

При останалите 6 общини, където са и тези на МИГ, има покачване на договарянето с по около 2 млн. увеличение на БФП, в община Пордим – 4 млн. Тук трябва да се обърне внимание на разликите между общата стойност на проектите и договорената БФП, защото именно от това може да се извадят данни за икономическата активност и инвестициите. Община Никопол е с най-висока договорена БФП и най-малко инвестиции (2,5 млн. разлика), защото както ще се види, проектите там са предимно общински и няма съфинансиране. Община Белене е с разлика от 6 млн. между БФП и общата стойност, останалите три общини са с по 4 млн. разлика, като в тези общини има доста проекти по НПВУ на бизнеса.

От показателя усвоени средства на човек от началото на двата програмни периода личи, че в слабите икономически общини са наливани много европейски средства, които при всички случаи помагат за тяхното развитие, но явно не са достатъчно условие. Малкото население, което е причина за увеличаване размера на показателя също може да бъде стопиращ фактор – малък пазар, малко потребление, ниска предприемаческа активност. Значение има и икономическата специализация – там, където има повече предприятия са усвоени и много средства по ОПИК във вид на помощи по време на пандемията, което повишава сумите на по-развитите икономически общини, в които има по-големи градски центрове. По това направление на ОПИК са изхарчени над 372 млн. лева, като то е на трето място след приоритетната ос за растеж на МСП (2,363 млрд.) и 892 млн. за енергийна и ресурсна ефективност на МСП, отделно още 66,3 млн. са дадени за подпомагане на МСП във връзка с увеличението цените на енергията (чрез мярка прилагана от Фонда „Сигурност на електроенергийната система SAFE).

4.1.Проекти реализирани на територията на община Белене

В края на 2024 г. в общината има напредък в усвояването на средства от ЕСИФ на средно за областта ниво, както по линия на договарянето, така и на разплатените средства. По данни на ИСУН, до декември 2024 г. на територията на община Белене са сключени 116 договора (с 29 повече от миналата година) на 67 бенефициента (13 повече от миналата година). Договорените средства са в размер на 18 907 270 лв. БФП (увеличението спрямо 2023 г. е с 2 562 792 лева), а разплатените реално средства по проектите са 11 739 591 лева или с 3 178 710 лв. повече от миналата година. В сравнение с 2023 г. договарянето се забавя (увеличението на БФП е било в рамките на над 6 млн. лева спрямо 2022 г.), но пък се ускорява разплащането (разликите предишната година са били 1,5 млн., т.е. два пъти по-малко). Принос към договарянето имат и проектите по СВОМР (много от договорите са подписани през последните 2 години), както и проекти по НПВУ на бизнеса и някои образователни институции, а също и няколко проекта на общината, свързани със социалното подпомагане. По 40 от проектите все още няма реално разплатени суми, но повечето от тях са нови. Все пак разплатените средства са 62,09% от договорените, което е по-добре от миналата година (52,4%), но е и нормално за края на преходния период. Прекратените проекти са 9, два от които са на МИГ, реално се изпълняват 107 договора. По отношение на приключените договори на данните в ИСУН не може да се има особено доверие, тъй като специално по ПРСР всички проекти се водят само със сключен договор, но по доста от тях са настъпили окончателните плащания, вкл. и проекти на МИГ. В ИСУН като приключени се водят 37 договора – по ОПИК, ОПРЧР и ОПОС.

Проектите на публичния сектор са 27 - 24 са на община Белене, 2 на училища, 1 църква, неправителственият сектор е представен от 3 проекта на МИГ, вкл. за сътрудничество, 2 проекта на читалища и два проекта по ОПОС (единият е дублиран с община Никопол), останалите 73 проекта в общината са на бизнеса. Проектите на МИГ са 29 (без дублирания по ОПОС, който е отбелязан и в община Никопол), 2 са прекратени, реално се изпълняват 27 проекта чрез ВОМР. БФП на договорените проекти чрез СВОМР е 3 950 421,98 лева или 20,89% от цялата договорена БФП в общината, което е много добър принос в усвояването на средства. Делът на договарянето се е увеличил в сравнение с миналата година, поради многото нови договори, сключени по СВОМР. Прави впечатление, че много от

бенефициентите на МИГ са кандидатствали и на национални приеми по същата или по други програми, което е именно надграждане на резултатите.

Таблица 12 Проекти, реализирани на територията на община Белене

Бенефициент	Населено място	Наименование на проекта	Обща стойност	БФП	Реално изплатени суми	Статус/ Програма
АДЕЛА ОЙЛ ООД	с. Бяла вода	Отглеждане на трайни насаждения от лавандула	00,00	00,00	00,00	Прекратен (мярка 6.3)
АГРО ДИЗ ООД	Петокладенци	Закупуване на земеделска техника	487 483,27	243 741,62	243 741,62	Сключен (мярка 4.1)
АВЕНИР 2084 ЕООД	гр. Белене	Преодоляване недостига на средства в резултат от COVID-19	10 000	10 000	10 000	Приключен (ОПИК)
АГРО СТИЛ - С ЕООД	гр. Белене	Закупуване на машини за производство и монтаж на метални конструкции	44 573,00	33 434,10	33 429,74	Сключен (ВОМР, мярка 6.4)
Албена Тодорова	гр. Белене, с. Кулина вода	Стартова помощ за развитието на малко стопанство	29 337,00	29 337,00	29 337,00	Сключен (мярка 6.3)
Амбулатория ПЛАМАДЕНТ ООД	гр. Белене	Преодоляване недостига на средства в резултат от COVID-19	9 830	9 830	9 830	Приключен (ОПИК)
Амбулатория ПЛАМАДЕНТ ООД	гр. Белене	Доставка на специализирано оборудване за кабинет	96 596,99	72 447,74	72 447,73	Сключен (ВОМР, мярка 6.4)
Амбулатория ПЛАМАДЕНТ ООД	гр. Белене	Доставка на имплантологично оборудване в кабинет	85 397,76	64 048,32	0,00	Сключен (ВОМР, мярка 6.4)
Асоциация наука за природата Сдружение	Община Белене	Хабитат Дунав	770 590,97	770 590,97	770 590,97	Приключен (ВОМР, ОПОС)
БН АГРО ООД	гр. Белене	Изграждане и оборудване на мандра с и доилна в овцеферма за 800 овце	00,00	00,00	00,00	Прекратен (мярка 4.2 ПРСР)
БН АГРО ООД	гр. Белене	Модернизация на земеделско стопанство	146 075,00	73 037,50		Сключен (ВОМР, мярка 4.1)
БЕЛЛИА 21 ООД	гр. Белене	Професионализъм и развитие в Белла 21	34 210	34 210	34 210	Приключен (ОПРЧР)
БЕЛЛИА 21 ООД	гр. Белене	Подобряване на производствения капацитет	389 286,00	343 282,3	343 162,2	Приключен (ВОМР, ОПИК)
ВЕНКОВ - ЕЛИТ ГРУП ЕООД	гр. Белене	Закупуване на машини за производство на PVC и AL дограма	0	0	0	Прекратен (мярка 6.4 ПРСР)
Ганчеви перфект ЕООД	гр. Белене	Разкриване на модерно фотографско ателие за предоставяне на иновативни арт услуги на територията на МИГ	28 446,81	21 335,07	21 335,07	Сключен (ВОМР, мярка 6.4)

ЕВРОКОНСУЛТ МИГ ООД	гр. Белене	Развитие на иновативни образователни алтернативни туристически услуги	0,00	0,00	0,00	Прекратен (ВОМР, мярка 6.4)
Георги Кирилов	с. Деков	Стартова помощ за развитието на малко стопанство.	0	0	0,00	Прекратен (мярка 6.3 ПРСР)
ГРИЙН ФАРМ ПЕТОКЛАДЕНЦ И ЕООД	гр. Белене Петокладенци Татари	Изграждане на ферма за месодайни крави	0,00	0,00	0,00	Прекратен (мярка 4.1)
ГРИЙН ФАРМ ПЕТОКЛАДЕНЦ И ЕООД	Петокладенци	Инвестиции в технологична и екологична модернизация на говедовъдно стопанство	525 727,10	262 863,55	0,00	Сключен (НПВУ, BG-RRP-6.004)
ДЕКСИ КОНСУЛТ ЕООД	Белене	Пълноценен живот в общността	110 482,96	110 483	91 509,81	Приключен (ОПРЧР)
ЕКО ПРОДЪКТС ИНДЪСТРИ ЕООД	гр. Белене	Закупуване на офис оборудване и техника за предоставяне на консултантски услуги	52 986,97	39 740,22	0,00	Сключен (ВОМР, мярка 6.4)
ЕМТИ Електрик ООД	гр. Белене	Преустройство на промишлена сграда в завод за производство на трансформатори	1 045 756,72	385 066	0	Сключен (мярка 6.4)
ЕНЕРКЕМИКАЛ ООД	гр. Белене	Подкрепа за прехода към кръгова икономика	996 250,00	498 125,00	0,00	В изпълнение (НПВУ, BG-RRP-3.008)
ЕНЕРКЕМИКАЛ ООД	гр. Белене	Повишаване на производствения капацитет	387 597,3	348 837,6	348 649,2	Приключен (ВОМР, ОПИК)
ЕНЕРКЕМИКАЛ ООД	гр. Белене	Увеличаване на потенциала чрез модернизация на технологиите	1 661 500	996 900	995 569,8	Приключен (ОПИК)
ЕНЕРКЕМИКАЛ ООД	гр. Белене	Подкрепа за средни предприятия за последствията от пандемията COVID-19	124 000	124 000	124 000	Приключен (ОПИК)
ЕНЕРКЕМИКАЛ ООД	гр. Белене	Възстановяване на МСП чрез подобряване на енергийната ефективност	299 914,90	149 957,44	149 957,44	Приключен (ОПИК)
ЕНЕРКЕМИКАЛ ООД	гр. Белене	Адаптирана работна среда	137 300,08	137 300,08	0,00	В изпълнение (РЧР 2021-2027)
ЕТ БРАТЯ НИКОЛОВИ - ХРИСТО НИКОЛОВ	гр. Белене	Модернизация на овцеферма чрез внедряване на нова за земеделска техника	0	0	0	Прекратен (ВОМР, мярка 4.1)
ЕТ ВАЛЕНТИНА СЛАВЧЕВА-69	гр. Белене	Преустройство и ремонт на магазин за промишлени стоки във Фризьорски и козметичен салон	97 788,72	73 341,54	0,00	Сключен (ВОМР, мярка 6.4)

ЕТ ДОКТОР ГЕРГАНА СТОЙКОВА	гр. Белене	Преодоляване недостига на средства в резултат от COVID-19	6 719	6 719	6 719	Приключен (ОПИК)
ЕТ КРАСИМИР ДЖАНТОВ	гр. Белене	Преодоляване недостига на средства в резултат от COVID-19	10 000	10 000	10 000	Приключен (ОПИК)
ЕТ КРАСИМИР ДЖАНТОВ	гр. Белене	Закупуване на оборудване за производство на ПВЦ дограма и врати	0,00	0,00	0,00	Прекратен (мярка 6.4)
ЕТ КРАСИМИР ДЖАНТОВ	гр. Белене	Закупуване на оборудване за автоматизирано производство на дограма	97 650,00	73 237,50	0,00	Сключен (ВОМР, мярка 6.4)
ЕТ ЯВОР КЮРЧЕВ	гр. Белене	Преодоляване недостига на средства в резултат от COVID-19	3 860	3 860	3 860	Приключен (ОПИК)
ЯВОР КЮРЧЕВ ЕООД	гр. Белене	Повишаване на конкурентоспособността	96 696,00	72 522,00	60 435,00	Сключен (ВОМР, 6.4)
Милен Йосифов	гр. Белене с. Бяла вода	Закупуване на нова земеделска техника	145 570,00	72 785,00	0	Сключен (ВОМР, мярка 4.1)
Зорница Димитрова	с. Деков	Развитие на стопанство на млад земеделски стопанин	48 895,00	48 895,00	0	Сключен (мярка 6.1 ПРСР)
ЗС Михаела Михайлова Пакева	гр. Белене	Стартова помощ за развитие на земеделско стопанство	48 895,00	48 895,00	24 447,50	Сключен (мярка 6.1 ПРСР)
ЗП Тихомир Симеонов Димитров	с. Татари	Закупуване на земеделска техника	147 400,00	73 700,00	0,00	Сключен (НПВУ, BG-RRP-6.004)
ЗП Георги Петров Дончев	гр. Белене	Закупуване на земеделска техника	349 000,00	174 500,00	0,00	Сключен (НПВУ, BG-RRP-6.004)
ЗП Ивайло Крумков	с. Кулина вода	Закупуване на земеделска техника	243 850	121 925	121 925,00	Сключен (мярка 4.1)
ЗП Иван Чоранов	гр. Белене	Закупуване на земеделска техника	208 267,36	104 133,68	0,00	Сключен (мярка 4.1)
ЗС Ивайло Пейзанов	гр. Белене	Стартова помощ за развитие на земеделско стопанство	48 895,00	48 895,00	24 447,50	Сключен (мярка 6.1 ПРСР)
ЗП Иван Йорданов Иванов	с. Деков с. Татари	Изграждане на свинеферма за уговяване на прасета	00,00	00,00	00,00	Прекратен (мярка 4.1 ПРСР)
ЗС ЛЮДМИЛ СТЕФАНОВ	гр. Белене	Закупуване на техника за повишаване на селскостопанската производителност и ефективно използване на ресурсите	123 450	61 725,00	61 725,00	Сключен (ВОМР, мярка 4.1)
ЗС ТОНИ РУПОВ	гр. Белене	Закупуване на техника за повишаване на селскостопанската производителност, обем на продукцията и ефективно използване на ресурсите	146 000	72 937,36	72 937,36	Сключен (ВОМР, мярка 4.1)

ЗС ТОНИ РУПОВ	гр. Белене	Повишаване на конкурентоспособността и ефективността в земеделско стопанство	146 650,00	73 325,00	73 325,00	Сключен (ВОМР, мярка 4.1)
ЗС ТОНИ РУПОВ	гр. Белене	Инвестиции, осигуряващи опазване на околната среда и внедряване на иновативни технологии	342 156,59	154 745,80	154 745,80	Сключен (мярка 4.1 ПРСР)
ЗС Румен Дешев	гр. Белене	Въвеждане на иновативен подход при експлоатацията на машинно-тракторния парк на животновъдно стопанство.	138 262,74	69 131,37	69 131,37	Сключен (ВОМР, мярка 4.1)
ЗС Румен Дешев	гр. Белене	Подобряване на мерките за биосигурност, хигиена и хуманно отношение към животните	175 988,23	87 994,12	0,00	Сключен (мярка 4.1 ПРСР)
ЗС Румен Дешев	гр. Белене	Инвестиции в технологична и екологична модернизация	218 256,94	109 128,46	0,00	Сключен (НПВУ, BG-RRP-6.004)
Ивелина Иванова	с. Татари	Стартова помощ за развитие на земеделско стопанство	48 895	48 895	24 447,5	Сключен (мярка 6.1)
КРИСТИНИ ООД	гр. Белене	Разширение и преустройство на сервиз за хладилна техника в цех за хладилни инсталации	577 303,6	288 651,8	217 051,07	Сключен (мярка 6.4)
Красимир Флорев	с. Деков	Стартова помощ за развитие на малко стопанство	29 337,00	29 337,00	29 337,00	Сключен (мярка 6.3 ПРСР)
МАЙКРОМЕТ ООД	гр. Белене	Модернизиране на производствения процес чрез закупуване на галванична линия за електрохимично поцинковане	121 950	109 755	109 615,5	Приключен (ВОМР, ОПИК)
МАЙКРОМЕТ ООД	гр. Белене	Адаптирана работна среда	130 790,88	104 632,65	00,00	В изпълнение (РЧР 2021-2027)
МАЙКРОМЕТ ООД	гр. Белене	Преодоляване недостига на средства в резултат от COVID-19	10 000	10 000	10 000	Приключен (ОПИК)
МАЙКРОМЕТ ООД	гр. Белене	Подкрепа за малки предприятия с оборот над 500 000 лв. за COVID-19	50 000	50 000	50 000	Приключен (ОПИК)
МЕД ИНДЪСТРИ ООД	гр. Белене	Подкрепа за малки предприятия с оборот над 500 000 лв. за COVID-19	50 000	50 000	50 000	Приключен (ОПИК)
МЕД ИНДЪСТРИ ООД	гр. Белене	Възстановяване на МСП чрез подобряване на енергийната ефективност	299 990,19	149 995,09	149 990,10	Приключен (ОПИК)
МЕД ИНДЪСТРИ ООД	гр. Белене	Технологична модернизация в предприятието	692 000,00	346 000,00	0,00	В изпълнение (НПВУ, BG-RRP-3.004)

МЕД ИНДЪСТРИ ООД	гр. Белене	Адаптирана работна среда	66 753,36	66 753,36	00,00	В изпълнение (РЧР 2021- 2027)
МИГ Белене- Никопол	гр. Белене	Подготвителни дейности по разработване на СВОМР	41 083,22	41 083,22	46 299,30	В изпълнение (мярка 19.1 ПРСР)
МИГ Ляковец- Стражица	МИГ Белене- Никопол	Дигитална местна общност - иновация за живи селски райони!	62 889,29	62 889,29	00,00	В изпълнение (мярка 19.3 ПРСР)
МИГ Ляковец- Стражица	МИГ Белене- Никопол	Опознай и съхрани българското-предай нататък. Пътят на зрънцето, шевицата и песента!	94 314,00	94 314,00	00,00	В изпълнение (мярка 19.3 ПРСР)
Милен Иванов	гр. Белене	Закупуване на земеделска техника	146 685,00	73 342,50	00,00	Сключен (ВОМР, мярка 4.1)
Миряна Димитрова	гр. Белене	Стартова помощ за развитието на малко стопанство	29 337	29 337	29 337	Сключен (мярка 6.3)
МОМЧИЛ	с. Бяла вода	Стартова помощ за развитието на малко стопанство с пчели	29 337	29 337	29 337	Сключен (мярка 6.3)
НЧ ХРИСТО БОТЕВ - 1892	гр. Белене	Народно Читалище „Христо Ботев – 1892“ привлекателно място за културен туризъм	68 533,97	68 533,97	0	Сключен (ВОМР, мярка 7.5)
Община Белене	Белене	Осигуряване на топъл обяд в Община Белене в условията на COVID-19	105 643,12	105 643,12	105 643,12	Приключен (ОП Храни)
ОБЩИНА БЕЛЕНЕ	Белене	Осигуряване на топъл обяд в община Белене	7 792,27	7 792,27	7 792,27	Приключен (ОП Храни)
ОБЩИНА БЕЛЕНЕ	Белене	Осигуряване на топъл обяд в община Белене	96 159,35	96 159,35	96 159,35	Приключен (ОП Храни)
ОБЩИНА БЕЛЕНЕ	гр. Белене	Топъл обяд в Община Белене	231 560,45	231 560,45	169 817,34	Сключен (Храни и СП 2021-2027)
Община Белене	Белене	Патронажна грижа + в община Белене	128 708,84	128 708,84	128 708,84	Приключен (ОПРЧР)
Община Белене	Белене	Патронажна грижа + в община Белене	64 682,63	64 682,63	64 318,36	Приключен (ОПРЧР)
Община Белене	Белене	Патронажна грижа + в община Белене	35 143,98	35 143,98	35 143,98	Приключен (ОПРЧР)
ОБЩИНА БЕЛЕНЕ	Белене	Патронажна грижа в Община Белене	70 318,08	70 318,08	69 895,37	Приключен (ОПРЧР)
ОБЩИНА БЕЛЕНЕ	гр. Белене	Патронажна грижа в Община Белене	86 655	86 655	86 655	Приключен (ОПРЧР)
ОБЩИНА БЕЛЕНЕ	гр. Белене	Патронажна грижа в Община Белене	35 057,06	35 057,06	35 057,06	Приключен (ОПРЧР)
ОБЩИНА БЕЛЕНЕ	гр. Белене	Алтернатива за равноправен и независим живот	499 907,3	499 907,3	487 385,13	Приключен (ОПРЧР)
ОБЩИНА БЕЛЕНЕ	гр. Белене	Грижа в дома	525 440,19	525 440,19	457 690,03	В изпълнение (РЧР 2021- 2027)

Община Белене	Белене	Въвеждане на мерки за енергийна ефективност в сградата на общината	545 575,25	525 305,04	22 379,40	В изпълнение (НПВУ, BG-RRP-4.020)
Община Белене	гр. Белене	Рехабилитация на ул. „Малчика“	313 922,00	313 922,00	308 845,87	Сключен (ВОМР, мярка 7.2)
Община Белене	Белене	Рехабилитация на четвъртокласна пътна мрежа в населени места	2 911 774,47	2 911 774,47	1 430 650,03	Сключен (мярка 7.2 ПРСР)
ОБЩИНА БЕЛЕНЕ	гр. Белене	Реконструкция на улици в град Белене: ул. "Милан Василев", ул. "Петко Д. Петков", ул. "Рила" и част от ул. "Фердинанд Дечев"	1 086 859,10	1 086 859,10	1 086 785,62	Сключен (мярка 7.2)
ОБЩИНА БЕЛЕНЕ	гр. Белене	Подобряване на средата на живот чрез реконструкция на част от уличната мрежа и изграждане на спортна инфраструктура	320 273,15	320 273,15	151 769,56	Сключен (ВОМР, мярка 7.2)
ОБЩИНА БЕЛЕНЕ	гр. Белене	Създаване на Туристически Информационен Център и поставяне на туристически съоръжения	76 825,45	76 825,45	33 926,22	Сключен (ВОМР, мярка 7.5)
ОБЩИНА БЕЛЕНЕ	гр. Белене	Изграждане на част от Крайдунавски парк „Белене“	579 419,25	579 419,25	576 025,12	Сключен (мярка 7.2)
ОБЩИНА БЕЛЕНЕ	гр. Белене	Изграждане на многофункционално игрище в СУ „Димчо Дебелянов“	92 106,93	92 106,93	92 103,91	Сключен (мярка 7.2)
ОБЩИНА БЕЛЕНЕ	Белене	Не изхвърляй - компостирай	211 562,70	211 562,70	211 562,70	Приключен (ОПОС)
ОБЩИНА БЕЛЕНЕ	Белене, Гулянци, Долна Митрополия, Никопол	Подготвителна помощ за стратегия за ВОМР на общините Белене, Никопол, Гулянци и Долна Митрополия	37 295,9	37 295,9	41 420,99	Сключен (ПМДР)
ОБЩИНА БЕЛЕНЕ	Белене, Гулянци, Д. Митрополия, Никопол	Изграждане на капацитет и подготвителни действия за разработването на СВОМР	990,00	990,00	0,00	Сключен (ПМДР)
ОБЩИНА БЕЛЕНЕ	гр. Белене	Повишаване и укрепване на общинския капацитет	43 010,00	43 010,00	28 584,14	Сключен (РЧР 2021-2027)
ОУ Васил Левски	гр. Белене	Изграждане на училищна STEM среда	181 796,45	181 796,45	0,00	В изпълнение (НПВУ, BG-RRP-1.015)
Пламен Дулев	гр. Белене	Закупуване на автоматична линия за добив на пчелен мед	46 824,00	23 412,00	0,00	Сключен (НПВУ BG-RRP-6.004)
ПРЕСТИЖ ХЕЛТ ЕООД	гр. Белене	Създаване на център за оздравително-възстановителни процедури	248 150	198 520	188 728,29	Приключен (ОПИК)

ПЛАМСИ ООД	гр. Белене	Преодоляване недостига на средства в резултат от COVID-19	10 000	10 000	10 000	Приключен (ОПИК)
ПК УТРО	гр. Белене	Повишаване на конкурентоспособността на земеделска кооперация“	170 940,00	85 469,99	0,00	Сключен (мярка 4.1)
ПК УТРО	гр. Белене	Закупуване на техника за повишаване на селскостопанската производителност, обем на продукцията и по-ефективно използване на ресурсите	145 651,6	58 237,52	58 237,51	Сключен (ВОМР, мярка 4.1)
ПК УТРО	гр. Белене	Повишаване на конкурентоспособността на земеделска кооперация	146 680,00	73 340,00	73 340,00	Сключен (ВОМР, мярка 4.1)
ПТБ-ДАНИЕЛА ДЕНЕВА ЕТ	гр. Белене	Подобряване на производствения капацитет	389 412	350 470,8	350 361	Приключен (ВОМР, ОПИК)
ПГЯЕ Мария Складовска Кюри	гр. Белене	Изграждане на училищна STEM среда	60 599,48	60 599,48	00,00	В изпълнение (НПВУ, ВГ-RRP-1.015)
ПЛЕВЕНСКИ ОБЩЕСТВЕН ФОНД ЧИТАЛИЩА	Белене, Долна Митрополия, Левски	Гражданско участие и публичен контрол в процеса на вземане на решения	00,00	00,00	74 726,92	Приключен (Добро управление)
Стелияна Ванкова	с. Бяла вода	Стартова помощ за развитието на земеделско стопанство	48 895	48 895	48 895,00	Сключен (мярка 6.1)
ТВ ИНВЕСТ ЕООД	гр. Белене	Преодоляване недостига на средства в резултат от COVID-19	10 000	10 000	10 000	Приключен (ОПИК)
ТВ ИНВЕСТ ЕООД	гр. Белене	Енергийно обновяване на хотел-ресторант ПРЕСТИЖ	1 114 734,69	499 470,61	00,00	В изпълнение (НПВУ, ВГ-RRP-4.021)
ТВ ИНВЕСТ ЕООД	гр. Белене	Адаптирана работна среда	65 389,65	65 389,65	00,00	В изпълнение (РЧР 2021-2027)
ФИНЕКО ООД	гр. Белене	Преодоляване недостига на средства в резултат от COVID-19	10 000	10 000	10 000	Приключен (ОПИК)
ФИНЕКО ООД	гр. Белене	Адаптирана работна среда	53 877,89	53 877,89	00,00	В изпълнение (РЧР 2021-2027)
ФОНДАЦИЯ ЗА ОКОЛНА СРЕДА И ЗЕМЕДЕЛИЕ	Белене, Никопол	Подобряване на природозащитното състояние на местообитанията на целеви видове земноводни и влечуги	109 235,41	109 235,41	341 555,09	Приключен (ВОМР, ОПОС)
Цветков - М ЕООД	гр. Белене	Закупуване на оборудване на цех за производство на PVC и алуминиева дограма	80 970,12	60 727,59	0	Сключен (ВОМР, мярка 6.4)

ЦИОП Дунав	гр. Белене	Насърчаване на гражданско участие	62 650,09	62 650,09	62 650,09	Приключен (Добро управление)
ЦЪРКВА Свети Георги Победоносец	гр. Белене	Основен ремонт, реконструкция и подобряване на прилежащо пространство	515 025,88	515 025,88	0	Сключен (мярка 7.6 ПРСР)
67 бенефициента		116 проекта	24 940 649	18 907 270	48,7	
В сравнение с 2023 г.						
54 бенефициента		87 проекта	21 664 185	16 344 478	8 560 881	

Източник ИСУН, декември 2024 г.

Във връзка с казаното по-горе за усвояването на пари от общините, тук средствата са разпределени сравнително равномерно. Договорената БФП от община Белене е общо 8 086 412,26 лева или 42,76%, т.е. под половината от всички договорени средства. От тях 5 906 485,39 са за инвестиции в инфраструктура (ПРСР и НПВУ за енергийна ефективност), 1 445 913,08 лв. са за различни социални проекти по ОПРЧР (Патронажна грижа, Грижа в дома, Алтернатива за независим живот), 441 155,19 лв. са за топъл обяд, има и един проект по ОПОС за компостиране. Изплатените средства са 5 728 319,41 лв. (48,7% от всички). Може да се каже, че балансът между общинските проекти и тези за бизнеса е спазен, като има допълване и натрупване на ефекти и въздействия.

4.2.Проекти реализирани на територията на община Никопол

В община Никопол също има средно за областта ниво на напредък по отношение на договарянето и по-висок по разплащане. Договорите са 100 (с 13 повече от предишната година), бенефициентите са 55 (увеличението е с 9). Договорените средства са с размер на БФП от 22 348 814 лв. или с 1 950 087 лв. повече спрямо същия период на 2023 г., а разплатените са 17 762 455 лв. или с 3 248 742 лева повече от предишната година. Разплатените средства са 79,47% от договорените. Тук също има няколко нови проекта по НПВУ, но основната причина за по-високото разплащане са проектите на самата община Никопол по Региони в растеж, ОПРЧР и Програма Храни, които са изцяло приключени. По принцип, общинските проекти се плащат много по-бързо от тези на частните бенефициенти, това е практика на ДФЗ. От проектите на общината по само един няма разплащане, но той е нов и по НПВУ. Друга причина за по-високия дял разплатени средства са повечето проекти по ОПИК, получени като помощи за пандемията.

Прекратените проекти са 4, два от тях на МИГ, като всички са по ПРСР. Изцяло приключени са 34 проекта по ОПИК, ОПРЧР, ОПНОИР и ОПОС, като тук важи същото уточнение за данните в ИСУН – по ПРСР няма нито един проект, който да е отбелязан като приключен, въпреки че по много са настъпили окончателните плащания. По 19 от проектите все още няма реално разплатени суми, като повечето от тях са нови, вкл. и прекратените са отбелязани като нулеви. На публичния сектор са падат общо 37 проекта – 31 проекта на общината плюс още два съвместно с Белене за СВОМР, 2 на училища, по 1 на пристанището и на РД Пожарна безопасност, НПО са представени от 1 читалище, 1 фондация (която е отбелязана и при община Белене по ОПОС), самия МИГ с двата проекта за сътрудничество и още един за подготовка на СВОМР – общо проектите са 5. Останалите 58 проекта са за бизнеса. Проектите на МИГ са 19, два от които прекратени, изпълняват се 17 от общо 44-те проекта по СВОМР. Те са с обща БФП от 2 909 410,32 лева или 13,01% от цялата договорена БФП в общината, т.е. приносът на Стратегията е по-малък, отколкото в община Белене.

Тук дисбалансът в усвояването на средствата между общината и частните инвестиционни проекти е налице. Договорените от община Никопол средства са с обща БФП от 16 396 482,19 лева или 73,36% от всички договорени за територията средства. Разплатените са 13 173 312,34 лева или 74,16% от всички. Общо за социални проекти са разходвани: 3 720

444,87 лева (Топъл обяд - 1 085 268,73 лв., Патронажна грижа и Грижа в дома - 1 443 102,56 лв., други социални проекти по ОПРЧР и ОПНОИР - 1 192 073,58 лв.). За инвестиции в инфраструктурата са отделени 4 399 216,48 лв. (ремонти на улици и площади), за енергийна ефективност по Региони в растеж още 4 539 976,23 лв., по ОПОС е реализиран голям проект за закриване и рекултивация на депото за отпадъци (1 136 416,56 лв.), отделно по НПВУ има нов голям проект за енергийна ефективност с размер на БФП 1 641 959,05 лева. Както вече се каза, реализацията на подобни проекти донякъде е спорна – от една страна активността на общинската администрация не пречи частният бизнес също да е по-активен и да кандидатства с проекти по различни програми, но от друга страна – проектите за социално подпомагане не допринасят дългосрочно за подобряване на икономическото, а оттам и на устойчивото развитие на териториите. При всички случаи инвестициите в инфраструктура на общините облагородяват средата за живеене и имат дългосрочен благоприятен ефект, но пък изкривяват данните за усвояването и въздействието на ЕСИФ – много изразходвани пари със сравнително малко резултати.

Таблица 13 *Проекти, реализирани на територията на община Никопол*

Бенефициент	Населено място	Наименование на проекта	Обща стойност	БФП	Реално изплатени суми	Статус
АГРИТРЕЙДИНГ ООД	с. Вълбел	Модернизация на земеделско стопанство	79 718,00	39 859,00	39 859,00	Сключен (ВОМР, мярка 4.1)
АХМЕД ТАТАРЛЪ ЕТ	с. Драгаш войвода	Внедряване на иновативен подход при извършване на основни агротехнически мероприятия в животновъдно стопанство.	108 062,86	54 031,43	54 031,43	Сключен (ВОМР, мярка 4.1)
АХМЕД ТАТАРЛЪ ЕТ	с. Драгаш войвода	Повишаване конкурентоспособността на животновъдно стопанство чрез инвестиции в опазване на околната среда и иновативни технологии	424 583,76	212 291,87	212 291,87	Сключен (мярка 4.1 от ПРСР)
АГРО УСТРЕМ 2012 ООД	с. Асеново	Изграждане на дом за възрастни хора в УПИ VII-371,372, с. Асеново	0,00	0,00	0	Прекратен (мярка 6.4)
АГРОФЕМ ООД	с. Лозица	Създаване на сливова овощна градина и закупуване на земеделска техника	138 801,16	69 400,59	69 400,57	Сключен (ВОМР, мярка 4.1)

АЛБЕНА СИМЕОНОВА 1 ЕООД	с. Любеново	Закупуване за специализирана земеделска техника	336 300,00	168 150,00	00,00	Сключен (НПВУ, BG-RRP-6.004)
Анатоли Флорев	гр. Никопол	Стартова помощ за развитието на малко стопанство	29 337,00	29 337,00	29 337,00	Сключен (мярка 6.3 на ПРСР)
АНДРЕЙ ШЕМАНИЮК	гр. Никопол	Стартова помощ за развитието на малко стопанство	29 337,00	29 337,00	29 337,00	Сключен (мярка 6.3 на ПРСР)
АСАН ЗЕЙНУЛА ХАСАНОВ	гр. Никопол	Инвестиции в технологична и екологична модернизация	364 339,83	182 169,91	00,00	Сключен (НПВУ, BG-RRP-6.004)
Асен Господинов	с. Новачене	Стартова помощ за развитието на малко стопанство	29 337,00	29 337,00	29 337,00	Сключен (мярка 6.3 на ПРСР)
БИО СЕЛЕКШЪН ЕООД	с. Асеново с. Дебово с. Лозица	Повишаване конкурентоспособността на БИО СЕЛЕКШЪН ЕООД	00,00	00,00	00,00	Прекратен (мярка 4.1 от ПРСР)
БИО СЕЛЕКШЪН ЕООД	с. Дебово	Инвестиции в модернизация и подобряване на енергийната ефективност на предприятие за преработка на орехи	585 000,00	292 500,00	0,00	Сключен (мярка 4.2 от ПРСР)
БИО СЕЛЕКШЪН ЕООД	с. Асеново с. Дебово с. Лозица	Подобряване ефективността и производителността на "Био Селекшън" ЕООД	123 000,00	86 100,00	0,00	Сключен (ВОМР, мярка 4.1)
ВАЛ - ЕЛЕКТРОНИКС ЕООД	гр. Никопол	Преодоляване недостига на средства в резултат от COVID-19	9 100	9 100	9100	Приключен (ОПИК)
ГЕРГАНА ЕНЕВА	с. Новачене	Закупуване на техника за повишаване на селскостопанската производителност, обем на продукцията и ефективно използване на ресурсите в	140 778,65*	68 751,15*	0,00	Прекратен (ВОМР, мярка 4.1)
ГЕРГАНА ЕНЕВА	с. Новачене	Закупуване на Автоматизирана линия за пакетирание на лук, раздробител и сеялка за зеленчуци	189 900,00	94 950,00	00,00	Сключен (мярка 4.1 от ПРСР)
ДЕЯН	с. Асеново	Стартова помощ за развитие на малко стопанство с отглеждане на пчели	29 337	29 337	29 337,00	Сключен (мярка 6.3 от ПРСР)
Димитър Цветанов	с. Черковица	Стартова помощ за развитие на земеделско стопанство	48 895,00	48 895,00	48 895,00	Сключен (мярка 6.1 от ПРСР)
ДИЯН ДИМИТРОВ	с. Лозица	Стартова помощ за развитие на малко стопанство	29 337,00	29 337,00	29 337,00	Сключен (мярка 6.3 от ПРСР)

ДУНАВ - НИКОПОЛ ЕООД	гр. Никопол	Повишаване на производствения капацитет чрез въвеждане на ново технологично оборудване	221 921	199 728,9	198 810	Приключен (ВОМР, ОПИК)
ДУНАВ - НИКОПОЛ ЕООД	гр. Никопол	Подкрепа за малки предприятия с оборот над 500 000 лв. за COVID-19	50 000,00	50 000,00	50 000,00	Приключен (ОПИК)
ЕВРОКВАРЦ - МВ ООД	с. Черковица	Внедряване на мерки за енергийна ефективност	857 887,68	605 321,38	605 181,38	Приключен (ОПИК)
ЕВРОКВАРЦ - МВ ООД	с. Черковица	Подобряване на производствения капацитет и разширяване на експортния потенциал	1 047 000	732 900	732 900	Приключен (ОПИК)
ЕКО ПРОДЪКТС ИНДЪСТРИ ЕООД	с. Лозица	Залесяване и създаване на горски масив в землището на с. Лозица	39 097,09	39 097,09	0,00	Сключен (ВОМР, мярка 8.1)
ЕЛИА МИЛК ООД	с. Драгаш войвода	Повишаване на конкурентоспособността на млекопреработвателно предприятие	97 785,94	48 892,97	48 892,97	Сключен (ВОМР, мярка 4.2)
ЕТ АЙТУНГ-АЙХАН ОСМАНОВ	гр. Никопол	Преодоляване недостига на средства в резултат от COVID-19	3 300	3 300	3 300	Приключен (ОПИК)
ЕТ МИЛИНОВ - ЛЮБОМИР МИЛИНОВ	с. Лозица	Подпомагане развитието на стопанството	29 337,00	29 337,00	29 337,00	Сключен (мярка 6.3 от ПРСР)
ЕТ МОНИ - БРАНИМИР БОЯНОВ	с. Вълбел	Въвеждане на иновативен подход при отглеждане на овце за производство на сурово овче мляко.	146 404,34	73 202,17	73 202,17	Сключен (ВОМР, мярка 4.1)
ЕТ МОНИ - БРАНИМИР БОЯНОВ	с. Вълбел	Подобряване на мерките за био сигурност, хигиена и хуманно отношение към животните съгласно Наредба 44/2006 г.	156 003,27	78 001,63	78 001,63	Сключен (мярка 4.1)
ЕТ МОНИ - БРАНИМИР БОЯНОВ	с. Вълбел	Инвестиции в технологична и екологична модернизация	369 970,25	184 985,12	184 985,12	Сключен (НПВУ, BG-RRP-6.004)
ЕТ Румен Кънчев-Габриела 93	Санадиново	Стартова помощ за развитието на малко стопанство	29 337	29 337	29 337,00	Сключен (мярка 6.3 от ПРСР)
ЕТ ЧАР - Людмила Шаранганова	с. Вълбел	Преодоляване недостига на средства в резултат от COVID-19	8 320	8 320	8 320	Приключен (ОПИК)
ЕТ ЧАР - Людмила Шаранганова	с. Вълбел	Подкрепа за МСП за автобусни превози, за преодоляване на последствията от пандемията COVID-19	6 661,23	6 661,23	0,00	В изпълнение (ОПИК)
ЗК ЕДИНСТВО - 94	с. Бацова махала	Закупуване на специализирана техника за отглеждане и изхранване на животни	109 498,32	54 749,16	39 249,16	Сключен (ВОМР, мярка 4.1)

ЗП Селяйдин Зюрабов	гр. Никопол	Закупуване на земеделска техника	205 846,99	102 923,48	102 923,47	Сключен (мярка 4.1 от ПРСР)
ЗС СЕЯТ ХАСАНОВ	гр. Никопол	Въвеждане на иновативен подход при организация, експлоатацията на машинно-тракторния парк на животновъдно стопанство.	119 463,19	59 731,59	59 731,59	Сключен (ВОМР, мярка 4.1)
ЗС СЕЯТ ХАСАНОВ	гр. Никопол	Повишаване на конкурентоспособността в животновъдно стопанство	239 053,95	119 526,97	0,00	Сключен (мярка 4.1 от ПРСР)
ИВАНКА	с. Асеново	Стартова помощ за развитие на малко стопанство с отглеждане на пчели	29 337,00	29 337,00	29 337,00	Сключен (мярка 6.3)
Йордан Данчев	с. Жернов	Стартова помощ за подпомагане развитието на стопанството на млад фермер	48 895,00	48 895,00	48 895,00	Сключен (мярка 6.1 от ПРСР)
КИРИЛ МОНКОВ	с. Лозица	Подпомагане развитието на стопанството	29 337,00	29 337,00	29 337,00	Сключен (мярка 6.3)
КЛЕЪРС ЕООД	с. Черковица	Подобряване на производствения капацитет на Клеърс ЕООД	391 078,6	351 970,74	351 841,23	Приключен (ВОМР, ОПИК)
КЛЕЪРС ЕООД	с. Черковица	Подкрепа за средни предприятия за преодоляване на последствията от пандемията COVID-19	150 000	150 000	150 000	Приключен (ОПИК)
ЗКПУ АСЕНОВО	с. Асеново	Повишаване на конкурентоспособността на земеделско стопанство на кооперация чрез закупуване на земеделска техника	309 920,00	150 550,59	150 550,59	Сключен (мярка 4.1 от ПРСР)
Любослав	с. Новачене	Развитие на растениевъдно стопанство от зеленчуци - спанак и домати открито производство	48 895,00	48 895,00	24 447,50	Сключен (мярка 6.1 от ПРСР)
Людмил Лазаров	с. Новачене	Стартова помощ за развитието на малкото стопанство на Людмил Лазаров	29 337	29 337	9 779,00	Сключен (мярка 6.3)
Майя	с. Асеново с. Дебово	Отглеждане на трайни насаждения	29 337,00	29 337,00	29 337,00	Сключен (мярка 6.3)
Мария Асенова	с. Новачене	Стартова помощ за развитие на стопанство на млад фермер - Мария Евгениева Асенова	48 895,00	48 895,00	48 895,00	Сключен (Мярка 6.1)
Мартин Марчев	Муселиево, Новачене	Стартова помощ за млад земеделски стопанин	48 895,00	48 895,00	48 895,00	Сключен (Мярка 6.1)

МИГ БЕЛЕНЕ-НИКОПОЛ	Белене, Никопол	Подготвителен проект за дейности по подпомагане процеса на разработване на Стратегия за ВОМР	6 043,00	6 043,00	46 299,30	В изпълнение (мярка 19.1 от ПРСР)
МИГ Лясковец-Стражица	МИГ Белене-Никопол	Дигитална местна общност - иновация за живи селски райони!	00,00	00,00	00,00	В изпълнение (мярка 19.3 от ПРСР)
МИГ Лясковец-Стражица	МИГ Белене-Никопол	Опознай и съхрани българското-предай нататък. Пътят на зрънцето, шевицата и песента!	00,00	00,00	00,00	В изпълнение (мярка 19.3 от ПРСР)
МОБИЛИЕРИ ООД	с. Вълбел	Преодоляване недостига на средства в резултат от COVID-19	3 260,00	3 260,00	3 260,00	Приключен (ОПИК)
МОБИЛИЕРИ ООД	с. Вълбел	Устойчив растеж и развитие на фирма за производство на мебели	0.00	0.00	0	Прекратен (ВОМР, мярка 6.4)
Момчил Карабулев	с. Дебово	Стартова помощ за развитието на малкото стопанство на Момчил Карабулев	29 337,00	29 337,00	9 779,00	Сключен (мярка 6.3)
Николета Николова	с. Любеново с. Муселиево	Подпомагане създаването и развитието на стопанството на млад фермер	48 895,00	48 895,00	24 447,5	Сключен (мярка 6.1)
НЧ Напредък 1871	Община Никопол	Дунавски перли - пътуване във времето с песни, танци и традиции	52 080,00	52 080,00	0,00	В изпълнение (ВОМР, мярка 7.5)
ОБЩИНА БЕЛЕНЕ	Белене, Гулянци, Долна Митрополия, Никопол	Подготвителна помощ за стратегия за ВОМР на територията на общините Белене, Никопол, Гулянци и Долна Митрополия	970	970	41 420,99	Сключен (ПМДР)
ОБЩИНА БЕЛЕНЕ	Белене, Гулянци, Никопол	Изграждане на капацитет и подготвителни действия в подкрепа на разработването на СВОМР	22 174,00	22 174,00	00,00	В изпълнение (ПМДР)
ОБЩИНА НИКОПОЛ	Никопол	Укрепване общинския капацитет на Община Никопол	61 951,00	61 951,00	32 746,06	В изпълнение (РЧР 2021/27)
Община Никопол	Никопол	Закриване и рекултивация на общинско депо за неопасни отпадъци в местност „Карач Дере“	1 136 416,56	1 136 416,56	1 136 416,56	Приключен (ОПОС)
Община Никопол	Никопол	Опознай природните забележителности с лодка по река Дунав	73 398,00	73 398,00	69 450,00	Сключен (ВОМР, мярка 7.5)
ОБЩИНА НИКОПОЛ	Никопол	Можем да дадем повече	499 407,15	499 407,15	496 727,57	Приключен (ОПРЧР)

ОБЩИНА НИКОПОЛ	Никопол	Активна грижа чрез социална подкрепа	282 299,47	282 299,47	245 535,51	Приключен (ОПРЧР)
ОБЩИНА НИКОПОЛ	Никопол	С малки стъпки към успешен старт	410 366,96	410 366,96	355 681,74	Приключен (ОПНОИР)
ОБЩИНА НИКОПОЛ	Никопол	Осигуряване на топъл обяд в община Никопол	19 670,73	19 670,73	19 670,73	Приключен (ОП Храни)
ОБЩИНА НИКОПОЛ	Никопол	Осигуряване на топъл обяд в община Никопол	306 254,39	306 254,39	306 254,39	Приключен (ОП Храни)
ОБЩИНА НИКОПОЛ	Никопол	Топъл обяд в Община Никопол	521 011,01	521 011,01	384 134,40	Сключен (Прани и СП 2021-2027)
ОБЩИНА НИКОПОЛ	Никопол	Топъл обяд в условията на пандемията от COVID-19	238 332,60	238 332,60	238 332,60	Приключен (ОП Храни)
ОБЩИНА НИКОПОЛ	Никопол	Патронажна грижа + в община Никопол	207 725,22	207 725,22	207 725,22	Приключен (ОПРЧР)
ОБЩИНА НИКОПОЛ	Никопол	Патронажна грижа + в община Никопол	103 862,61	103 862,61	103 862,61	Приключен (ОПРЧР)
ОБЩИНА НИКОПОЛ	гр. Никопол	Патронажна грижа в община Никопол	146 881,67	146 881,67	143 158,93	Приключен (ОПРЧР)
ОБЩИНА НИКОПОЛ	гр. Никопол	Патронажна грижа в община Никопол	117 720	117 720	108 864,41	Приключен (ОПРЧР)
ОБЩИНА НИКОПОЛ	гр. Никопол	Патронажна грижа в община Никопол	56 034,72	56 034,72	56 034,72	Приключен (ОПРЧР)
ОБЩИНА НИКОПОЛ	Никопол	Грижа в дома в община Никопол	810 878,34	810 878,34	597 854,27	В изпълнение (РЧР 2021/27)
ОБЩИНА НИКОПОЛ	гр. Никопол	Региони в растеж обновява Полицията в град Никопол	451 088,19	451 088,19	451 088,19	Приключен (Региони в растеж)
ОБЩИНА НИКОПОЛ	гр. Никопол	Региони в растеж подобрява адм. капацитет на община Никопол	21 348	21 120	21 120	Приключен (Региони в растеж)
ОБЩИНА НИКОПОЛ	гр. Никопол	Региони в растеж обновява Общинска администрация Никопол	657 552,52	657 552,52	691 575,84	Приключен (Региони в растеж)
ОБЩИНА НИКОПОЛ	гр. Никопол	Региони в растеж обновява домовете в град Никопол	814 476,09	814 476,09	814 476,09	Приключен (Региони в растеж)
ОБЩИНА НИКОПОЛ	гр. Никопол	Региони в растеж обновява Читалището в град Никопол	700 292,00	700 292,00	700 292,00	Приключен (Региони в растеж)
ОБЩИНА НИКОПОЛ	гр. Никопол	Региони в растеж обновява жилищата в град Никопол	1 026 508,66	1 026 508,66	1 026 508,66	Приключен (Региони в растеж)
ОБЩИНА НИКОПОЛ	гр. Никопол	Въвеждане на мерки за енергийна ефективност на Многофамилни жилищни сгради в град Никопол	868 938,77	868 938,77	868 938,77	Приключен (Региони в растеж)
ОБЩИНА НИКОПОЛ	гр. Никопол	Устойчиво енергийно обновяване на жилищния сграден фонд в гр. Никопол	627 117,13	627 117,13	00,00	В изпълнение (НПВУ, BG-RRP-4.023)

ОБЩИНА НИКОПОЛ	Никопол	Основен ремонт и въвеждане на мерки за енергийна ефективност на физкултурен салон към училище "Христо Ботев"- гр. Никопол	1 014 841,92	1 014 841,92	185 065,31	Сключен (НПВУ)
ОБЩИНА НИКОПОЛ	гр. Никопол Муселиево Новачене	Реконструкция и рехабилитация на улици	1 172 464,86	1 172 464,86	1 156 436,12	Сключен (мярка 7.2)
ОБЩИНА НИКОПОЛ	гр. Никопол	Основно обновяване на централен площад и прилежащи пространства	611 039,52	611 039,52	607 598,72	Сключен (мярка 7.2)
ОБЩИНА НИКОПОЛ	гр. Никопол с. Черковица	Реконструкция и рехабилитация на ул. „В. Левски“, село Черковица; Обновяване на крайбрежен парк „Ливингстън“	355 940,00	355 940,00	352 573,55	Сключен (ВОМР, мярка 7.2)
ОБЩИНА НИКОПОЛ	Никопол	Реконструкция на участък от улица Александър Стамболийски в гр. Никопол	318 933,00	318 933,00	159 466,00	Сключен (ВОМР, мярка 7.2)
ОБЩИНА НИКОПОЛ	Никопол	Реконструкция и/или рехабилитация на улици	1 940 839,10	1 940 839,10	970 419,00	Сключен (мярка 7.2 от ПРСР)
ОБЩИНА НИКОПОЛ	Никопол	Подобряване на природозащитното състояние на Natura 2000 видове в община Никопол	799 976	799 976	623 883,38	В изпълнение (ВОМР, ОПОС)
ОУ Патриарх Евтимий	с. Новачене	Изграждане на STEM среда	181 700,04	181 700,04	00,00	В изпълнение (НПВУ BG-RRP-1.015)
Панайот Иванов	с. Новачене	Стартова помощ за развитието на малко стопанство	29 337,00	29 337,00	29 337,00	Сключен (мярка 6.3)
Пристанище НИКОПОЛ ЕООД	гр. Никопол	Преодоляване недостига на средства в резултат от COVID-19	10 000	10 000	10 000	Приключен (ОПИК)
РД Пожарна безопасност и защита на населението	Кнежа, Никопол	Текущ ремонт за въвеждане на мерки за енергийна ефективност	170 016,60	153 516,60	1 470,00	В изпълнение (НПВУ BG-RRP-4.020)
САШКА	Санадиново	Стартова помощ за развитие на малко стопанство с отглеждане на пчели	29 337,00	29 337,00	29 337,00	Сключен (мярка 6.3)
СЕНАЙ ПАНДУРОВ	с. Жернов с. Черковица	Развитие на стопанство	29 337,00	29 337,00	29 337,00	Сключен (мярка 6.3)
СУ Христо Ботев	гр. Никопол	Изграждане на STEM среда	252 449,84	252 449,84	00,00	В изпълнение (НПВУ BG-RRP-1.015)

ФОНДАЦИЯ ЗА ОКОЛНА СРЕДА И ЗЕМЕДЕЛИЕ	Белене, Никопол	Подобряване на природозащитното състояние на целеви видове в 33 Персина, Обнова-Карамандол и Никополско плато	232 319,68	232 319,68	341 555,09*	Приключен (ВОМР, ОПОС)
ЦВЕТИ-ТРАНС 2010 ЕООД	с. Евлогиево	Преодоляване недостига на средства в резултат от COVID-19	9 300	9 300	9 300	Приключен (ОПИК)
ЦВЕТИ-ТРАНС 2010 ЕООД	с. Евлогиево	Подкрепа за МСП с автобусни превози, за преодоляване на последствията от пандемията COVID-19	7 490	7 490	0	В изпълнение (ОПИК)
ЧАЙКА АД	гр. Никопол	Подкрепа за малки предприятия с оборот над 500 000 лв. за преодоляване на последствията от пандемията COVID-19	50 000	50 000	50 000	Приключен (ОПИК)
55 бенефициента		100 договора	25 097 060	22 348 814	17 762 455	
В сравнение с 2023 г.						
46 бенефициента		87 договора	22 971 012	20 398 727	14 513 713	

Източник ИСУН, декември 2024 г.

В община Никопол също прави впечатление, че част от бенефициентите на МИГ са кандидатствали и на национални приеми по същите или други програми, което означава, че все пак има оживяване на бизнеса и повишаване на предприемаческата култура. Чрез реализацията по няколко проекта предприятията и стопанствата разширяват дейността си и подобряват икономическите си резултати. Идеята на взаимодействията между СВОМР и останалите проекти е именно надграждане и допълване, което осигурява допълнителни благоприятни въздействия.

5. Въздействие по проекти (таблица)

Таблица 14 Въздействие по проектите на СВОМР

Проект	Бенефициент	Одобрена БФП (лв.)	Модернизация/ Иновации/ Конкурентоспособност	Социални въздействия и ползи	Опазване на околната среда
BG06RDNP001-19.105 МИГ Белене-Никопол, мярка 4.1 „Инвестиции в земеделски стопанства“					
Внедряване на иновативен подход при извършване на основни агротехнически мероприятия в животновъдно стопанство	ЕТ АХМЕД ТАТАРЛЪ с. Драгаш войвода	54 031,43	Закупуване на машини и оборудване за въвеждане на иновативен подход при организацията на машинно-тракторния парк	1 ново работно място	Подобряване на ресурсната ефективност, намаляване разходите за гориво, оптимизиране на агротехническите срокове
Въвеждане на иновативен подход при отглеждане на овце за производство на сурово овче мляко.	ЕТ МОНИ - БРАНИМИР БОЯНОВ с. Вълбел	73 202,17	Обновяване на машинно-тракторния парк и иновативен подход при отглеждане на млечни и овце и добив на качествено сурово овче мляко	Повишаване на знанията и уменията на работещите в стопанството	Подобряване на ресурсната ефективност, намаляване разходите за гориво
Модернизация на земеделско стопанство	АГРИТРЕЙДИНГ ООД с. Драгаш войвода	39 859,00	Закупуване на нова селскостопанска техника – трактор за обработка на пшеница и царевица	2 нови работни места	Подобряване на ресурсната ефективност, намаляване разходите за гориво
Създаване на сливова овощна градина и закупуване на земеделска техника за повишаване на селскостопанската производителност и ефективно използване на ресурсите	АГРОФЕМ ООД с. Лозица	69 400,59	Създаване на овощна градина и закупуване на модерна земеделска техника. Механизация, използване на ИКТ и сателитна навигация	3 нови работни места	Пестена на вода, енергия, торове (особено фосфорни и азотни) и пестициди. Опазване на качеството на почвите водите, намаляване на замърсяването им.

Закупуване на специализирана техника за отглеждане и изхранване на животни	ЗК ЕДИНСТВО 94 с. Бацова махала	54 749,16	Закупуване на модерна техника, автоматизация на събиране на фуражи	3 нови работни места	Ресурсна ефективност, нова техника щадяща околната среда
Закупуване на техника за повишаване на селскостопанската производителност, обем на продукцията и по - ефективно използване на ресурсите	ЗС ЛЮДМИЛ СТЕФАНОВ гр. Белене	61 725,00	Закупуване на нова земеделска техника в птицевъдна ферма, механизация на производството, прецизно земеделие, иновации	1 ново работно място, подобряване условията на труд	По-ефективно използване на ресурсите, намаляване разходите за гориво, екологично управление на земята и почвите
Въвеждане на иновативен подход при организация, експлоатацията на машинно-тракторния парк на животновъдно стопанство	ЗС СЕЯТ ХАСАНОВ гр. Никопол	59 731,59	Иновативен подход при организация, експлоатацията на машинно-тракторния парк, механизация, цифровизация	Повишаване на знанията и уменията	Намаляване разходите за гориво, ресурсна ефективност, оптимизация на агротехническите мероприятия
Закупуване на техника за повишаване на селскостопанската производителност, обем на продукцията и по - ефективно използване на ресурсите	ЗП ТОНИ РУПОВ гр. Белене	72 937,36	Внедряване на нова за стопанството техника и оптимизиране на процесите по експлоатация на машинно-тракторния парк, механизация, ИКТ и сателитна навигация	1 ново работно място Повишаване на знанията и уменията	По-ефективно използване на ресурсите, пестене на вода, енергия, торове (особено фосфорни и азотни) и пестициди. Намаляване замърсяването на почвите и водите
Закупуване на техника за повишаване на селскостопанската производителност, обем на продукцията и по - ефективно използване на ресурсите	ПК УТРО гр. Белене	58 237,52	Закупуване на техника за повишаване на селскостопанската производителност, обем на продукцията и по - ефективно използване на ресурсите. Механизация, иновативна система за прецизно земеделие	Повишаване на знанията и уменията на работещите в стопанството	По-ефективно използване на ресурсите, за да се произвежда с по-малко вода, енергия, торове (особено фосфорни и азотни) и пестициди

Закупуване на земеделска техника за отглеждане на зърнено - житни и маслодайни култури	ЗП Милен Йосифов Иванов гр. Белене с. Бяла вода	73 342,50	Закупуване на нова техника, модернизация	Повишаване на знанията и уменията на работещите	Нова техника, щадяща околната среда
Въвеждане на иновативен подход при организация, експлоатацията на машинно-тракторния парк на животновъдно стопанство.	ЗС РУМЕН ДЕШЕВ гр. Белене	69 131,37	Закупуване на техника, внедрена в стопанството система за повишаване на селскостопанската производителност, повишаване качеството на продукцията от сурово мляко	Повишаване на знанията и уменията на работещите в стопанството	Намаляване разходите за гориво, ресурсна ефективност, оптимизиране на агротехническите срокове
BG06RDNP001-19.564 МИГ Белене-Никопол, мярка 4.1 „Инвестиции в земеделски стопанства“					
Подобряване ефективността и производителността на Био Селекшън ЕООД	БИО СЕЛЕКШЪН ЕООД	86 100,00	Модернизация на техническия парк и закупуване на ново оборудване, внедряване на нови технологии	Повишаване на знанията и уменията на работещите	Биологично производство, прецизно земеделие
Закупуване на нова земеделска техника (прикачен инвентар) за обработваеми площи в гр. Белене и с. Бяла вода	ЗП Милен Йосифов Иванов	72 785,00	Закупуване на модерна техника, въвеждане на иновации в стопанството	Повишаване на знанията и уменията на работещите	Опазване на компонентите на околната среда
Повишаване на конкурентоспособността на земеделска кооперация на територията на МИГ Белене – Никопол	ПК УТРО	73 340,00	Закупуване на модерна техника с цел повишаване на конкурентоспособността	Повишаване на знанията и уменията на работещите, по-добри условия за труд	Контрол върху замърсяването на околната среда, справяне с изменението на климата
Повишаване на конкурентоспособността и ефективността в земеделско стопанство от територията на МИГ Белене – Никопол	ЗС ТОНИ РУПОВ	73 325,00	Закупуване на модерна техника	2 нови работни места	Контрол върху замърсяването на околната среда

Модернизация на земеделско стопанство	БН АГРО ООД	73 037.50	Модернизация на ферма, съответстваща на европейските стандарти за производство на овче мляко	Повишаване на знанията и уменията на работещите, по-добри условия за труд	Техника, опазваща в максимална степен екосистемите в региона на фермата
BG06RDNP001-19.094 МИГ Белене-Никопол, мярка 4.2. „Инвестиции в преработка/маркетинг на селскостопански продукти					
Повишаване на конкурентоспособността на млекопреработвателно предприятие	ЕЛИА МИЛК ООД с. Драгаш войвода	48 892.97	Закупуване на иновативна система за етиктиране и претегляне на собствени млечни продукти и централна система за почистване с пяна	Повишаване знанията и уменията на работещите; подобряване на хигиенните норми на труд	Нови технологии, щадящи околната среда
BG06RDNP001-19.136 МИГ Белене Никопол, мярка 6.4. „Инвестиции в подкрепа на неземеделски дейности”					
Разкриване на модерно фотографско ателие за предоставяне на иновативни арт услуги на населението и гости на територията на МИГ Белене – Никопол	Ганчеви перфект ЕООД гр. Белене	21 335,11	Разкриване на ново предприятие, нова услуга за населението. Иновативни арт-услуги, закупуване на висок клас материални активи – професионална техника.	1 ново работно място Повишаване на предприемаческата активност	Популяризиране сред гостите и туристите на природните забележителности и защитените зони и територии – ПП „Персина“
Повишаване на конкурентоспособността на фирма от територията на МИГ Белене-Никопол	КЮРЧЕВ ЕООД гр. Белене	60 435,00 (72 522,00 в ИСУН)	Закупуване на нова техника за строителни и ремонтни дейности; нова дейност в микро предприятие	1 ново работно място Подобряване услугите за населението	Нови машини, щадящи околната среда
Доставка на специализирано оборудване за АГПЦДП- ПЛАМАДЕНТ ООД	ПЛАМАДЕНТ ООД град Белене	72 447,74	Доставка на Стоматологичен блок за лекар и пациент, нова дейност за предприятието;	1 ново работно място Подобряване на здравните услуги за населението	Нови машини, щадящи околната среда, повишаване здравната култура
Закупуване на оборудване на цех за производство на PVC и алуминиева дограма	Цветков - М ЕООД	60 726,00 (20 242,00 в ИСУН)	Закупуване на ново енергийно ефективно оборудване, автоматизация, повишаване качеството и количеството на продукцията	1 ново работно място Подобряване условията на труд	Енергийна и ресурсна ефективност

BG06RDNP001-19.739 МИГ Белене Никопол, мярка 6.4. „Инвестиции в подкрепа на неземеделски дейности”

Закупуване на машини за производство и монтаж на метални конструкции	АГРО СТИЛ - С ЕООД	33 434,10	Закупуване на ново модерно оборудване, тематична област "Мехатроника и чисти технологии" на ИСИС.	5 нови работни места	Нови машини, щадящи околната среда
Доставка на имплантологично оборудване в кабинет АГППДП-ПЛАМАДЕНТ ООД	ПЛАМАДЕНТ ООД град Белене	64 048,32	Закупуване на ново високотехнологично оборудване и разширяване на дейността	Предоставяне на нови услуги за населението	Иновации, щадящи околната среда, здравни услуги
Закупуване на офис оборудване и техника за предоставяне на консултантски услуги	ЕКО ПРОДЪКТС ИНДЪСТРИ ЕООД	39 740,22	Закупуване на офис оборудване и техника за предоставяне на консултантски услуги.	4 нови работни места Нови услуги за населението	Техника, щадяща околната среда
Преустройство и основен ремонт на магазин за промишлени стоки във Фризьорски и козметичен салон	ЕТ ВАЛЕНТИНА СЛАВЧЕВА-69 гр. Белене	73 341,54	Ремонт и преустройство на магазин за промишлени стоки във фризьорски и козметичен салон	1 ново работно място Нови услуги за населението	Изграждане на фотоволтаична инсталация за собствено потребление- 3,27kWp
Закупуване на оборудване за автоматизирано производство на дограма	ЕТ КРАСИМИР ДЖАНТОВ гр. Белене	73 237,50	Закупуване на нови машини с цел разширяване на дейността, автоматизация и иновации	Нови услуги за населението	Техника, щадяща околната среда

BG06RDNP001-19.253, мярка 7.2. „Инвестиции в създаването, подобряването или разширяването на всички видове малка по мащаби инфраструктура”

Подобряване на средата на живот чрез реконструкция на част от уличната мрежа и изграждане на спортна инфраструктура – спортна площадка	ОБЩИНА БЕЛЕНЕ	320 273,15	Реконструкция на улици в град Белене, изграждане на спортна площадка за минифутбол и баскетбол и игрище за плажен волейбол	Облагодетелствано население: 8 717 души, подобряване условията за живеене	Активният начин на живот е част от екологичното възпитание – опазване на собственото здраве и природата

Реконструкция, рехабилитация и обновяване на обекти на територията на община Никопол 1. Реконструкция и рехабилитация на улица „Васил Левски“ село Черковица, Община Никопол“ 2. „Обновяване на крайбрежен парк „Ливингстън“	ОБЩИНА НИКОПОЛ	355 940,00	Инвестиции в областта на транспортната инфраструктура на територията на община Никопол и насърчаване на социалното приобщаване и повишаване качеството живот в гр. Никопол и общината; Стимулиране на туризма и възможностите за отдих на местното население	Улесняване на пътуванията и подобряване на мобилността на работната сила. Възможности за отдих и почивка. 4 832 души	Подобряване състоянието на паркове и зелени площи, намаляване на замърсяването с прах и ФПЧ, стимулиране активния начин на живот
BG06RDNP001-19.566 мярка 7.2. „Инвестиции в създаването, подобряването или разширяването на всички видове малка по мащаби инфраструктура”					
Рехабилитация на ул. „Малчика“ в участъка от пътно кръстовище с ул. „Кирил и Методий“ до пътно кръстовище с ул. „Фердинанд Дечев“, гр. Белене	ОБЩИНА БЕЛЕНЕ	313 922,00	Инвестиции в областта на транспортната инфраструктура, подобряване на икономическа и инвестиционна обстановка, туристическа среда	Подобряване на средата за живеене, улесняване мобилността на работната сила 8 983 души	Намаляване на замърсяването с прах и ФПЧ
„Реконструкция на участък от улица Александър Стамболийски в гр. Никопол“	ОБЩИНА НИКОПОЛ	318 933,00	Ремонт на улици, инвестиции в транспортна инфраструктура	Подобряване на средата за живеене 2 994 души	Намаляване на замърсяването с прах и ФПЧ
BG06RDNP001-19.319 МИГ Белене – Никопол, мярка 7.5. „Инвестиции за публично ползване в инфраструктурата за отдих, туристическа инфраструктура					
Опознай природните забележителности с лодка по река Дунав	Община Никопол гр. Никопол с. Черковица	69 450,00 (73 398,00 в ИСУН)	Създаване на нова туристическа атракция, уникална за региона. Закупуване на 2 оборудвани моторни лодки	Развитие на туризма и възможностите за отдих на местното население. Утвърждаване на местната идентичност.	Популяризиране на природните забележителности и биоразнообразието

Народно Читалище "Христо Ботев - 1892" привлекателно място за културен туризъм	НЧ „ХРИСТО БОТЕВ – 1892“ гр. Белене	68 533,97	Поставяне на барелеф, ремонт на сграда, доставка на сценично оборудване и осветление	Културна идентичност и нови услуги, подобряване на средата за живеене	Популяризиране на природното и културно наследство
Създаване на Туристически Информационен Център и поставяне на туристически съоръжения	ОБЩИНА БЕЛЕНЕ	76 825,45	Преустройство и ремонт на съществуващата сграда на Автогара, създаване на павилиони и работилница	Нови туристически услуги, подобряване на средата за живеене, 1 500 души	Популяризиране на природното и културно наследство
Дунавски перли - пътуване във времето с песни, танци и традиции	НЧ Напредък 1871	52 080,00	Закупуване на мобилна сцена, която ще бъде използвана в 6 населени места в община Никопол	Създаване на нова туристическа атракция, подобряване на възможностите за туризъм	Популяризиране на природното и културно наследство
BG06RDNP001-19.321 МИГ Белене - Никопол, мярка 8.1 „Подпомагане за залесяване и създаване на горски масиви“					
Залесяване и създаване на горски масив в землището на с. Лозица, общ. Никопол, с площ 11,015 дка	ЕКО ПРОДЪКТС ИНДЪСТРИ ЕООД	39 097,09	Създаване на горски масив от обикновен орех	Подобряване условията за живот на населението	Съхраняване и възстановяване на екосистеми
BG16RFOP002-2.022 МИГ Белене-Никопол „Подобряване на производствения капацитет в МСП“					
Подобряване на производствения капацитет	БЕЛЛА 21 ООД гр. Белене	343 282.29	Закупуването на ново високотехнологично оборудване за шивашка фирма, автоматизация. Въвеждане на иновация - интелигентна система за производство.	Повишаване на знанията и уменията на работещите. Безопасност на труда.	Намаляване на консумираната електроенергия, намаляване на отпадъците. Тематична област „Мехатроника и чисти технологии" на ИСИС
Повишаване на производствения капацитет на „Дунав – Никопол“ ЕООД	ДУНАВ - НИКОПОЛ ЕООД гр. Никопол	199 728.90	Закупуване на ново оборудване за преработка на дървен материал. Ресертификация на стандарт за управление ISO 9001. Разработване на платформа за онлайн поръчки	Подобряване безопасността и хигиенните условия, намаляване на физическия труд	Повишаване на ресурсната ефективност, намаляване на разходите за енергия

Повишаване на производствения капацитет на „Енеркемикал“ ООД, чрез инвестиране в машини и оборудване за студена обработка на метали	ЕНЕРКЕМИКАЛ ООД гр. Белене	348 837,57	Въвеждане на съвременни машини и оборудване за почистване на метали. Увеличаване броя на произвежданите продукти, нова технологична линия.	Повишаване знанията и уменията на работещите в предприятието.	Оптимизация на ресурсната ефективност. Намаляване на количеството отпадъци и използвана вода.
Подобряване на производствения капацитет на Клеърс ЕООД	КЛЕЪРС ЕООД с. Черковица	351 970,74	Инсталиране на последно поколение високоефективни центрофужни помпи и включване в производството на нов процес за автоматичен контрол на качеството в реално време. Създаване на електронната платформа за бизнес	Повишаване на знанията уменията на работещите в предприятието, подобряване условията на труд.	Намаляване консумацията на природни ресурси, безотпадни технологии. Намаляване на потреблението на вода и на количеството отпадъци
Модернизирание на производствения процес в "Майкромет" ООД, чрез закупуване на галванична линия за електрохимично поцинковане	МАЙКРОМЕТ ООД гр. Белене	109 755,00	Въвеждане на галванична линия за електрохимично поцинковане на метали, нова технология	4 нови работни места Създаване на по- добри условия на труд	Подобряване на ресурсната ефективност, намаляване на количеството отпадъци, намаляване потреблението на вода
Подобряване на производствения капацитет и конкурентоспособността на ЕТ ПТБ-Даниела Денева , чрез модернизирание на технологичното оборудване и диверсифициране на продукцията.	ПТБ-ДАНИЕЛА ДЕНЕВА ЕТ гр. Белене	350 470,80	Закупуване на модерно оборудване за оптимизиране на производството , намаляване на технологичното време за определени операции , внедряване на нова технология за значително подобряване на качеството на произвежданите продукти и възможност за създаване на нови такива	Повишаване на знанията и уменията на работещите в предприятието	Нови машини, щадящи околната среда, ресурсна ефективност

BG16M1OP002-3.030 МИГ Белене-Никопол, „Подобряване на природозащитното състояние на видове от мрежата Natura 2000 чрез подхода BOMP“

Хабитат Дунав, подобряване природозащитното състояние на видове от мрежата Natura 2000	Асоциация наука за природата, Сдружение, гр. Белене	770 590.97	Консервационни мерки за подобряване на природозащитното състояние на целеви видове на територията на защитени зони BG0000247 Никополско плато и BG0000396 Персина	Повишаване осведомеността на местната общност за застрашените видове и биоразнообразието	Преки мерки за опазване на видовете, техните местообитания и биоразнообразието
Подобряване на природозащитното състояние на Natura 2000 видове в община Никопол	ОБЩИНА НИКОПОЛ Никопол	763 739.80	Изпълнение на проучвателни дейности и преки консервационни мерки за целеви видове в защитените зони по Natura 2000 на територията на община Никопол.	Повишаване осведомеността на местната общност за застрашените видове и биоразнообразието	Преки мерки за опазване на видовете, техните местообитания и биоразнообразието
Подобряване на природозащитното състояние на местообитанията на целеви видове земноводни и влечуги в ЗЗ Персина, Обнова-Карамандол и Никополско плато.	ФОНДАЦИЯ ЗА ОКОЛНА СРЕДА И ЗЕМЕДЕЛИЕ Никопол	341 555.09	Мерки за постигане на благоприятно природозащитно състояние на 3 целеви по програмата видове, чрез подобряване на състоянието на ключови за вида находища и местообитания	Повишаване осведомеността на местната общност за застрашените видове и биоразнообразието	Преки мерки за опазване на видовете, техните местообитания и биоразнообразието

6. Въздействие на СВОМР върху икономиката

Усвояването на европейски средства, вкл. и чрез подхода ВОМР, има пряко и най-бързо въздействие върху икономическото развитие на дадена територия. Това се отнася както за инвестиционните проекти, така и за инфраструктурните и социалните, тъй като се подобряват общите условия за устойчив растеж. В стопанствата и предприятията директно се вливат средствата от БФП, които привличат и допълнителни инвестиции чрез съфинансирането, а в повечето случаи водят и до по-нататъшното разрастване на дейността на фирмите. Така се подобряват техните икономически резултати, а оттам и икономическите показатели на целия район. Индиректно се оказва въздействие и върху социалните показатели – създаване на работни места и повишаване на доходите. Чрез въвеждането на иновации и спазване на екологичните изисквания се осъществява въздействие и върху доброто опазване на околната среда.

6.1. Регионален контекст и показатели

Местните икономически показатели определят до голяма степен тези на областно, регионално и национално ниво, но и зависят от съответния регионален и национален контекст. Връзката между европейските средства и районите за планиране е съвсем пряка, тъй като именно NUTS 2 се използват при разработването на Кохезионната политика на ЕС и при разпределянето на средствата за нейното осъществяване. Двете общини на МИГ – Белене и Никопол са част от Северозападния регион за планиране, който остава най-бедният у нас и сред най-слабо развитите региони в целия ЕС. Това създава изключително неблагоприятни условия за съставните области и общини. Липсата на добра пътна инфраструктура, вкл. по вода, въпреки близостта на река Дунав, пречатства търговските връзки, а вече утвърденият аграрен профил с едро механизирано земеделие и закриването на редица промишлени предприятия през 90-те години очертават икономика с ниска добавена стойност. Липсата на достатъчно висши учебни заведения и специалности води до отлив на млади хора към други региони, като Северозападният регион вече дори не отговаря на демографския критерий за брой население. За NUTS 2 диапазонът е между 800 хил. и 3 млн. души, а населението на СЗР се е свило от над милион през 2000 г. и 894 724 през 2010 г. на 667 763 души през 2023 г. Лошата демография намалява и пазарните дялове, тъй като

растежът на българската икономика в последните години се дължи основно на потреблението – частно и държавно. Влошена ситуация има и на пазара на труда – по-висока безработица в някои от общините, едновременно с това недостиг на кадри, поради липса на адекватна квалификация на работната сила, застаряване и отрицателно демографско заместване. По тези причини, но и поради дефицита на целенасочена държавна политика (най-вече в сферата на транспортната инфраструктура), районът става все по-непривлекателен за сериозни инвестиции. Трябва да се отбележи, че негативно отражение има и неравномерното развитие на съставните области на СЗР – област Видин е на дъното по икономическо развитие, докато област Плевен е на средно за страната ниво и по някои показатели изпреварва доста от областните центрове. Проблемите обаче остават общи и пречат не само на икономическото, но и на социалното развитие на общините в региона.

Икономиката на страната през последните години също се характеризира със значителна неустойчивост. През 2018 и 2019 г. БВП нараства съответно с 2,7% и 4,0%, като най-голям принос има частното потребление, но износът и през двете години е отрицателен. Пандемията през 2020 г. води до рязък спад на икономиката с -4%, като се свиват износът, инвестициите, но и частното потребление, като се увеличава държавното – чрез различни форми на подпомагане. През 2021 г. следва бърз растеж в размер на 7,6%, като тази нетипично висока стойност се дължи преди всичко на ниската база от предходната година. Основен фактор отново е потреблението, но има леко увеличение и на инвестициите. В края на 2021 г. започва криза на енергийните пазари в целия ЕС, съчетана в началото на 2022 г. с войната между Русия и Украйна и последвана в средата на годината от значителна инфлация. Всичко това забавя растежа на икономиката не само у нас, но и в рамките на Съюза, като рефлектира и върху развитието на регионите, особено по-бедните от тях. В България допълнителен отрицателен фактор е политическата нестабилност и забавянето на усвояването на европейските средства за новия Програмен период. Все пак, страната ни продължава да отбелязва относителен растеж в рамките на 1,8% през 2023 г. и 0,5% в първата половина на 2024 г. (прогнозни данни на НСИ). Но отново трябва да се повтори, че ръстът се дължи основно на потреблението, породено от административното увеличение на заплатите и доходите, както и на ниските лихви по кредитите (потребителското кредитиране се разширява с 13,9% на годишна база). За сметка на това, след бума на промишленото производство през 2022 г. - най-вече в сферата на енергетиката, индустрията започва да се

свива и се наблюдава плавен устойчив спад през следващите две години. Износът също се свива, поради стагнацията в някои от основните ни търговски партньори в ЕС (предимно Германия). Тази ситуация също е спирачка пред по-сериозните инвестиции и поражда предпоставки за евентуална икономическа криза.

През 2022 г. (последната за която НСИ предлага данни, които не са прогнозни) възстановяването на икономиката след пандемията продължава със сравнително бързи темпове и обхваща всички региони, области и общини. Макроикономическите показатели се повишават значително, като Северозападният регион отново е последен у нас и на 232-ро място от всичките 234 региона в ЕС. Видно от данните в таблицата по-долу, СЗР е на последно място не само в икономиката, но и по индекса на конкурентоспособност, изготвян от Европейската комисия на всеки 3 години, както и по Паритет на покупателна способност (ППС), т.е. с най-нисък стандарт за живеене в страната.

Таблица 15 Основни макроикономически показатели на регионите

Регион	БВП (млрд.)	Дял от БВП (%)	БДС (млрд.)	БВП/ човек (хил.)	Дял от средния за ЕС (%)	БВП на човек по ППС (%)	Индекс RCI 2.0 - 2022	Място в ЕС (234)
Югозападен	82,065	48,9	72,947	40 676	58,6	97	85,4	161
Южен Централен	23,610	14,06	20,987	18 115	26,1	43	61,6	213
Югоизточен	22,147	13,21	19,686	23 287	33,6	56	53,4	227
Североизточен	16,668	9,93	14,816	20 185	29,1	48	58,9	221
Северен централен	12,086	7,21	10,743	17 500	25,2	42	62,4	212
Северозападен	11,232	6,69	9,984	16 597	23,9	40	49	232
Общо за страната	167,809	100	149,164	25 956	37,4	62	65,9	-

Източник НСИ, Евростат, сайт на ЕК, 2024 г.

Брутният вътрешен продукт (БВП) за страната по данни на НСИ за 2022 г. е 167,809 млрд. лева, като е нараснал в реално изражение с 3,9% спрямо предишната година. Както се каза вече, най-голям дял в БВП заема крайното потребление - през него са изразходвани 76,4% от БВП, а бруто инвестициите формират едва 17,1%. Запазва се неравномерното развитие на регионите, областите и общините, като начело отново е столицата София, в която са произведени 68,657 млрд. или 40,9% от БВП, а целият Югозападен регион дава 48,9% от БВП. Всички останали региони имат значително по-малък принос, като трите северни са близки като дял под 10%, а на СЗР се падат едва 6,69% от националния БВП. От областите, на второ място по произведен БВП е Пловдив (13,668 млрд. лв.), а на трето сред водещите

области заради енергетиката вече е Стара Загора, в която са произведени 10,887 млрд. лева БВП. Област Плевен е на 10-то място сред всички области с 3,454 млрд. произведен БВП, т.е. на средно за страната ниво. Със сравнително висок БВП се оказва и област Враца (3,272 млрд. лева), отново заради енергетиката. Останалите области в СЗР са с много по-малък БВП – съответно Ловеч с 1,815 млрд., Монтана с 1,716 млрд. и Видин с 0,975 млрд., което е и най-ниският показател за страната – това е единствената област с БВП под милиард лева. Освен това, Видин, Ловеч и Монтана са сред 11-те области, в които номиналният икономически ръст е под темпа на инфлацията, т.е. в реално изражение през 2022 г. всъщност има спад, а не нарастване на реалния БВП.

БВП на глава от населението също расте през 2022 г. и е средно 25 956 лева на човек за България. Номинално това представлява 37,4% от средноевропейския БВП на човек от населението, като в повечето региони делът е доста по-нисък. За първи път вече няма нито една област, в която БВП на човек да е под 10 хил. лв. Необходимо е да се подчертае, че значителното увеличение на БВП на човек почти навсякъде се дължи и на ревизираните след преброяването от 2021 г. данни на НСИ и Евростат – населението е по-малко и съответно делът от БВП на човек става повече. Естествено, София отново е начело с 53 746 лева БВП на човек, на второ място се нарежда област Стара Загора с 37 138 лева на човек. С над 20 хиляди са още София област, Пловдив, Варна, Враца (заради Козлодуй) и Габрово. Област Плевен е на трето място в региона с 15 562 лева на човек след Враца с 21 818 лева и Ловеч с 15 890 лева на човек, които са с по-нисък произведен БВП, но и с по-малко население – Плевен е най-гъсто населената област в Северозапада. Логиката на този условен показател е, че повече население би следвало да произвежда и повече БВП. Сред областите в страната Плевен е едва на 19-то място по БВП на глава от населението.

БВП на глава от населението по паритет на покупателна способност (ППС) е един от показателите за коректна оценка на стандарта на живот в различните страни или региони. БВП се измерва спрямо ценовото равнище на стоките и услугите и дава представа какво могат да си купят домакинствата за едно и също количество условна валута, която в ЕС се нарича Стандарт на покупателната способност (СПС). Тя има еднаква покупателна способност (може да закупи еднакво количество стоки и услуги) във всички страни от ЕС. През 2022 г. ППС на България достига средно 62% от средноевропейския, което видно от

данните се дължи отново предимно на Югозападния регион, който е с 97% и в последните 10 години се движи над 75% от средното за ЕС. Причината отново е София, която е с ППС 127% от средното, т.е. стандартът на живот в столицата е значително по-добър в сравнение с други градове в ЕС. Единственият друг регион с ППС над 50% от средноевропейския е Югоизточният (56%), като това се отнася предимно за туристическите общини. Както се вижда, останалите региони са с много по-нисък стандарт на живот, като Северозападният отново е на дъното с 40% поради ниските доходи, близо до него са не само северните, но и Южният централен район. Трябва да се отбележи и това, че СЗР тръгва от много ниско равнище – през 2011 г. ППС е едва 29% от средноевропейския, като за последвалите 10 години, подобрението на стандарта на живот е значително с цели 11 пункта.

Брутната добавена стойност (БДС), която е и сред най-важните показатели за развитие, през 2022 г. е общо 149,164 млрд. лева за страната или с 5,3% повече от предходната година. Индустриалният сектор увеличава относителния си дял в добавената стойност на икономиката с 4,8 процентни пункта до 28,6%, секторът на услугите намалява до 67,0% от 71,2% година по-рано, аграрният сектор също намалява с 0,6 процентни пункта до 4,4% от добавената стойност. Растежът на БДС се дължи предимно на увеличението при добивната промишленост (въглища и метали), производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия, горива, доставка на води (увеличени цени), финансови дейности (банки), бюджетни услуги (образование, здравеопазване и администрация са с повишени разходи за заплати). На ниво област отново начело е София с произведена БДС за 61,028 млрд. лева, следвана от Пловдив с 12,149 млрд., Стара Загора с 9,678 млрд., Варна с 9,198 млрд. и Бургас с 6,578 млрд. Всички останали области са с БДС под 5 млрд. лева, а област Плевен е на 9-то място в страната с 3,070 млрд. лева БДС, т.е. отново се представя на средно ниво. В рамките на Северозападния регион Плевен е водещата област по БДС, след нея е Враца (2,908 млрд.), Ловеч (1,614 млрд.), Монтана (1,526 млрд.) и накрая Видин (0,867 млрд.). По отношение на БДС ясно личи и другата причина за лошите показатели на региона – приносът на аграрния сектор в БДС е 11,4% (при 4,4% за страната), на услугите е 52,5% (при 67% за страната), на индустрията е 35,8% при 28,6% за страната. Резултатът на индустрията се дължи на повишените цени на електроенергията от Козлодуй (област Враца е с повече от половината индустриално БДС в региона), а не на реално увеличение на производството. По отношение на услугите водеща е област Плевен, където те са дял от 61%, близък до средния за страната.

6.2. Индекс на конкурентоспособност

Северозападният регион е последен и по **Индекса на конкурентоспособност** – не само у нас, но и в целия ЕС. Общият му индекс е 49 при средноевропейски 100 и 65,9 на страната, като за Югозападния регион (София) е 85,4. Както вече се спомена, Европейската комисия прави оценка на конкурентоспособността на регионите на всеки три години, като са включени множество индикатори, разпределени в три групи: базови, за ефективност и за иновации. Изданието на индекса от 2022 г. се основава на актуализирана методология и затова се нарича RCI 2.0, като данните са обновени още веднъж през май 2023 г. Както се вижда от следващата таблица, индексът не зависи само от икономическото развитие.

Таблица 16 Индекс за конкурентоспособност на регионите

Базов под индекс						
Региони	Общ базов индекс	Институции	Макро икономическа стабилност	Инфраструктура	Здраве	Образование (базисно)
Югозападен	62,7	36,3	125,1	78,2	74,5	3,7
Южен Централен	58,2	43,7	125,1	68,8	57,2	3,7
Североизточен	50,8	36,7	125,1	32,5	56,1	3,7
Северен централен	49,9	41,4	125,1	28,0	52,4	3,7
Югоизточен	49,9	37,2	125,1	44,2	44,5	3,7
Северозападен	44,7	34,8	125,1	19,8	41,0	3,7
Общо за България	55,0	38,4	125,1	53,4	58,1	3,7
Под индекс за Ефективност						
Региони	Общ индекс ефективност	Висше образование	Пазар на труда	Пазарен обем		
Югозападен	102,3	113,0	117,1	51,9		
Северен централен	79,9	89,8	101,3	16,5		
Североизточен	71,8	76,7	95,6	12,3		
Южен Централен	71,4	71,6	98,0	14,4		
Югоизточен	63,2	60,7	89,9	10,9		
Северозападен	57,7	58,2	80,1	9,4		
Общо за България	79,0	83,7	100,7	24,5		
Под индекс за Иновации						
Региони	Общ иновационен индекс	Технологична готовност	Иновативност на бизнеса	Въвеждане на иновации		
Югозападен	74,5	37,1	82,9	114,8		
Южен Централен	35,3	19,8	29,1	62,4		
Североизточен	33	17,6	36,8	49,2		
Северен централен	31,1	13,2	27,6	58,3		
Северозападен	28,4	15,9	26,5	46,8		
Югоизточен	27,8	13,1	28,9	46		
Общо за България	44,5	22,6	45,8	71,8		

Източник, Европейска комисия, [RCI 2.0 - 2022](#)

Според данните, парадоксално и въпреки добрите резултати на туризма, в групата на най-слабо конкурентните региони в ЕС вече попада и Югоизточният, който е на 227-мо място от 234 региона. Всъщност всички региони у нас са след 200-то място, т.е. сред най-слабо развитите, с изключение на Югозападния (София), който е на 161-во място.

Индексът на конкурентоспособност е разделен на три групи индикатори. В първата група (Базов под индекс) са включени и базови показатели, свързани с институциите, икономиката, инфраструктурата, здравето и общото образование. По макроикономическата стабилност, всички региони у нас са с индикатор 125,1, който е над средния за ЕС (100), като това е резултат на държавната, а не толкова регионална политика (дълг, дефицит, данъци и др., които към момента на изследването все още са ниски спрямо европейските). Икономическите данни за регионите дават отражение в другите групи индикатори. Прави впечатление ниската оценка на образованието отново за всички региони, която е 3,7 (от средно за ЕС 100), тъй като индикаторът се измерва с резултатите от PISA, които в последните години са плачевни за държавата ни. В тази група е включен и индикатор за инфраструктурата и транспортната достъпност, като общо за държавата оценката е 53,4 от 100, а резултатът е нисък предимно заради северните региони, от които Северозападният е с оценка едва 19,8 от 100, която е и най-ниската за целия ЕС. Общата конкурентоспособност се намалява и от индекса за работата на институциите (прозрачност, корупция, наличие на електронни услуги за гражданите, леснота при регистриране на бизнес, достъп до правосъдие, бързина на правораздаването и др.), където СЗР е последен, но и останалите региони, вкл. и Югозападния са сравнително зле в сравнение със средноевропейското 100. По отношение на здравето (достъп до здравеопазване, здравно осигуряване, заболяемост, смъртност) два от регионите – Северозападният и Югоизточният предлагат доста по-лоши услуги от останалите, като въпреки добрата осигуреност с болнични заведения, смъртността е най-висока, а в малките населени места липсва доболничната помощ.

Следващата група индикатори са обединени в под индекс за Ефективност и включват висшето образование, пазара на труда, както и общия пазарен обем на региона – т. е. отразяват състоянието на човешкия капитал и неговите пазарни възможности. Отново СЗР се представя най-слабо в общия под индекс с 57,7/100, при 79/100 за страната и 102,3/100 за Югозападния регион, който се оказва по-конкурентен в това отношение дори от някои

европейски региони. Това се дължи на Индикатора за образование (113/100 за Югозападния), който включва освен наличието на университети, така и дела на хората с висше образование (по принцип той е нисък за цяла България, освен София), също така и процента на учещите през целия живот, обучението за възрастни, възможностите за квалификация и преквалификацията на работната сила. На опашката, освен Северозападния регион (58,2), по висше образование е и Югоизточният (60,7), което съответства на разпределението на висшите учебни заведения в страната – в тези региони те са малко. В СЗР има само 2 висши учебни заведения и 4 филиала на университети от други региони, а в тях учат едва 2,7% от всички студенти (в Югозападния регион висшите училища са 27 и са обхванати 46% от студентите). Застъпени са едва 14 професионални направления, докато например в София те са 50, а в другите четири района са между 33 и 44, което предизвиква и отлива на млади хора от СЗР. Това отговаря и на квалификацията на работната сила, определена от икономическия профил – в СЗР земеделие, в ЮИР туризъм, като в тези два сектора работят най-ниско квалифицираните кадри. Индикаторът за пазара на труда (заетост, безработица, възнаграждения) е над средния за ЕС (100) в два от регионите, като и останалите са близки до максималния индекс, а общо страната е с индекс 100,7 от 100 заради ниската безработица в последните три години. Тук са включени икономическата активност, заетост и безработица, равенство между половете по отношение на заплащането, размера на възнагражденията и производителността на труда, по които страната ни се представя добре. Безработицата е по-висока, а възнагражденията по-ниски отново само в два региона – Северозападен (80,1) и Югоизточен (89,9), на което се дължи и по-ниския им индекс в сравнение с останалите. Пак трябва да се спомене, че някои от областите вътре в регионите свалят общия индекс драстично (Видин в СЗР, Ямбол и Сливен в ЮИР). По отношение на пазарния обем (достъп до пазари, реализация на продукцията, внос и износ, цени) България по принцип е с нисък индекс от 24,5/100, защото и нивото на икономиката е слабо и пазарът е малък заради малкото население и ниската покупателна способност. Всички региони се представят зле по тази линия, с изключение на Югозападния, като СЗР е последен с едва 9,4/100 пазарен обем и съответно е най-слабо населен.

Третият под индекс е за иновации, като трябва да се отбележи, че тук Северозападният регион е предпоследен с 28,4 като с малко изпреварва Югоизточния, който е с 27,8. Това се дължи на редица специфики. Т. нар. технологична готовност включва делът на

домакинствата с достъп до интернет, вкл. широколентов, степента на дигитални умения, пазаруване онлайн, обмена на данни (big data), използването на мрежата в търговията и производствата и др. Достъпът до интернет в страната се е увеличил до 88,5%, вкл. и широколентов (83,5%), като в Северозападния регион е 83,1%, т.е. близо до средния. Ниското ниво на индикатора се дължи на продължаващата липса на дигитални умения дори при младите хора и ограниченото ползване на интернет в бизнеса, търговията, обработката и обмена на данни и др., което е разпространено в големите градове, но е минимално в селата и по-малките населени места. По отношение на иновациите индексът е по-висок от средноевропейския в Югозападния регион (114,8) и сравнително добър за страната – 71,8/100. Два от регионите са на опашката, тъй като и разходите за НИРД там са най-ниски. Въпреки нарастването в сравнение с предишни години, и през 2022 г. те остават много малки в СЗР – 39,369 млн. лева, като представляват едва 3,1% от всички разходи за НИРД в страната – 1, 265 635 млрд. Причината е във вече споменатата липса на университети, тъй като у нас наука се прави предимно там. Индексът за иновативност на бизнеса е нисък за всички региони, освен в Югозападния, не само заради слабото въвеждане на иновации в производствата, но и поради ниската предприемаческа активност.

Индексът за конкурентоспособност на ЕК не само описва състоянието на регионите, но до голяма степен е пречка или стимул за чуждите инвестиции. Големите компании обикновено го използват в предварителните си проучвания и макроикономическата стабилност (ниски данъци, лихви и задлъжнялост) не винаги са достатъчни. Малкият пазарен обем, вдигането на възнагражденията в последните години и съответно разходите за труд, ниската безработица, съчетана с липсата на адекватно квалифицирани кадри, лошата инфраструктура и състоянието на административните услуги са причина чуждите инвеститори да пренебрегват Северозапада. Съответно през 2022 г. ПЧИ в Северозападния регион са най-малко (0,677 млрд.) при 29,376 млрд. общо за страната. В два от регионите – Северозападния и Югоизточния ПЧИ намаляват в сравнение с предишната година, което съответства и на ниския им индекс за конкурентоспособност. Като цяло, индексът отразява състоянието на областите и общините в СЗР, но важи и обратното – при така представената неблагоприятна среда инвеститорите избягват региона, което пречи на по-нататъшното развитие дори на по-силните икономически общини. Трябва да се отбележи, че област Плевен започва да изостава в икономическото си развитие, като по общи показатели през

2022 г. е на 14-то място сред всичките 28 области у нас, но през 2023 г. слиза до 23-тото място, след нея са Видин и Монтана от СЗР, със слаби общи показатели са и Сливен, Кърджали и Силистра (изследването е на Института по пазарна икономика).

6.3. Основни икономически показатели

На общинско ниво НСИ не поддържа всички показатели, които се мерят на национално и регионално ниво - не се събират данни за БВП и БДС на общините, използват се аналози, които пък не се следят на регионално ниво, а само на областно и национално. В данните за общините се включва само дейността на нефинансовите предприятия, като са изключени банки, застрахователни предприятия, пенсионни фондове и т.н., т.е. финансовия сектор, както и публичния сектор, като подобни показатели има и за отделните области, както и на национално ниво. Основните са произведената продукция (донякъде замества БВП), добавената стойност по факторни разходи (замества БДС) и разходите за ДМА, които мерят инвестиционната активност на предприятията (без чуждестранните инвестиции). Преките чуждестранни инвестиции също се поддържат като показател на общинско ниво, но за община Белене данните за последните 5 години са конфиденциални и изводи за тях няма как да се направят. Все пак общинските икономики могат да бъдат позиционирани, както на областно, така и на национално ниво.

Таблица 17 Основни икономически показатели на общинско и областно ниво

	2018	2019	2020	2021	2022
Произведена продукция (млн. лв.)					
България	180 986,627	194 336,570	188 218,629	214 877,232	278 877,242
Област Плевен	3 126,997	3 398,957	3 618,010	4 431,374	6 274,294
Белене	33,2	38,37	47,18	54,13	67,99
Никопол	56,2	51,8	57,68	67,18	86,42
Добавена стойност по факторни разходи (млн. лв.)					
България	64 135,483	70 780,834	72 472,590	75 018,117	93 330,266
Област Плевен	1 093,178	1 203,056	1 328,490	1 389,808	1 789,045
Белене	-	18,2	21,3	19,8	25,4
Никопол	-	17,1	22,2	20,4	25,6
Разходи за ДМА (млн. лв.)					
България	19 249,299	21 873,680	23 157,131	23 035,610	27 522,26
Област Плевен	413,893	481,324	419,902	508,251	582,287
Белене	5,8	6,6	6,8	22,7	17
Никопол	7,4	6,2	7,1	13,8	8

Източник НСИ, 2024 г.

Според тези показатели също се наблюдава бързо нарастване на икономиката, което е много по-осезаемо в сравнение с предишната година. Тук основно влияние има инфлацията и повишените цени на енергията и суровините, като пикът на цените е именно през 2022 г.

Произведената продукция в нефинансовите предприятия в страната достига 278,877 млрд. лева през 2022 г., като увеличението номинално е с 30,1%. Продукция за 100,859 млрд. или 36% от цялата е произведена в София, като дялът на столицата е намален спрямо предишната година, когато е бил 38%. Причината е ръстът на индустриалните центрове (предимно енергийни) за сметка на столицата, в която доминират услугите. През годината най-голям дял в произведената продукция има секторът на промишлеността с 43,1%, селското стопанство е с 4,95%, строителството с 8,2%, с 13,7% е търговията, а услугите са с 30% дял. Ясно се вижда разликата с БВП, в който са включени финансовия и публичния сектор, които са вид услуги и доминират като дял. От областите по произведена продукция след столицата следват Пловдив с 28,753 млрд., Варна с 16,060 млрд., София област с 16,447 млрд., Стара Загора с 15,894 млрд. и Бургас с 11,745 млрд. Останалите области са с под 10 млрд., като област Плевен е на 9-то място по произведена продукция с 6, 274 млрд. лева за 2022 г.

И двете общини на МИГ регистрират увеличение на стойността на продукцията, като през 2022 г. в община Белене тя е за 67,99 млн. лева и нарастването спрямо 2021 г. е с 25,6%, а спрямо 2020 г. с 44,1%, съответно в община Никопол е произведена продукция за 86,42 млн. и растежът е 28,63% спрямо 2021 г. и 49,8% спрямо 2020 г. От данните се вижда, че в община Белене растежът за петгодишния период е постоянен, дори в годината на пандемията и е в рамките на 20-тина пункта годишно. В община Никопол продукцията се колебае и има спад през 2019 г., но слабо увеличение през 2020 г., като кризата около пандемията очевидно не е единственият фактор, който се отразява на икономиката. Но и бързото нарастване през последните две години не се дължи толкова на увеличени обеми, а на повишени цени на продукцията.

Тъй като и в двете общини селското стопанство е структуроопределящ сектор, трябва да се каже, че стойността на продукцията в земеделието през 2022 г. в страната нараства с 19,2% спрямо предходната година. Увеличението обаче е в резултат на нарастването на цените с 29,8% спрямо 2021 г., докато при обемите на произведените количества се наблюдава дори

намаление с -8.2%. В растениевъдството основен дял заемат зърнените и технически култури (87,2%), при които в произведените обеми има спад от 10,4%, но стойността на продукцията е по-висока с 19,6% в резултат на увеличените с 33,5% цени. Над 4 пъти по-малко продукцията има създадена в животновъдството (делът е 18,1%), като тук произведената продукция нараства с 18,9%, но това също е в резултат на увеличение на цените с 23,1%, докато произведените обеми намаляват с 3,4%. Следователно, до голяма степен нарастването на показателя през 2022 г. се дължи предимно на повишението на цените и инфлацията и следва да се изчакат данните за следващите две години. Някои налични месечни данни подсказват, че може би ще има спад в продукцията (а и в добавената стойност) на доста сектори. След пика на цените, който за повечето суровини и основни стоки е през август 2022 г., се наблюдава понижението през цялата 2023-та година. Общият индекс на суровините, следени от МВФ, е с 10% надолу, индексът на енергоносителите е с 19% надолу, ключови суровини отчитат по-сериозен спад – въглищата с -23%, медта и алуминият с -16%, цинкът с -23%, зърнените храни като цяло с -21%, пшеницата с -32%, слънчогледово олио с -34%. Същевременно, в предприятията нарастват разходите за труд - между 20 и 30% ръст на възнагражденията за последните две години за повечето отрасли. Износът също се свива поради забавения растеж в целия ЕС - България има силно отворена икономика, зависима от инвестиции и търговия с основния си партньор, който са държавите именно от Съюза. Съчетано със забавянето на усвояването на средства за новия Програмен период (някои програми работят, някои изобщо не са отворили, парите са предимно по НПВУ, но само от първия транш), опасността от нова икономическа криза е реална, особено в по-малките общини.

Добавената стойност по факторни разходи се използва за оценка на номиналния размер на стопанската активност на общините, поради липсата на обхванен индикатор като брутен вътрешен продукт, като показателят донякъде замества данните за брутната добавена стойност (БДС) на общинско ниво. Това е разликата между стойността на крайната продукция и преките разходи за производството ѝ (материали, суровини и външни услуги), като трябва да се подчертае, че в нея са включени приходите от външно финансиране – напр. кредити и средства получени по европейски проекти. Т.е. усвояването на европейски средства повишава добавената стойност в предприятията, а оттам и в общините, в които те осъществяват своята дейност.

През 2022 г. добавената стойност нараства в почти всички общини в страната, като спад има едва в 18 от 265 (през 2021 г. спадът е в 146 от общините). Още веднъж трябва да се припомни, че втората половина на 2022 г. се характеризира с висока инфлация и повишени цени, което от своя страна означава, че има разлика между номиналния и реалния ръст на общинските икономики. Общо за страната добавената стойност по факторни разходи е в размер на 93,3 млрд. лева. През 2022 г. най-голямата общинска икономика остава тази на столицата София (която е и община и област), създаваща 40,5 милиарда лева или 43,3% от добавената стойност. Челната петица се допълва от община Пловдив с 5,3 милиарда лева (8,1 млрд. за областта), община Варна с 4,4 млрд. (5,8 млрд. за областта), община Бургас с 2,3 млрд. (3,5 млрд. за областта) и Русе с 1,7 млрд. (1,9 млрд. за областта). Област Стара Загора е със 7,2 млрд. добавена стойност, като тук основен принос има енергийният център община Раднево (конфиденциални данни), тъй като самата община Стара Загора е с едва 1,5 млрд. лева. Близко до милиард лева добавена стойност е и община Плевен с 943,5 млн. лева, като в областта показателят е 1,8 млрд. или 52,7% от добавената стойност в областта се създават в областния център. Броят на общините в страната с под 100 милиона лева добавена стойност намалява на 172 спрямо 185 през 2021 г.

В Белене и Никопол също се наблюдава нарастване на добавената стойност като в двете общини тя е със сходен размер, въпреки различните обеми произведена продукция. В община Белене през 2022 г. е реализирана добавена стойност за 25,4 млн. лева, а в община Никопол за 25,5 млн. Увеличението спрямо 2021 г. за Белене е с 28,3%, а за Никопол с 25,5%. Община Белене регистрира колебание по този показател, като в годината на пандемията (2020 г.) има нарастване, а в годината на възстановяване (2021 г.) – спад. За целия период след 2011 г. добавената стойност в общината има трайно увеличение с цели 61%, като връзката с усвояването на европейските пари (неритмично за различните години) е очевидна. В община Никопол също се наблюдава неустойчивост на добавената стойност, като още през 2019 г. тя е по-малка от тази в Белене, въпреки че произведената продукция е с 1,5 пъти повече. За периода след 2011 г. растежът е по-скромен и в рамките на 15,9%. Колебанията в добавената стойност подсказват за нестабилност и реструктуриране на икономиката в общината. Община Белене е на 167-мо място по добавена стойност сред всички общини в страната, а община Никопол е на 166-то място, т.е. и двете са сред по-слабите икономически общини, но все пак не са от последните.

Разходите за ДМА, които са показател за инвестициите на предприятията, показват колеблив ръст в около половината общини и през 2022 г. Инвестициите в ДМА във всички сектори на икономиката общо за България са 27,522 млрд. лева, което е с 8.6% повече спрямо предишната година. Структурата на разходите за материални активи обаче се променя – най-голям обем инвестиции в ДМА има в промишлеността – 7,2 млрд. (увеличението е с 1,5% до 25,9%) и в услугите, където те са 6,1 млрд. лева (тук има намаление с 0,5% до 26,2%). Делът на селското стопанство се увеличава от 7,4% (2021 г.) на 8,4% (2022 г.), а делът на строителството намалява от 9,3% (2021 г.) на 7,4% (2022 г.). Безспорно принос към увеличаването на инвестициите в селското стопанство има и ускореното усвояване на пари от ПРСР, както и по две от направленията на НПВУ, които са предназначени за този сектор. В 124 общини инвестициите растат с по-висок от средния за страната ръст от 6,5%, спад има в 113 общини, в 11 от общините ръстът е над 100%. Донякъде това отразява и кривата в договорирането на европейските средства – в някои от общините договарянето е силно през 2021 г., в други се забързва през 2022 г., значение имат и собствените инвестиции на предприятията в различните сектори, които отново са повлияни от цените и инфлацията. Високи темпове се наблюдават в много малки общини, тъй като там обикновено базата е ниска и са нужни относително малки суми, за да се отбележи голям ръст спрямо предходна година.

И в двете общини на МИГ през 2022 г. има спад на разходите за ДМА, като в община Белене той е в рамките на -25,1% (разходите са за 17 млн. лева, при 22,7 млн. за 2021 г.), а в община Никопол е -42% (8 млн. за 2022 г. при 13,8% за 2021 г.). Тук също може да се потърси връзка с усвояването на европейските средства. Както ще се види от сравнителната таблица на общините, в Белене инвестициите в ДМА се доближават до размера на договорената БФП, докато в Никопол стойността на БФП надвишава ДМА около 2,5 пъти, т.е. инвестициите са предимно по тази линия, което е типично за по-слабите икономически общини. Община Белене през 2022 г. е на 129-то място по разходи за ДМА сред всички общини в страната, а община Никопол е на 187-мо. Общо за Белене разходите за ДМА за петгодишния период от 2018 насам са 58,9 млн. лева, а за Никопол – 42,5 млн. Това означава, че инвестиционната активност в община Никопол е значително по-ниска, независимо че това е по-голямата община и с повече усвоени европейски средства.

Връзка между икономическите показатели и въздействието на усвояването на европейски средства може да се търси и при сравнение между общините на област Плевен. От данните в долната таблица личи, че от парите по проекти са зависими предимно по-слабите икономически общини, докато тези с по-голяма икономическа активност могат да минат и без тях. Все пак, при повече предприятия и развити производства се договарят и повече пари, които както се каза вече, директно се инвестират в бизнеса и това води до подобряване на показателите на цялата община. Зависи и за какво се влагат европейските средства – големите инфраструктурни проекти подобряват средата, но изкуствено повишават някои показатели без реално да имат директна връзка с икономиката (напр. ВиК проектите или тези за саниране, които вдигат ДМА). Общините на областта са подредени по размера на произведената продукция, като редът им видимо е различен по размера на усвоената БФП.

Таблица 18 *Икономически показатели на общините в област Плевен*

	Договорени средства БФП	Произведена продукция	Спрямо 2021 г. (%)	Добавена стойност/ф. р.	Спрямо 2021 г. (%)	Разходи за ДМА	Спрямо 2021 г. (%)
Област Плевен	659 037 789	6,274 млрд.	41,5	1,789 млрд.	28,7	582 млн.	14,6
Плевен	384 318 404	2,788 млрд.	32,8	943,5 млн.	27,5	272 млн.	-5,8
Кнежа	27 293 965	н. д.	-	382,4 млн.	31,3	50 млн.	3,3
Червен бряг	76 318 545	393,06 млн.	25,6	122,5 млн.	18,1	34 млн.	-3,1
Д. Митрополия	24 361 006	222,77 млн.	26,7	91,1 млн.	20	54 млн.	152,3
Левски	18 936 083	192,82 млн.	29,8	65,5 млн.	32,3	27 млн.	35
Долни Дъбник	29 378 740	154,55 млн.	42,9	61,6 млн.	43,6	32 млн.	74,9
Никопол	22 348 814	86,42 млн.	28,6	25,6 млн.	25,5	8 млн.	-42
Гулянци	18 608 949	77,66 млн.	37,8	26,6 млн.	9,9	27 млн.	16,9
Искър	14 113 015	77,57 млн.	36,8	22,8 млн.	39	16 млн.	41,6
Белене	18 907 270	67,99 млн.	25,6	25,4 млн.	28,3	17 млн.	-25,1
Пордим	14 879 379	н. д.	-	22,1 млн.	294,6	14 млн.	164,2

Източник НСИ, 2024 г., ИСУН, декември 2024 г.

Най-много усвоени средства има в община Плевен, като на практика това са повече от половината от договорената БФП за областта. Естествено, общината е водеща по всички показатели, но ръстът на някои от тях процентно е доста по-малък в сравнение с други по-малки общини. Освен това, именно в областния център са правени и най-големите инфраструктурни проекти (воден цикъл, отпадъци), както и са изплатени най-много помощи за пандемията. Община Кнежа - една от най-малките в областта, е на второ място по произведена продукция, тя е за над 2 млрд. лева. Макар че данните са конфиденциални,

стойността ѝ лесно може да се изчисли спрямо общата за област Плевен и сборът на останалите общини. Само 30 общини в страната през 2022 г. са с над милиард лева продукция, като освен областните градове, тук се включват и по-малки общини, в които има енергийна, добивна или силна преработваща промишленост. Така в област Плевен, освен община Плевен, община Кнежа дава над една трета от продукцията на областта заради наличието на преработвателното предприятие за слънчогледово олио – едно от най-големите в страната. Усвоената БФП обаче е в пъти по-малка от тази на община Плевен и съизмерима с договорената в останалите общини на областта – 27,3 млн. лева.

Други 30 общини в страната са с между 200 и 500 млн. продукция, а повече от половината общини остават с под 100 млн. лева, като това се предопределя от икономическия им профил, а не толкова от усвоените средства. В случая ясно може да се разграничи и приносът на отделните общини към икономиката на областта – с над 100 млн. произведена продукция, освен вече споменатите четири общини – Плевен и Кнежа, които осигуряват 2/3 от продукцията, с над 100 млн. лева са Червен бряг (393,06 млн.), Долна Митрополия (222,77 млн.), Левски (182,92 млн.) и Долни Дъбник (154,55 млн.). Договорените средства в тези общини варират – в Червен бряг са 70,779 млн., като общината е на трето място и по стойност на продукцията, но в останалите три не може да се открие подобна зависимост – Долна Митрополия (24,308 млн.) е с по-висока стойност на продукцията, но с по-малко усвоени средства от Долни Дъбник (29,446 млн.) – и двете общини са със земеделски профил и повишаването на стойността на продукцията може да се обясни и с повишените цени. Останалите шест общини в област Плевен, вкл. и двете на МИГ, са с произведена продукция под 100 млн. - Никопол с 86,42 млн., Белене с 67,99 млн., Гулянци с 77,66 млн., Искър с 77,57 и Пордим, за която данните са конфиденциални, но съдейки по тези за миналата година (42,7 млн.) е на дъното на тази условна класация. Очевидно е и, че по-слабите икономически общини усвояват и по-малко средства, като има значение, че те са и по-малки като територия и население.

Сред общините в областта има значително разграничение и по отношение на добавената стойност, въпреки че навсякъде се наблюдава увеличение, за разлика от 2021 г., когато в повече от половината общини има спад на показателя. След община Плевен, която е с 943,5 млн. и 27,5% ръст, се нареждат община Кнежа с 382,4 млн. и 31,3% увеличение и община

Червен бряг със 122,5 млн. и 18,1% увеличение. Долна Митрополия е с под 100 млн. добавена стойност (91,1) и 20% ръст, но на четвърто място в областта, а Долни Дъбник е с висок ръст от 43,6%, но 61,6 млн. (шесто място). В тази група е и община Левски с 65,6 млн. и 32,3% ръст. Другите общини в област Плевен са с доста по-ниска добавена стойност - Гулянци с 26,6 млн. (9,7%), Никопол с 25,6 млн. (25,5%), Белене с 25,4 млн. лева (28,3%), Искър с 22,8 млн. (39%) и Пордим с 22,1 млн. (294,6%). Високият процентен ръст на Пордим се обяснява с това, че дори и малки инвестиции в най-слабата икономически община вдигат добавената стойност – през последната година в Пордим са реализирани няколко големи проекта на общината по ПРСР и ОПОС, както и доста по ПВУ, което вдига размера и на инвестициите в ДМА. Тук отново трябва да се отбележи като фактор и промяната в отрасловата структура – например в две от най-малките общини, за периода след 2011 г. в Кнежа ръстът на добавената стойност е с 308,6% след навлизането на пазара на преработката на растителни масла, обратно – в Пордим спадът спрямо 2011 г. е -56,6%, тъй като там производствата, вкл. земеделието са с лоши показатели и почти няма инвестиции, слабо е и усвояването на европейските средства.

Размерът на добавената стойност на общините доказва и това, че в Северозападния регион, обявен за най-беден в страната, има големи териториални разлики, както и че има общини, които се развиват по-добре в сравнение с някои от южните. Община Плевен е на 8-мо място в страната по добавена стойност, т.е. доста напред, община Кнежа е на 33-то, Червен бряг на 72-ро, Долна Митрополия на 88-мо – първата стотица. Останалите общини са по-назад по добавена стойност, но все пак далече от последните – Долни Дъбник е на 108-мо място, Гулянци на 163-то, Никопол на 166-то и Белене на 167-мо, Искър е на 174-то място, а Пордим на 178-мо. Все пак, сред последните по добавена стойност с под 1 или 2 млн. са повечето общини на област Видин и област Монтана, пак на север. Тази неблагоприятна за инвестиции среда, съчетана с липсата на прилична инфраструктура като цяло пречи на развитието на всички общини в региона.

По отношение на инвестициите в ДМА, където е най-пряката връзка с усвояваните по проекти средства, в четири от общините на областта има спад – община Плевен, която е с 272 млн. разходи за ДМА и е на 12-то място в страната отбелязва спад на показателя с -5,8%, община Червен бряг с 34 млн. е със спад от -3,1%, община Белене, в която предишната

година инвестициите бележат огромен ръст, сега е със спад от -25,1% и на 129-то място със 17 млн. разходи за ДМА, община Никопол е на 178-мо място и 13,8 млн., като спадът е с -40%. Както вече се каза, за общините на МИГ, инвестициите в ДМА са силно зависими от ритъма на договаряне и разплащане на проектите по различните програми.

В останалите общини на област Плевен в една или друга степен се наблюдава ръст на показателя. В община Долна Митрополия разходите за ДМА през 2022 г. достигат 54,1 млн. лв., като се наблюдава увеличение от 152,8% в сравнение с 2021 г., когато са били 21,4 млн. По този показател общината е на 64-то място от всички 265 общини в страната, т.е. и като реален размер инвестициите са на сравнително добро ниво. В община Долни Дъбник инвестициите в ДМА са 32 млн., а увеличението спрямо 2021 г. е 74,9%, като по показателя общината е на 90-то място от 265. В Кнежа инвестициите в ДМА са за 50 млн. (ръст от 3,3% и 68-мо място), В Левски са 27 млн. (35% ръст и 101-во място), в Гулянци – 27 млн. (ръст от 16,9% и 97-мо място), в Искър -16 млн. (ръст от 41,6% и 130-то място) и Пордим само с 14 млн. инвестиции, но със 164,2% ръст и на 142-ро място, тъй като предишната година инвестициите за ДМА там са били едва за 5 млн. лева, а причината за увеличението са вече споменатите по-горе проекти.

Тъй като се търси корелацията между инвестициите в ДМА и усвояването на европейските средства, ако се разгледа целия петгодишен период след 2018 г. , ще се види, че в общини с много слаби икономически резултати са правени големи инвестиции, вероятно по проекти, които са дали тласък на икономиката, но са недостатъчни за по-сериозен ръст. В по-развитите икономически общини разходите за ДМА са както по проекти, така и от вложени собствени за предприятията инвестиции, т.е. усвояването се е отразило благоприятно и е ускорило икономическото развитие. От общините в областта в периода 2018/2022 г. най-много разходи за ДМА има в община Плевен – общо 1,189 млрд. лева, като не трябва да се забравя, че тук са големите инфраструктурни проекти, както са правени и големи вложения в строителството. На второ място е община Кнежа с 251,2 млн. лева, където инвестициите в земеделието са от европейски средства, но и от изграждането на голямо предприятие за преработка, което осигурява пазар и на производителите от първичния сектор. На трето място е община Червен бряг със 179,6 млн., където също се комбинират усвояване, строителство и предприятия, община Долна Митрополия е на четвърто място със 130,9 млн.

лева, където в селското стопанство и донякъде в преработката също са вложени средства по проекти, но и от собствено финансиране. Община Долни Дъбник е с 96,5 млн. лева инвестиции в ДМА и с много по-добри икономически показатели от общини, в които са вложени повече пари, но са с по-лоши икономически резултати - Гулянци е с общо 99,3 млн. инвестиции в ДМА, а Левски е с 97 млн. лева. Останалите общини са със значително по-малко общи разходи за ДМА за периода, а усвояването на евро фондовете е основна част от тези инвестиции - Белене е с общо 58,9 млн. лева, Искър с 55,1 млн., Никопол с 42,5 млн. и Пордим с 38,9 млн., като е очевидно, че европейските пари са добро, но недостатъчно условие за подпомагане на икономиката на тези общини.

6.4. Въздействие по сектори

Причината за слабото икономическо представяне на двете общини на МИГ са структурните особености на икономиката, характерни за целия Северозапад. Определящ сектор е селското стопанство (28,8% от продукцията в Белене и 52,4% в Никопол), много закрити производства и приватизирани предприятия, някои от които продължават да работят с малки обеми или сменена дейност, други са затворени (промишлеността е с дял от 18,7% от добавената стойност в Белене и 27,2% в Никопол), слаби услуги и търговия (26,8% в Белене и 20,5% в Никопол), т.е. и на двете места са с по-малък принос от селското стопанство. И в двете общини се развива едро земеделие, предимно от арендатори, които са регистрирани в други общини в цяла България, нямат принос към местната икономика, като тенденцията освен в зърно-производството, напоследък се наблюдава и в животновъдството. Местните производители намаляват като брой, както и ресурсите, които използват са значително по-малки от тези на големите арендатори.

СВОМР има най-голямо въздействие именно върху **селското стопанство**, тъй като мерките, които се изпълняват са по ПРСР, макар че целта е цялостно оживяване на селските райони. В община Белене селскостопанският фонд според ОДЗ, Плевен, през 2022/2023 г. е 226 961 дка, от които 157 422 дка (69%) са обработваемите земи. По данни на най-големия портал за арендатори в България <https://landlord.bg/>, в общината под аренда се обработват 152 468 дка, т.е. почти цялата обработваема земя, като арендаторите са 50 – юридически и физически лица. В община Никопол земеделският фонд е 347 353 дка, като обработваемата земя е 224 943 дка (65%). Справката в портала за арендатори дава за община Никопол 275 830 дка,

използвани от 83-ма арендатори (очевидно има разминаване с данните на ОДЗ, които изчисляват по-малка площ като обработваема). Но е ясно, че и тук местните производители са с много по-малки площи от арендаторите. Трябва да се припомни и това, че при среден размер на стопанствата от 33 ха за страната и 119,1 ха за област Плевен, в двете общини на МИГ в сферата на зърно-производството средните размери на стопанствата са много по-големи – по данни на преброяването на стопанствата през 2020 г. , в община Белене средният размер е 716,41 ха (235,5 ха при предишното преброяване) и 599,52 ха за община Никопол (504,3 ха при предишното преброяване). Заедно с уедряването и отдаването на земите под аренда, върви и намаляването броя на стопанствата и регистрираните земеделски производители. В община Белене, за стопанската 2022 г. са регистрирани 95 производители, при 482 стопанства през 2010 г. по време на предишното преброяване, а в община Никопол стопанствата са 261, при 861 през 2010 г.

Както става ясно, на територията на двете общини на МИГ се развива предимно зърно-производството на големи слети площи, като общият дял на полските култури (зърнени, фуражни и маслодайни) е 99,3% за община Белене и 99,2% за община Никопол – т.е. основната част от продукцията. Големите арендатори са същите, както в цяла северна България. В община Белене Светлозар Дичевски е представен от холдинга си Сортови Семена - Вардим АД (Свищов), който обработва общо 160 404 дка, а от тях 14 538 дка са на територията на общината. Ентек-Агробул Холдинг (Свищов) обработва общо 39 780 дка, от които 37 032 дка са под аренда в община Белене. Друг голям арендатор е Холдинг Караджови (Свищов) общо с 50 995 дка, представени в Белене от дъщерната си фирма Сортови семена инвест АД, която държи под аренда 27 156 дка. Кемапул ООД (Свищов) е с общо 30 578 дка, от които 9 849 дка се намират на територията на Белене, Агро Диз ООД (Свищов) обработва 5 850 дка в общината, Капелов ЕООД (Свищов) е с 5 419 дка.

От местните производители значителна част от земята се обработва от кооперациите и земеделски производители-физически лица. В община Белене кооперациите са четири. ЧТППК Напредък в село Бяла вода обработва 16 541 дка земя под аренда със зърнени култури. ПК Утро (гр. Белене) вече е с 4 615 дка със зърнени култури и малко лозя. Другите две кооперации - ЗКПУ Възраждане (гр. Белене) и ЗК Земя-1 (с. Петокладенци) не фигурират сред арендаторите и очевидно обработват собствени по-малки площи със

зърнени култури. От земеделските производители сравнително по-големи са площите на Росен Кирилов – 7 118 дка в с. Татари, Милен Йосифов - 3 578 дка, Боян Бонов - 3 280 дка.

В община Никопол по-голямата част от земеделските площи също се обработва от арендатори от други общини. Тук Дичевски е представен от Октопод Инвест Холдинг ЕАД (общо 1 059 036 дка) чрез дъщерната фирма Троя - Авто ЕООД (общо с 213 396 дка), от които в Никопол са арендувани 64 385 дка, както и чрез ЕТ Агро - Светлозар Дичевски (207 086 дка), от които 7 549 дка в община Никопол. Фирмите са регистрирани във Варна. Друг голям арендатор е холдингът Дурум България 2006 ООД (регистриран в София и собственост на испанци), с общо 42 028 дка, от които от които 20 306 дка са в общините Никопол и Гулянци, вътре е и Дурум България 2007 ООД (общо с 21 722 дка), от които 20 598 дка са в Никопол. Холдинг Агро Сантини ООД (София) има общо 68 626 дка, от които 11 747 дка са взети под аренда в общината, а Агро Плюс Славяново ООД (Плевен) държи под аренда 6 080 дка в Никопол от общо 16 344 дка в цялата област Плевен.

В община Никопол има повече местни по-едри производители – кооперации, юридически и физически лица. Кооперациите са 18 и всички отглеждат предимно зърнени и маслодайни култури, но някои от тях и лозя и зеленчуци. ЧПТК Марен (с. Новачене) е с 16 983 дка зърнени и технически култури, ЗКПУ Асеново е с 15 007 дка, от които 14 802 са в община Никопол, ЧЗК Плодородие 95 (Никопол) обработва 7 472 дка, ЧПТК Нов Живот (село Дебово) е със 7 088 дка, ЗК Осъм 15 (с. Бацова махала) е с 4 933 дка, ЗК Единство - 94 (с. Бацова махала) е с 3 368 дка, ЗК Възход (с. Евлогиево) е с 3 103 дка, ЧТППК Единство (с. Лозица) е с 2 666 дка. Другите кооперации са с по-малки площи под 1 000 дка. От местните производители по-големи са фирмите Грийн Пойнт 2017 ЕООД с 13 719 дка, ЕТ Алфа - Александър Димитров с 9 432 дка, Миткен ООД е с 5 463 дка, Агро Даниел Замфиров 2012 ЕООД (Драгаш войвода) с 4 811 дка, МАГ Тончеви ЕООД с 4 427 дка, Севи и Сеят ООД с 4 059 дка, Агритрейдинг ООД (Драгаш войвода) с 3 736 дка, Лев - Джан ЕООД с 3 131 дка, Доби инвест (Въбел) ЕООД е с 2 915 дка, като същият собственик чрез ЕТ Мони - Бранимир Боянов обработва други 752 дка. Прави впечатление, че в сравнение с миналата година площите под аренда на повечето производители се увеличават, което означава, че все повече малки стопанства се отказват от дейност и отдават земята си на големите.

Интересни процеси протичат и в животновъдството на територията на двете общини, като тенденцията е отново към уедряване на стопанствата и намаляване на техния брой. Важен фактор са новите изисквания за регистрация на животновъдните обекти, както и разграничаването на фермите от личните стопанства. Като цяло, броят на животните също намалява, като не е особено ясно дали всички животни фигурират в регистрите на БАБХ, тъй като някои от фермите видимо са увеличили поголовието според данните, има и нови оператори. Отглеждат се говеда, крави, овце, кози, коне, свине и птици, има и едно рибовъдно стопанство. Във всички населени места е развито пчеларството.

След 2020 г. МЗХ и Агенцията по храните (БАБХ) променят начина на регистрация на животновъдните обекти, с цел да се спрат измамите с ушни марки и получаването на субсидии за несъществуващи животни. Личните стопанства също вече влизат в отделен регистър (преди регистърът е общ за всички животновъдни обекти). В Закона за животновъдството са разграничени „ферма“ - животновъден обект, в който се отглеждат животни с цел добив на суровини и храни, предназначени за предлагане на пазара и „лично стопанство“ - животновъден обект, в който се отглеждат животни, с цел добив на суровини и храни за лична консумация. Обикновено в личните стопанства животните са от няколко вида и по-малко на брой. В новите регистри обаче има лични стопанства с над 100 животни, които е отбелязано, че са за продукция, т.е. за пазара, което прави критериите неясни. Регистърът на БАБХ става достъпен чак през 2024 г., като няма гаранция, че всички производители са включени в него – регистрацията продължава. По нов начин се изписва и броят животни – за някои ферми се отбелязва над или до определена бройка животни (явно това е капацитетът) и не става ясно колко има в момента.

В община Белене са регистрирани общо 23 обекта за говеда и крави – 20 ферми и 3 пасища. Обявени са общо 3 792 животни, а най-големите стада са на Грийн Фарм Петокладенци ЕООД, които са декларирали над 1000 глави, на ЕКОБУЛ-2024 ЕООД с 500 говеда и крави и на ДП Фонд Затворно дело, също с 500. Всички останали ферми са на физически лица, като само три от тези ферми отглеждат над 100 глави говеда и крави. В някои от фермите се комбинирано се отглеждат и овце. Сред регистрираните лични стопанства няма нито едно, което да е декларирало, че отглежда говеда и крави.

Таблица 19 Ферми за ЕПЖ в община Белене

Оператор	Населено място	Вид животни	Характеристика
ЕКОБУЛ-2024 ЕООД	Петокладенци	говедо - 500	месо
Грийн Фарм Петокладенци ЕООД	Белене	говедо - 100	Месо, пасище
Грийн Фарм Петокладенци ЕООД	Деков	говедо - 500	Месо, пасище
Даниел Ивайлов Георгиев	Кулина вода	говедо - 40	месо, репродукция
Грийн Фарм Петокладенци ЕООД	Петокладенци	говедо - 700	ферма
Грийн Фарм Петокладенци ЕООД	Татари	говедо - 500	Месо, пасище
Пламен Георгиев Дешев	Белене	говедо - до 50	месо
Георги Дончев	Белене	говедо - 150	мляко, репродукция
БИСЕР КРАЧУНОВ	Белене	говедо - 10	месо
ПЕТЪР ТОДОРОВ	Белене	говедо - 10	месо
ВАЛЯ ПЕТРАКИЕВА	Деков	говедо - 20	месо, репродукция, Оборно-пасищно
ГЕОРГИ КОСТОВ	Белене	говедо - до 10	мляко
ДЕТЕЛИН МАРИНОВ	Белене	говедо - 2	мляко, репродукция - Оборно-пасищно
ИВАН ЛИЧЕВ	Белене	говедо - до 50	месо, Екстензивно
ИВАЙЛО КРУМОВ	Кулина вода	говедо - 100	мляко - Екстензивно
РУМЕН ГЕОРГИЕВ ДЕШЕВ	Белене	говедо - 150	мляко, репродукция
ИВАН ЧОРАНОВ	Белене	говедо - 120	мляко - Екстензивно
ПЕТЪР ТОНЕВ	Белене	говедо - 30	мляко, репродукция
	Белене	говедо - до 100	мляко, месо - Интензивно
ДП ФОНД ЗАТВОРНО ДЕЛО	Белене	говедо - 500	мляко, репродукция
МИЛЕН ЙОРДАНОВ	Белене	говедо - 50	Месо, мляко, репродукция - Оборно-пасищно
БИСЕР Б ПЕТРОВ	Белене	говедо - 50	
ДИМИТЪР ПАРАШКЕВОВ	Белене	говедо - 50	мляко, месо - Екстензивно

Източник Регистър на БАБХ, 2024 г.

В общината е по-разпространено овцевъдството. Общо декларираните животни в регистъра на БАБХ са 6 758, обектите са 20 – 18 ферми и 2 пасища. В някои от обектите се гледат и кози, но обявените са само 42 като брой. Най-големите стада са на БН АГРО ООД (на Димитър Николов), НАТУРА ПЕРСИН ЕООД (на Христо Николов), както и на ЧТПК НАПРЕДЪК. Кооперацията има и млекосъбирателен пункт за овче мляко в с. Бяла вода с капацитет 500 литра дневно. Общо взето, повечето стада са големи – с над 100, 200 и 500 животни и са предимно на физически лица – земеделски производители. От личните стопанства в 11 се отглеждат овце, а в 5 кози, като две от стопанствата са декларирали над 100 овце, гледани за мляко.

Таблица 20 Ферми за ДПЖ в община Белене

Оператор	Населено място	Вид животни	Характеристика
Михаела Михайлова Пакева	Белене	овца - 550	мляко
ГЕОРГИ КОСТОВ	Белене	овца - 300 коза - 10	овца – мляко, коза - мляко
НИНА КОДОВА	Белене	овца - 40	месо
Ивайло Томов Пейзанов	Белене	овца - 91	мляко
НАТУРА ПЕРСИН ЕООД	Белене	овца - 480 коза - 20	овца – мляко, коза - мляко
СТЕФАН МИХАЙЛОВ ТЕРЗИЕВ	Белене	овца - 100	овца – мляко, репродукция
Ивайло Пейзанов	Белене	овца - 200	овца – мляко, репродукция
БИСЕР КРАЧУНОВ	Белене	овца - 10	месо
ГЕОРГИ КАРКАЛЯНОВ	Белене	овца - 120	мляко
Николай Добранчев	Белене	овца - 70	овца - мляко - Оборно-пасищно
БН АГРО ООД	Белене	овца – 2100	мляко - Екстензивно
Цветомир Огнянов Първанов	Белене	овца - 250	мляко
СТЕФАН ИВАНОВ ТЕРЗИЕВ	Белене	овца - 150	мляко - Оборно-пасищно
ГЕОРГИ КОСТОВ	Белене	овца - над 100 коза - До 10	овца – мляко, коза - мляко
ВЕНЦИСЛАВ ЧЕНЕШКОВ	Белене	овца - 148 коза - 2	овца - мляко коза - мляко
ДЕТЕЛИН МАРИНОВ	Белене	овца - 150	овца – мляко, репродукция - Оборно-пасищно
АЛЕКСАНДЪР ДАФИНОВ	Белене	овца – 300, коза над 100	овца - мляко - Оборно-пасищно
Петя Сашева Бойчева-Илиева	Белене	овца - 200	овца - мляко - Оборно-пасищно
Милен Иванов Шалварков	Белене	овца - 500	овца - за продукция - Екстензивно
ЧТПК НАПРЕДЪК	Бяла вода	овца - 800	овца - мляко - Оборно-пасищно

Източник Регистър на БАБХ, 2024 г.

Регистрираните лични стопанства в община Белене са 25. Освен овце и кози, в тях се отглеждат свине – от един до три броя, няма регистрирани птици и други животни. На територията има една ферма за коне, отглеждани с цел спорт, собственост на Румен Павлов (с 30 коня). В регистъра отсъства обекта на Канарини ООД за пилета и бройлери, тъй като, както става ясно от документацията на БАБХ, площадката е собственост на фирмата Габстер ООД (Панагюрище), а Канарини ООД (Пловдив) е само ползвател и има неуредици с разрешителното. В град Белене има регистриран и един рибовъден обект за шаранови риби, собственост на Илиян Илиев. Пчеларството се развива във всички населени места на общината, като обектите са 112, а пчелните семейства са 8 155. По-голямата част от пчелините са с над 100 пчелни семейства, всички добиват мед.

В община Никопол обектите за говеда, крави и биволи са значително повече – 40 ферми, в които се отглеждат общо 2 682 говеда и 12 биволи. Животните са по-малко, отколкото в Белене, като има само едно стопанство с над 500 глави – на земеделската кооперация Единство. АХМЕД ТАТАРЛЪ ЕТ отглежда 300 животни, 150 са на ЕТ Алфа-Александър Димитров, шест ферми на физически лица са със по 100 глави добитък, останалите са по-малки. Представени са и месното, и млечното направление. От личните стопанства само три са декларирали, че отглеждат говеда и крави.

Таблица 21 Ферми за ЕПЖ в община Никопол

Оператор	Населено място	Вид животни	Характеристика
НЕДЖМИ ЮСЕИНОВ ИНГИЛИЗОВ	Никопол	говедо - 100	Мляко, репродукция
Севгин Мустафов Якубов	Никопол	говедо - 30	говедо - мляко
АЛИ АХМЕДОВ БЕКИРОВ	Никопол	говедо - 50	говедо - мляко
ИСМАИЛ ОСМАНОВ САКАДЖИЕВ	Никопол	говедо - 50	говедо – репродукция, мляко
АЛБЕНА МАРИНОВА	Черковица	говедо - 25	Репродукция, мляко
Севгиндин Селяйдинов Юсеинов	Никопол	бивол - 12 говедо - 8	бивол - месо говедо - месо
Юсеин Мехмедов Топишев	Никопол	говедо - 24	говедо – репродукция, мляко
Джейлян Айлянова Мехмедова	Никопол	говедо - 30	говедо – мляко, репродукция
Асан Мехмедов Юруков	Никопол	говедо - 31	говедо – мляко, репродукция
ИЛИЯЗ ЮЗЕЙРОВ ШУКРИЕВ	Муселиево	говедо - 40	говедо - мляко
ДРАГОМИР НАЧЕВ ЦВЕТАНОВ	Дебово	говедо - 20	говедо - мляко
САКАДЖИ И КО ЕООД	Любеново	говедо - 30	говедо – репродукция, мляко
Аян Мехмедов Асанов	Никопол	говедо - 27	говедо – репродукция, мляко
ЕВГЕНИ АНГЕЛОВ ДИМИТРОВ	Муселиево	говедо - 32	говедо - месо - Оборно-пасищно, репродукция - Оборно-пасищно
МЕХМЕД КЕСТАМБОЛИЕВ ДЕРВИШЕВ	Никопол	говедо - 22	говедо – репродукция, мляко - Оборно-пасищно
СЕЛАЙДИН ЮСУФОВ ШУКРИЕВ	Никопол	говедо - 32	говедо – мляко, репродукция - Оборно-пасищно
БАРИЕ КАПЛАНОВА ТОСУНОВА	Жернов	говедо - 25	говедо – мляко, репродукция - Оборно-пасищно
Нурдениз Юсеинов Алиев	Никопол	говедо - 22	говедо - мляко - Оборно-пасищно
ПЛАМЕН ИЛИЕВ ИВАНОВ	Асеново	говедо - До 30	говедо - мляко
ЛЮДМИЛ АТАНАСОВ ЛЮБЕНОВ	Въбел	говедо - 50	говедо – мляко, репродукция - Оборно-пасищно
Ивелина Анчева Енева	Муселиево	говедо - 40	говедо – репродукция, мляко - Оборно-пасищно
ГЮЛЮМСЕР ЗЮРАБОВА	Никопол	говедо - До 30	говедо - мляко - Екстензивно
ГЮЛФЕР АДНЯНОВА РУФАДОВА	Никопол	говедо - 31	говедо – мляко, репродукция - Оборно-пасищно

СЕЗДЖАН БЕХАНОВ ХЮЛМИЕВ	Никопол	говедо - 40	говедо – мляко, репродукция - Оборно-пасищно
ЗИЯДИН РЕДЖЕБОВ ЗИЯЕВ	Никопол	говедо - 40	говедо – мляко, репродукция - Оборно-пасищно
ТУНАЙ РЕДЖЕБ ЮСЕИН	Никопол	говедо - 50	говедо – мляко, репродукция - Оборно-пасищно
РЕФИЕ КЯЗИМОВА МУСТАФОВА	Дебово	говедо - 40	говедо - репродукция, мляко - Оборно-пасищно
СЕЯТ СЕЛЯЙДИНОВ ХАСАНОВ	Никопол	кон - 10 говедо - 100	кон - за работа - Екстензивно говедо - Екстензивно
АСАН ЗЕЙНУЛА ХАСАНОВ	Никопол	говедо - 100	говедо – мляко, репродукция - Оборно-пасищно
Ахмед Нурхайдинов Фахрединов	Никопол	кон - До 10 говедо - до 100	кон - за работа - Екстензивно говедо - продукция, Екстензивно
АХМЕД ТАТАРЛЪ ЕТ	Драгаш войвода	говедо - 300	говедо - Екстензивно
Юзгунай Айрединова Сакаджиева	Любеново	говедо - 80	говедо – мляко, репродукция - Оборно-пасищно
ЕТ СЕВА-М - СТРАЦИМИР НЕЙКОВ	Новачене	говедо - 100	говедо – месо, репродукция - Оборно-пасищно
ЮЗДЖАН ДАУДОВ САКАДЖИЕВ	Никопол	говедо - 50	говедо – мляко, репродукция - Оборно-пасищно
ИВАН ДИМИТРОВ МИЛЕВ	Санадиново	говедо - 50	говедо – мляко, репродукция - Оборно-пасищно
ЕМИЛ МАРИНОВ ГАНЧЕВ	Бацова махала	говедо - 50	говедо – репродукция, мляко
НИКИФОР ИЛЯ ЕНЕВ	Муселиево	говедо - 100	говедо – репродукция, мляко
ЕТ Алфа-Александър Димитров	Санадиново	говедо - 150	говедо – месо, репродукция - Оборно-пасищно
ИВАНКА ПЕТРОВА ДИМИТРОВА	Драгаш войвода	говедо - 53	говедо – месо, мляко, репродукция - Оборно-пасищно
ЕДИНСТВО ЗК	Бацова махала	говедо - 500	говедо – мляко, репродукция - Оборно-пасищно

Източник Регистър на БАБХ, 2024 г.

Овцевъдството е по-слабо застъпено в общината, като обектите са 11 ферми, в които се отглеждат общо 2 641 овце, но и 510 кози. И тук в някои от стопанствата се гледат комбинирано говеда, овце и кози. Макар и малко на брой, стадата са сравнително големи – повечето с над 150 глави овце. САКАДЖИ И КО ЕООД са декларирали над 500 глави овце, ЧАВДАР 66 ЕООД – 400 овце, а ЕТ МОНИ-БРАНИМИР БОЯНОВ е с над 1000 глави добитък – овце, има и млекосъбирателен пункт с капацитет 450 л. Има и едно стадо кози с над 500 глави, което е на физическо лице. От личните стопанства в само 3 се отглеждат овце – до 10 броя, а в едно се гледат кози. И в община Никопол, очевидно животновъдните стопанства се уедряват, а по-малките отпадат или животните остават за лична консумация.

Таблица 22 Ферми за ДПЖ в община Никопол

Оператор	Населено място	Вид животни	Характеристика
БИСЕР ЦВЕТАНОВ ПАРАСКЕВОВ	Черковица	овца - 150	овца – мляко, репродукция
ДРАГОМИР НАЧЕВ ЦВЕТАНОВ	Дебово	коза - 10	коза - мляко
САКАДЖИ И КО ЕООД	Любеново	овца - 500	овца – репродукция, мляко
ЕМИЛ ДИМИТРОВ ИВАНОВ	Черковица	овца - 71	овца – репродукция, месо
Панайот Иванов Иванов	Новачене	овца - 150	овца – репродукция, мляко
Диян Димитров Димитров	Лозица	овца - 150	овца – репродукция, мляко
НАЗМИЕ АЗИЗОВА	Никопол	овца - 90	овца - мляко - Оборно-пасищно
МИГЛЕНА ЛАЗАРОВА	Санадиново	овца - 130	овца - мляко - Оборно-пасищно
ЧАВДАР 66 ЕООД	Санадиново	овца - 400	овца - мляко - Оборно-пасищно
ЕТ МОНИ-БРАНИМИР БОЯНОВ	Въбел	овца - 1000	овца - мляко - Екстензивно овца - доотглеждане - Екстензивно
ЕЛЕЗ КАДИРОВ САБРИЕВ	Бацова махала	коза - 500	коза - мляко - Оборно-пасищно

Източник Регистър на БАБХ, 2024 г.

Регистрираните лични стопанства в община Никопол са 60. В повечето от тях се отглеждат свине – по 3,4 до 10 животни, в 16 стопанства се гледат стокови кокошки-носачки, а в 2 – бройлери за угодяване. Има две стопанства с магарета, едно със зайци и 2 с коне. В тези със свинете е отбелязано, че животните се отглеждат за месо, т.е. за продажба, което противоречи на обявения от БАБХ критерий, че са за лична консумация. Отделно са регистрирани 2 ферми с до 10 коня за работа – на Сеят Хасанов и Ахмед Фахрединев, които имат и ферми за говеда. Пчелини има във всички населени места на общината и са общо 121 на брой, повечето са с над 100 пчелни семейства, 3 пчелина са с над 300 пчелни семейства, 13 са с над 200, затова и пчелите тук са доста повече – общо 13 667 пчелни семейства.

Вече се спомена, че както в растениевъдството, така и в животновъдството вървят процеси на уедряване на стопанствата, както и ориентирането им към реализация продукцията на пазара и намаляване броя на личните стопанства. Секторът се подпомага както чрез директните плащания, така и чрез инвестиционните проекти по ПРСР, вкл. и чрез СВОМР. По данни на ОДЗ, Плевен, през 2023 г. заявления за подпомагане по СЕПП и ИСАК в община Белене са подали 78 стопанства, а в община Никопол – 110 стопанства. Заявленията по обвързано подпомагане за млечни крави са 5, а за преходната национална помощ за овце-майки и кози-майки са 9 в община Белене, а в община Никопол – 25 заявления за говеда и

крави и 12 за овце и кози. Т.е. почти всички стопанства на територията получават директни субсидии. Отделно много от производителите са реализирали и проекти по ПРСР, както и по двете направления на НПВУ за земеделието. Чрез СВОМР по мярка 4.1 се изпълняват 16 проекта, като 8 от тях са за животновъдни стопанства, и едно за плодове и зеленчуци. Всички проекти са свързани със закупуване на земеделска техника, съчетано с цифровизация, механизация и оптимизиране на ресурсната ефективност. Сред бенефициентите има и средни, и по-големи стопанства, които са кандидатствали и на национални приеми, както и такива на земеделски производители-физически лица, които досега са получавали само директни субсидии.

На територията на МИГ няма много съществуващи преработвателни предприятия в областта на храните. В община Белене има едно по-голямо предприятие - Микроарт 7 ООД, което произвежда колбаси по немска технология и е собственост на Месокомбинат Севлиево 1929 ООД. Има и няколко малки пекарни, а част от кооперациите произвеждат мелничарски продукти, тестени изделия и хляб. В община Никопол работят няколко преработвателни фирми от хранително-вкусовата промишленост, част от които обаче са регистрирани в други общини. По-голяма местна фирма е Елиа Милк ООД - семейно стопанство, което има собствена кравеферма в с. Драгаш войвода, където произвежда кисело мляко, извара и кашкавал със сертификат по БДС (Ахмед Татарлъ ЕТ). Друг по-голям преработвател е ЕТ Алфа - Александър Димитров (община Левски), с кравеферма и мандра за мляко, сирене и кашкавал в село Санадиново. Хове ООД в село Муселиево е смесено българо-австрийско дружество за производство на ракия и дестилат от кайсии, а Дионисий АД (Севекооп-Гъмза, София) е фирма за производство и съхранение на вина и спиртни напитки. По СВОМР за преработка по мярка 4.2 има подаден само 1 проект (Елиа Милк ООД).

Промишлеността и в двете общини на МИГ е представена предимно от микро- и малки предприятия. Многофондовото финансиране на СВОМР предполага подкрепа на местния бизнес и извън земеделието - развитие на неземеделски дейности (мярка 6.4 от ПРСР), като тук влизат и строителството и услугите и повишаване конкурентоспособността на МСП (мерките на ОПИК).

По мярка 6.4 на СВОМР са подкрепени производствени предприятия, както и услуги. Интересът към мярката е висок, въпреки че от първоначално сключените договори, някои са прекратени заради дългото чакане за одобрение. В момента се изпълняват 9 договора, общо от двата приема. Производствените предприятия са цехове за дограма (Цветков - М ЕООД и ЕТ Красимир Джантов), метални конструкции (Агро Стил-С ООД) и строителна фирма (Кюрчев ЕООД). Останалите проекти са за нови услуги – фотографско ателие (Ганчеви перфект ЕООД), зъболекарски кабинет (2 проекта на ПЛАМАДЕНТ ООД), фризьорски салон (Валентина Славчева 69 ЕТ), консултантски услуги (ЕКО ПРОДЪКТС ИНДЪСТРИ ЕООД).

По ОПИК чрез СВОМР са вече изпълнени и приключени 6 проекта за повишаване капацитета на МСП. Въздействието върху тяхната дейност очевидно е благоприятно, тъй като част от бенефициентите на МИГ са надградили и с проекти на национални приеми по същата програма, но с различни дейности. ЕНЕРКЕМИКАЛ ООД, освен проекта за въвеждане на съвременни машини и оборудване за почистване на метали, има реализирани още 5 проекта - Възстановяване на МСП чрез подобряване на енергийната ефективност (ОПИК), Увеличаване на потенциала за конкурентно и ефективно производство (ОПИК), Подкрепа за средни предприятия за преодоляване последствията от пандемията COVID-19 (ОПИК), Адаптирана работна среда (РЧР 2021-2027), Подкрепа за прехода към кръгова икономика (НПВУ). БЕЛЛА 21 ООД, освен проекта по СВОМР за повишаване капацитета на МСП, има и проект по ОПРЧР за обучение на заети лица. МАЙКРОМЕТ ООД реализира проект чрез МИГ и отделно получава два вида помощи за пандемията (2 проекта по ОПИК), както и реализира проект за Адаптирана работна среда по РЧР 2021-2027 г. ДУНАВ - НИКОПОЛ ЕООД, освен проекта за МСП, получава подкрепа за малки предприятия с оборот над 500 000 лв. за преодоляване на икономическите последствия от пандемията COVID-19 (ОПИК). КЛЕЪРС ЕООД също е получило помощи за пандемията, но като средно предприятие, пак по ОПИК. Като цяло това означава, че подкрепените МСП са жизнени, работят и разширяват дейността си, макар че както се каза, промишлеността на територията на МИГ е сравнително слаб икономически сектор. При всички случаи проектите по ОПИК чрез СВОМР имат благоприятно въздействие върху съответните предприятия и промишленото производство в двете общини.

7. Въздействие на СВОМР върху социалното развитие

Социалните въздействия на СВОМР върху територията са следствие от икономическия растеж и са много по-дългосрочни, но се обуславят и от редица други фактори. Нивото на заетост и безработицата са свързани не само с работните места, но и с демографията и образованието, повишаването на доходите зависи и от държавната политика, условията за живеене няма как да се подобрят само чрез малката инфраструктура или частните услуги. Преките социални въздействия на СВОМР са резултат от икономическите мерки (4.1, 4.2 и 6.4.1), както и мярката на ОПИК - създаването на нови работни места е задължителен индикатор, който влияе върху повишаване на заетостта и отчасти на доходите. Въздействие върху социалната сфера може да се търси и в реализацията на мерките за инвестиции в инфраструктурата, вкл. туристическа (мерките 7.2 и 7.5) – благоустройството на населените места и развитието на туризма подобряват средата за живеене на по-големи групи от населението и така допринасят за намаляването на миграцията към големите градове, като особено значение има поддържката на образователната инфраструктура и такава, предназначена за младите хора и децата. Проектите, осъществени по мярката за сътрудничество са част от добавената стойност – те повишават качеството на човешкия капитал, създават нови възможности за културна изява, като укрепването на местната идентичност е част от устойчивото местно развитие. Мярката на ОПОС има също дългосрочни ефекти за подобряване на средата за живеене.

7.1. Заетост и работни места

През последните няколко години след пандемията **заетостта** достига рекордни нива. През 2022 г. в национален мащаб е постигнат най-високият **коэффициент на заетост** от 70,6% за последните 10 години, като надвишава дори този от 2019 г. (70,1%), когато също има поставен рекорд в това отношение. През 2023 г. се запазват нивата на заетост от предишната и коефициентът на заетост на населението между 15 и 65 години (трудоспособни) за страната е 70,7%, като повишението е минимално с 0,6%. Според експертите обаче, потенциалът за растеж на заетостта е изчерпан. Въпреки декларирания от работодателите значителен недостиг на работници, липсата на ръст при заетостта през годината означава, че на пазара на труда няма адекватна работна сила, която да запълни дефицита. И докато в годините след пандемията се говори за „прегряване“ на пазара на труда, то към края на 2023

г. тенденциите сочат по-скоро към стагнация. Безработицата остава ниска, но заедно с нея постепенно намалява и търсенето на труд, което показва сериозни структурни проблеми на работната сила спрямо икономиката.

На ниво региони заетостта бележи спад в три от регионите, а в другите три се наблюдава минимален растеж. Северозападният регион е с най-нисък коефициент на заетост от 61,7%, като свиването е с 0,6 пункта (през 2022 г. коефициентът е 62,3%). Намаление на заетостта има и в Югоизточния регион, където свиването е в рамките на 0,1% от 68,9% на 69,8%. Изненадващо намаление е отбелязано и в Югозападния, където спадът е по-сериозен и е с 1,3% надолу до 74,6% от 75,9% през 2022 г. Увеличението на коефициента на заетост в Северен централен е от 68,0% през 2022 г. на 69,0% през 2023 г, в Североизточния нараства от 71,8% до 72,0%, а в Южен централен - от 68,1% до 69,4%. Както се вижда, по региони промяната не е съществена.

Свиване на заетостта има в 12 от 28-те области на страната, в останалите се наблюдава минимално увеличение с малки изключения. Най-висока остава заетостта във Варна (77%) и в София (76,5%), а с под 60% са три области – Враца, Монтана и Силистра. С коефициент над 70% са 14 от областите, но в повечето се бележи спад, като такъв има и при лидерите – в София заетостта през 2022 г. е била 78%, по-висока дори от средното за ЕС. През 2023 г. спадът е с -1,5%, най-вече в резултат на свиването на заетостта в аутсорсинг сектора и намаленото търсене на работна ръка в ИКТ. В рамките на Северозападния регион област Плевен е на първо място с коефициент на заетост 66,5% (62,7% за 2022 г.), като ръстът е сериозен и е с 3,8%. В останалите области на региона заетостта остава ниска и в повечето има спад – Ловеч с 63,7% (69,6% за 2022 г.), Видин с 60,7% (61,5%), Монтана с 57,5% (56,0%), в която има нарастване на заетостта и Враца с 57,3% (61,6% през 2022 г.).

Област Плевен е на 18-то място по заетост сред областите в страната, но е първа по процентно нарастване на заетостта с 3,8%. След нея са Пловдив с ръст от 3,3% (70,7% заетост), Шумен с ръст 3,7% (70,1% заетост), Сливен с 3,7% (63,7% заетост) и Смолян с 3,1% (70,8% заетост). Очевидно ръст има в области с относително по-ниска заетост, където все още съществуват потенциал и условия за растеж или в области с висока заетост, която се дължи на услугите. В потвърждение – в услугите през 2023 г. работят 65% от заетите, в индустрията 29,3%, а в селското, горското и рибното стопанство – едва 5,5%. Т.е. може да

се очаква, че в общините със селскостопански профил заетостта ще е относително ниска, а безработицата по-висока.

Предприемачеството остава също с малък дял в заетостта - 88,2% от работещите са наети по трудов договор, 4,3% са работодатели, 7% са самостоятелно заети без наети във фирмите си, 0,5% са неплатени семейни работници. В обществения сектор в страната работят 18,2% от наетите, но въпреки че са повече като брой в големите градове, там делът им е по-нисък, а в по-малки общини – значително по-висок. В групата на заетите на възраст 15-64 навършени години при младите (15-29 години) коефициентът на заетост е 36,5%, а при възрастните (55-65 години) е 69,1%. Това съотношение се дължи на факта, че голяма част от младежите все още учат и не са започнали работа, а пенсионната възраст се вдига, което увеличава коефициента при втората група. И двете групи обаче отбелязват спад в заетостта спрямо предишната година. Като обобщение може да се каже, че пикът на заетостта, който съпътства икономическото оживление след пандемията е преминал и в много сектори възможностите намаляват, като търсенето на работна сила не отговаря на предлагането. За по-нататъшно разширяване на заетостта е необходимо сериозно реструктуриране на работната сила - преквалификация на възрастните, ограмотяване и усвояване на фундаментални умения в някои етнически групи, които формират основно групата на трайно безработните, повишаване на образователните резултати на учениците и студентите, които в близко бъдеще ще навлязат на пазара на труда.

НСИ все още не предлага данни за коефициента на заетост по общини за последните две години, а наличните данни са само за заетите в нефинансовите предприятия, като не се отчитат свободните професии. В броя на наетите (които са част от заетите) пък не се включва обществения сектор, където работят част от хората на заплати. По принцип, преброяването дава различни данни за заетостта от прогнозните годишни на НСИ, тъй като и базата активно население, върху които се смятат заетостта и безработицата е по-ниска. Картината допълнително се изкривява в общини, в които има големи държавни предприятия (обществен сектор), в които са много от наетите. Ако се използват данните от преброяването, ще се види, че и в двете общини на МИГ заетостта е по-ниска от тази в област Плевен (57,9%), което се дължи предимно на доминиращия дял на селското стопанство и ниското ниво на заетост в услугите. В община Белене коефициентът е 54,6%,

а в община Никопол е 48,4%. Коефициентът на заетост в страната при преброяването е 62,6% (8 пункта надолу спрямо НСИ), за Северозападния регион е 55,5% (7 пункта по-нисък), а за област Плевен е 57,9% (4 пункта надолу). Въпреки разминаването, все пак пропорцията е налице – в целия Северозапад заетостта е по-ниска, а безработицата по-висока от тези в страната.

Средният списъчен брой на наетите лица по трудово или служебно правоотношение в община Белене през 2022 г. е 1 346 души, като се наблюдава тенденция към леко увеличение не само спрямо предишната година, но и в сравнение с началото на периода. Наетите в частния сектор обаче намаляват спрямо 2019 г., докато увеличението е за обществения сектор, чийто дял плавно расте.

Таблица 23 *Наети в община Белене*

	2018	2019	2020	2021	2022
Наети лица	1 297	1 341	1 333	1 337	1 346
Частен сектор	724	762	751	748	750
Обществен сектор	573	579	582	589	596
Дял на наетите в обществения сектор	44,2	43,2	43,7	44,1	44,2
Дял на наетите от населението над 15 г.	17	18,2	18,4	19,1	19,8

Източник НСИ, 2024 г.

Следва да се каже, че в цялата страна не се наблюдава особено възстановяване на наетите в цялата страна спрямо 2019 г., макар броят им общо леко да се увеличава. На практика повече хора се наемат само в големите градове. Общините с над 20 хиляди наети са само 16 (всичките са областни центрове), общините с под 1 000 наети са 80, спрямо 82 година по-рано, а тези с под 2 000 наети са 135, или половината от всички общини. Увеличението идва предимно от повишения дял на обществения сектор (хората с бюджетни заплати). Това означава, че бизнесът няма ресурс да наема повече работници, особено на фона на увеличените разходи за труд (заплати и осигуровки).

В община Никопол тенденцията е към общо намаляване на наетите за периода след 2018 г., като работните места в частния сектор не се възстановяват след пандемията, а тези в обществения сектор бележат леко увеличение. Прави впечатление, че по брой наети в началото на периода (2018 г.) разликите между двете общини са несъществени – в рамките на 183-ма души, въпреки различния брой население. През 2022 г. разликата вече се е

увеличила двойно и в Белене наетите са повече с 417 човека, макар в Никопол да има повече предприятия, в които се наемат хора на заплати. Делът на обществения сектор започва да се изравнява в двете общини, като Никопол тръгва от по-ниски стойности. Това е знак за ниска конкурентоспособност на бизнеса, а и за структурни проблеми на икономиката.

Таблица 24 *Наети в община Никопол*

	2018	2019	2020	2021	2022 г
Наети лица	1 114	1 053	996	952	929
Частен сектор	680	630	600	573	543
Обществен сектор	434	423	396	379	386
Дял на наетите в обществения сектор	39	40,2	39,8	39,9	41,6
Дял на наетите от населението над 15 г.	15,9	15,3	14,5	14,4	15,4

Източник НСИ, 2024 г.

Увеличаването на работещите в бюджетния сектор е дългосрочна тенденция в цялата страна, която се засилва след 2020-та – годината на пандемията. Все повече хора предпочитат „държавната“ работа, която е по-сигурна, а в последните години е и с по-високи възнаграждения. В 224 общини през 2022 г. общественият сектор дава по-висока средна заплата от частния, въпреки очакванията за голям ръст и на заплатите, давани от бизнеса. В 42 общини публичният сектор осигурява над 50% от заетостта, а само в 29 общини наетите в този сектор са под 20%. В големите градове, където има и повече администрация и публични услуги делът се колебае около 20%, а с нисък дял на наетите в публичния сектор са най-вече малки общини с много силно развита индустрия (предимно добивна и енергетика). Явно, въпреки отчетения икономически растеж, предприятията в много от общините не успяват да възстановят работните места отпреди кризата, като факторите са няколко – повишаването на МРЗ и осигуровките, както и на заплатите в публичния сектор водят до ръст на разходите за труд и в частния, който се въздържа от наемане на повече работна ръка (по-малко работници с по-високи заплати); растежът често се дължи на повишени цени, а не на повишени обеми продукция (т.е. работата практически намалява, а не се увеличава); в редица производства навлиза автоматизация и нуждата от работна ръка отпада; липсват кандидати с адекватна квалификация (в много общини хем има висока безработица, хем работодателите не могат да си намерят работници). Друга причина е ежедневната трудова миграция – в община Белене ежедневно към други общини (най-вече

Плевен) пътуват за работа 15,5% от наетите, а 1,8% пътуват ежедневно до София, в община Никопол делът на пътуващите към други общини е 18,2%, а 1,7% пътуват до София.

Интересно е да се проследи и показателят дял на наетите от населението над 15 г., вкл. и тези в пенсионна възраст, което показва динамиката не само на пазара на труда, но и на социалните системи – каква част от населението на практика издържа останалите. Както се вижда от данните, в община Белене наетите на трудов договор са едва 19,8% от населението (без децата), като показателят все пак нараства леко през годините. В община Никопол този дял е 15,4%, като не се променя особено, с изключение на спада по време на пандемията и след нея. Средно за страната делът е над 50%, но е под 20% в цели 100 общини. По данни на преброяването, общо всички заети (в които влизат и наетите) са 26,3% от цялото население, което не създава особено добра демографска и трудова картина на перспективите за развитие. Необходимо е да се отбележи, че повишаването на този показател – дял на наетите от населението над 15 г. може да се повишава не заради откриването на нови работни места, а просто заради намаляващото население.

Прегледът на общините в област Плевен не показва добра картина нито на заетостта, нито на демографската ситуация, с малки изключения, като причините за стойността на единия или другия показател все пак са различни. Стойностите са дадени като дялове, тъй като населението на общините не е еднакво като размер и естествено, в най-големите от тях има и повече наети, без да има особено много работни места.

Таблица 25 Дял на общественния сектор, дял на наетите сред населението по общини

Общини	Дял на наетите в общественния сектор					Дял на наетите от населението над 15 г.				
	2018	2019	2020	2021	2022	2018	2019	2020	2021	2022
Плевен	27,9	27,6	29,2	28,5	27,7	39,6	40	38,6	39,9	41,7
Кнежа	34,7	34,1	35,1	34,5	34,3	25,8	26,1	27,3	28,1	27,1
Долни Дъбник	31,3	31,5	33,8	34,4	35,2	19,2	19,9	19	19,9	21,4
Червен бряг	34	34,3	35,5	38,8	40,1	18,3	18,6	17,6	19,7	20,8
Никопол	39	40,2	39,8	39,9	41,6	15,9	15,3	14,5	14,4	15,4
Д. Митрополия	36,2	38,2	41,9	42,1	43,1	12,9	12,9	12,3	12,5	12,8
Левски	34	33,2	35,2	36	43,4	19,5	19,4	17,8	18,3	21,9
Искър	41,7	41,9	36,2	43,3	43,4	14,5	15,3	13,1	15	15,2
Белене	44,2	43,2	43,7	44,1	44,3	17	18,2	18,4	19,1	19,8
Пордим	39,2	39,9	43,3	50,4	49,6	17,5	18,2	16,3	16,1	20,3
Гулянци	47,1	51,3	57,8	55,8	57,1	11,1	12,3	13,2	14,3	16

Източник НСИ, 2024 г.

Прави впечатление, че във всички общини с изключение на Плевен и Кнежа, делът на обществения сектор се увеличава плавно за периода, като това е видимо особено в годината на пандемията – тогава частният сектор е съкращавал хора, докато бюджетните работни места общо взето са запазени. В три от общините, вкл. в Никопол, през 2020 г. има спад на обществения сектор, което означава, че все пак и в този сектор е имало съкращения, което е видимо от общото намаление на броя наети. Както вече се каза, тенденцията към нарастване на наетите в публичния сектор се наблюдава в цялата страна, като едва в 29 общини наетите в него са под 20%. Както се вижда от данните, тук дори община Плевен е над средното за страната с 27,7% – в областния център се предлагат повечето от административните услуги, има повече болници, училища, държавни служби като полиция, пожарна и др., но все пак там има и много повече частен бизнес. Другата община със сравнително постоянен и намаляващ през 2022 г. дял на публичния сектор е Кнежа с 34,3%, където има голямо преработващо предприятие, в което се наемат хора на заплати. С дял от 35,2% е и Долни Дъбник, където също има повече предприятия, а и голяма част от наетите пътуват до Плевен ежедневно (38,8%), поради близостта на двете общини. Във всички останали общини на областта, през 2022 г. делът на обществения сектор е нараснал над 40%, има една община с над 50% (Гулянци е с 57,1%). Това означава две неща – че в повечето общини частният сектор е съкращавал работни места и не ги е възстановил след пандемията, докато в обществения сектор са се запазили и че има общини, в които нито в частния, нито в обществения сектор има достатъчно работа и съответно те са и с най-висока безработица (пример за такава община е Никопол, в която както ще се види по-надолу, безработицата е с от най-високите стойности не само за областта, но и за страната).

Другият показател за дела на наетите от населението над 15 г. също дава представа за работните места, но и за демографията на общините. Отново в Плевен и Кнежа делът е най-висок, тъй като там и наетите са повече, като в община Плевен видимо се увеличават. Лекото понижение на показателя в Кнежа е заради данните от преброяването, които установяват реално много повече население от годишните прогнози на НСИ. Делът на наетите се увеличава в някои от общините поради разкриването на нов работни места, но в други само заради намаляващото население – пример за това са най-бедните общини, сред които са и двете на МИГ. Всички общини на областта са с дял много под средния за страната от 50%, което показва и влошено демографско заместване.

7.2. Безработица

На национално ниво безработицата остава без значителни промени през 2023 г. и се задържа почти на същите нива спрямо 2022 г., като коефициентът на безработица леко се покачва от 5,2% на 5,6%. Като цяло, след 2016 г. (АЗ предлага публични данни от тази година нататък), безработицата спада в цялата страна. От средата на 2021 г. коефициентът на безработица се задържа в диапазона 4%-5,6%, като е по-нисък в сравнение с периода преди пандемията. Анализите на АЗ показват обаче, че безработицата в страната е достигнала своя естествен минимум, като тези, които могат да бъдат наети на работа вече са намерили работни места, а почти всички, които не успяват, трайно са преминали в групата на неактивните. Показателно е, че въпреки високия деклариран недостиг на работници в много от секторите, останалите безработни не могат да си намерят работа – или имат неподходящи образование и умения спрямо търсенето, или са в региони, където търсенето е ниско.

Административната статистика на Агенция по заетостта за 2023 г. отчита много големи разлики между силните регионални икономики и по-слабо развитите части на страната, както и влошаване на състоянието на трудовия пазар в определени компактни групи общини, особено в северна България. Прегледът на равнището на безработица по области показва, че то е по-ниско от общото за страната в девет области - София-град, Варна, Перник, Стара Загора, Габрово, Пловдив, София, Ямбол, Бургас. В останалите 19 области равнището е над средното за страната, като най-високите му стойности продължават да се отчитат в областите Видин (15,1%) и Монтана (12,7%) в Северозападния регион. Във Враца, Кърджали, Силистра, Смолян, Търговище и Шумен коефициентът е над 10%. В област Плевен коефициентът на безработица се повишава с 0,1% до 7,7%, като все пак е с най-ниска безработица в региона – Ловеч е с 9,5%, Враца с 10,8%, Видин и Монтана вече се каза, че са с най-висока безработица в страната.

От данните се разбира, че няма особена корелация между растежа на заетостта и този на безработицата – в области с повишена заетост има и увеличение на безработните. Това се дължи на някои миграционни процеси – например 9,2% от ново регистрираните безработни преди са работили в чужбина, като за 2022 г. този дял е 6,9% (за последните години България има положителен механичен прираст – завърналите се в страната са повече от заминалите), тук фактор е и вече споменатата трудова миграция от по-малки общини към градовете, както

и движението между регионите (4,5 % от безработните декларираат, че са работили в друг регион предишната година). Сред новите безработни най-голяма е групата на освободените от частния сектор, която заема дял от 62,6% и най-много са от сферата на услугите – 42,8%.

Основният фактор за увеличаване на безработицата в някои от областите и общините е образованието. Видими са много големите разлики в безработицата според образователната степен - докато при висшистите дялът на търсещите работа е едва 1,9%, то при тези с основно образование е 10,7%, а сред тези с начално и по-ниско – 26,9%, или над ¼ от всички в тази група. Именно при най-ниско образование е и най-сериозното увеличение на безработицата с 2% в рамките на година. С други думи, пазарът на труда става все по-затворен за необразованите, а заетостта – все по-трудно постижима.

На общинско ниво динамиката е много разнопосочна, като в 86 общини се наблюдава спад на безработицата на годишна база, но в други 179 има задържане или ръст в броя на безработните. По общини пазарът на труда в столицата София остава с най-ниска безработица от 1,6%, а на второ място се нарежда водещата община от нейната индустриална периферия Божурище с 1,7%. С много нисък коефициент на безработица са и общините Варна (2,2%) и съседната Белослав (1,8%), Копривщица (2,4%) както и логистичния център Елин Пелин и областният център Бургас (по 2,5%). Остават обаче видими клъстери с много висока безработица – Северозападът, но и повечето дунавски общини в другите два региона. В общините около Благоевград, Шумен и Разград пазарът на труда също се влошава. Според експертите, очевидно в България няма един хомогенен пазар на труда, а фрагментиран на поне няколко разнородни части, всяка със своите специфики и проблеми. От едната страна са силните икономически центрове и тяхната периферия, където безработицата е много ниска, а подготвените кадри все повече не достигат. От другата обаче са по-слабо развитите отдалечени райони, където възстановяването върви много слабо, както и общото им развитие е на ниско ниво. В тези общини липсват инвестиции, образованието и уменията на свободните работници са ниски, а демографската динамика – подчертано негативна.

Прегледът на безработицата в общините на област Плевен потвърждава тази тенденция – в самата област Плевен коефициентът (7,7%) е по-висок от този в страната (5,6%), а само в самата община Плевен е по-нисък в рамките на 4,6% и още в две от общините е по-нисък от

този за областта. Всички останали общини са с по-висока безработица, като Никопол продължава да е сред 35-те общини с най-висока безработица в страната – тук са общините с над 4 пъти по-висок коефициент от средния. Следва да се отбележи, че от 35, 18 от общините се намират в Северозападния регион в област Видин, Монтана и Враца.

Таблица 26 *Безработица в общините на област Плевен*

Коефициент на безработица в %								
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
България	8,7	7,2	6,2	5,6	7,4	5,5	5,2	5,6
Област Плевен	13,9	11,2	9,8	8,6	10,1	7,8	7,6	7,7
Общини								
Плевен	7,6	6,2	5,6	5,2	6,7	5,5	5,2	4,6
Д. Митрополия	20,6	15,8	12,8	10,7	13,3	8,4	6,7	7,2
Долни Дъбник	19,5	16,5	12,5	9,6	10,5	7,5	6,4	7,4
Белене	12,4	8,3	7,2	6,4	7,5	9,6	8,9	8,5
Кнежа	21,4	16,8	14,8	12,7	13,7	10,5	8,8	8,7
Левски	15,9	13,8	11,4	9,4	11,6	8,4	9,2	9,4
Искър	31,4	21,7	16,9	15,2	16,9	10,8	9,5	11,3
Червен бряг	25,3	21,1	19,4	16,8	18,5	12,8	12,7	12,3
Гулянци	36,2	27	21,8	18,7	17,8	14,1	13,4	12,8
Пордим	21,3	20,6	17,6	16,3	18,1	14,9	17,1	17,3
Никопол	35,9	30,7	26,7	25,2	25,7	23,5	23,3	23,3

Източник: Агенция по заетостта 2024 г.

Както се вижда от данните, всички общини тръгват от много високи нива на безработица (с изключение на община Плевен), като тя намалява през годините, но все пак остава над средната за страната. Правят впечатление общините Долна Митрополия и Долни Дъбник, в които безработицата през 2016-та е над два пъти по-висока от средната за страната и доста над тази за областта, като през 2022 г. коефициентът на безработица вече е по-нисък от този за областта. Причината е близостта до областния център, в който вече се каза, че работят много от жителите на тези две общини. На обратния полюс е община Белене, в която безработицата е била по-ниска от тази в областта през 2016 г. и макар да е намаляла, през 2022 г. вече я надминава с близо 1 пункт. Община Кнежа, която е икономическият лидер за областта също е с по-висока безработица, като там това се дължи на високият дял ромско население. Пет от общините на област Плевен са с безработица над 10%, т.е. два пъти повече от тази в страната, като в община Никопол тя е над 4 пъти по-висока от средната. Те са и най-бедните икономически общини, но сред тях е и община Червен бряг, която се отличава с много добри икономически показатели. Очевидно проблемите са структурни – компактни

малцинствени групи, висок дял на население с ниско образование, липса на достатъчно големи предприятия, негативни демографски процеси.

Динамиката на безработицата в двете общини на МИГ е различна, въпреки че и на двете места тенденцията е към намаляване. В община Белене безработицата в началото на периода е по-ниска от тази в областта и първо бележи тенденция към още намаляване до 2020 г. След това започва да нараства и запазва сравнително високи нива спрямо тази в страната, но все пак е под 10%. В община Никопол безработицата също спада от началото на периода, като до 2018 г. намалението е с по 4 до 5 пункта годишно. След 2019 г. темпът се забавя и в последните три години високите нива на безработица се запазват в рамките на малко над 23% - както се каза това е най-високият коефициент в областта.

Таблица 27 Коефициент на безработица в общините на МИГ

Коефициент на безработица в %								
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Област Плевен	13,9	11,2	9,8	8,6	10,1	7,8	7,6	7,7
Белене	12,4	8,3	7,2	6,4	7,5	9,6	8,9	8,5
Никопол	35,9	30,7	26,7	25,2	25,7	23,5	23,3	23,3

Източник: Агенция по заетостта 2024 г.

Данните на Бюрото по труда (Никопол) и Агенция по заетостта за структурата на безработните през последните две години дават по-голяма яснота и обяснение за проблемите на работната сила в двете общини. Необходимо е да се уточни, че извън регистрираните в бюрата по труда безработни, за които се води статистика, има хора, които си търсят работа по друг начин – чрез обяви, познати, онлайн платформи и др., които формират т.нар. скрита безработица.

В община Белене общият брой регистрирани в бюрото и активно търсещи работа е 266 души през 2022 г. и 254 през 2023 г. Прави впечатление почти еднаквият брой безработни в рисковите групи – младежи до 29 г. и хора в пред пенсионна възраст над 55 г., който остава относително постоянен и за двете години. Увеличават се безработните с ниско или липса на образование – делът им скача от 25,9% на 29,6% от всички безработни, трайно безработните намаляват, но с малко, като коефициентът на трайна безработица е по-висок от този в страната.

Таблица 28 Данни за безработните в община Белене

Средногодишен брой	2022	2023
Коефициент на безработица	8,9	8,5
Общо безработни	266	254
В т.ч. до 29 г.	25	23
В т.ч. над 55 г.	100	100
В т.ч. с начално, по-ниско или без образование	69	75
В т.ч. продължително безработни	82	73
В т.ч. роми	0	0

Източник ДБТ Никопол, Агенция по заетостта, 2024 г.

Делът на безработните младежи от всички безработни е 9,1%, при дял от 11,1% за страната и 12,1% за област Плевен. Проблемът с младежката безработица в малките общини също е „скрит“ – много от младите хора не търсят работа чрез бюрата по труда, тъй като там се предлагат предимно ниско платени и непривлекателни длъжности, друга част от тях мигрират към големите градове с цел професионална реализация, голям е дялът и на икономически неактивното население (за Белене 38,7% от всички трудоспособни). Но и по принцип дялът на младежите между 15 и 29 г. в общината е малък - едва 10,6% от цялото население, като поне една трета (между 15 и 20 години все още учат). Хората на възраст над 55 г., които търсят работа чрез бюрата по труда са с дял от 39,4% от безработните, като тенденцията е този дял да се увеличава, поради застаряващото население, повишаването на пенсионната възраст и нежеланието на работодателите да наемат хора от тази възрастова група. Обективно възможностите за работа на тези хора са ограничени, тъй като в бюрата по труда обикновено се предлагат работни места, свързани с физическо натоварване.

Делът на трайно безработните в общината е относително висок – 33,9%, при 21,8% за страната и 27,9% за област Плевен. В сравнение с 2022 г. има леко увеличение, когато този дял е бил 31%. Коефициентът на трайна безработица е 2,88%, като при него също има нарастване в сравнение с 2022 г., когато е бил 1,86%. Основен фактор за по-високата безработица в селските общини е и по-ниската степен на образование в сравнение с големите градове. Безработните с начално и по-ниско образование в община Белене през 2023 г. са с дял от 29,6% (25,9% за 2022 г.) при дял от 23,7% за страната и 20,3% за област Плевен. За сравнение – безработните висшисти са едва 13,5% от всички в страната. В община Белене дялът на завършилите основно и по-ниско образование е 27,5%, при 15,8% висшисти и 56,7% хора със средно образование. Това още веднъж доказва структурния

характер на безработицата в голяма част от общините на Северозападния регион - големи групи хора остават трайно извън пазара на труда, въпреки желанието си да си намерят работа, защото са в голямата степен непригодни към момента заради ниско образование и неподходящи умения.

Тези проблеми личат в много по-голяма степен и в данните за община Никопол, в която вече се каза, че безработицата е сред най-високите в страната.

Таблица 29 Данни за безработните в община Никопол

Средногодишен брой	2022	2023
Коефициент на безработица	23,3	23,3
Общо безработни	505	504
В т.ч. до 29 г.	51	56
В т.ч. над 55 г.	197	215
В т.ч. с начално, по-ниско или без образование	289	298
В т.ч. продължително безработни	242	247
В т.ч. роми	7	4

Източник ДБТ Никопол, Агенция по заетостта, 2024 г.

Делът на младежката безработица до 29 г. е 11,1%, близък до средния за страната, но причината и тук е, че няма достатъчно младежи – хората на възраст между 15 и 29 години са едва 10,1% от населението, част от тях все още учат и няма как да си търсят работа, но и фактът, че безработните са повече като брой (двойно спрямо община Белене) и съответно делът на младежите е по-малък, въпреки че и те са повече като абсолютен брой. Хората над 55 г., които си търсят работа чрез бюро по труда са 42,7% от всички безработни, като тенденцията е към увеличение поради застаряващото население – процес, който протича по-бързо в община Никопол, отколкото в община Белене. Трайно безработните са с дял от 49% от всички безработни, много по-висок от средния за страната (21,8%). Никопол е и сред 27-те общини, в които коефициентът на трайна безработица надхвърля 10% и е 10,1%, докато при община Белене този коефициент е 2,88%. Коефициентът на трайна безработица описва дела на безработните с регистрация над година сред трудоспособното население (на възраст между 15 и 64 години) на общините, като за изчислението му се използват като база усреднени тримесечни данни на АЗ и не се измерва на национално ниво. В повечето общини на страната коефициентът на трайна безработица е нисък – в 103 от тях е под 1%, в 138 общини е под 2%, в София – едва 0,04%. Както се каза, само в 27 общини този коефициент

е над 10%, като повечето са именно в Северозапада, най-вече област Видин или в пограничните и планински райони на север и на юг (Трън, Кайнарджа, Якоруда, Белица, Котел и др.). От общините в област Плевен по-висок коефициент на трайна безработица от 2% има в общините Пордим – 6,55%, Гулянци – 4,74%, Червен бряг – 4,33% и Кнежа – 2,73%. Причините са най-вече в образователните и етнически специфики на населението. От данните се вижда, че в община Никопол делът на безработните с начално или никакво образование е 59,1%, като тази група вероятно съвпада и с голяма част от трайно безработните. В общината делът на завършилите основно и по-ниско образование по принцип е висок - 46,1%, като висшистите са едва 9,5%, а хората със средно образование - 44,4%.

В последните години все повече се говори за връзката между образованието и пазара на труда, като трябва да се каже, че са важни не само образователните степени, но и необходимостта от преквалификация на част от работната сила и придобиване на нови умения от възрастните – програми за учене през целия живот. Специално за Северозапада вече се каза, че ниската конкурентоспособност на региона се дължи и на липсата на адекватно за съвременните изисквания образование на работниците. Недостига на подходящо подготвена работна сила е сред най-сериозните пречки за осъществяването на големи инвестиции. Прилагането на програми за субсидирана заетост от страна на АЗ се оказва неефективно – данните на самата агенция показват, че след приключване на програмите, голяма част от заетите по тях се връщат в редицата на безработните – над 2,2% от ново регистрираните за цялата страна са освободени именно по такива програми. Това че делът им е нисък означава само, че безработните преминават от една програма в друга. Работните места, осигурени по различни други проекти се оказват по-устойчиви, тъй като делът на безработните, освободени след приключването на такъв проект е едва 0,2%. Следователно работните места, предвидени по проектите в СВOMP – 26 досега, макар и малко на фона на общата безработица в общините, вероятно ще окажат по-траен ефект върху заетостта. По принцип, проектите за подпомагане на икономиката осигуряват по-дългосрочна устойчивост на работните места – новосъздаденото работно място остава заето от един или друг работник, дори първият да напусне, а често пъти разрастването на предприятието налага и наемането на още хора освен предвидените по конкретния проект.

7.3. Заплати и доходи

Заплатите и доходите също следва да се повлияят положително от усвояването на ЕСИФ, като тук обаче въздействие имат и много други фактори – на първо място административното вдигане на МРЗ, както и на възнагражденията в обществената сфера, инфлацията, която пък повишава заплатите в някои сектори като далекосъобщения, енергетика, финансови услуги – банки и застрахователи, ниската безработица и липсата на кадри, особено в големите градове. През 2022 г. средната заплата в страната е 1 879 лева за четвъртото тримесечие и 1 966 лева за годината, като е нараснала с 16,6% на годишна база. Най-голямо е увеличението в икономическите дейности „Селско, горско и рибно стопанство“ с 23,4% (което тръгва и от най-ниска база и остава сред най-ниските заплати), „Производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на газообразни горива“ с 23,1%, „Образование“ с 19,7%, „Финансови и застрахователни дейности“ с 12,6%, и „Хуманно здравеопазване и социална работа“ с 11%. От секторите най-високи месечни заплати се получават в далекосъобщенията и разпространяването на информация – 4 417 лева, в енергетиката – 2 934 лева, на банките и застрахователите – 2 853 лева, държавното управление – 2 240 лева, добивната промишленост – 2 467 лева. Най-ниски са възнагражденията в туристическия сектор (хотелиерство и ресторантьорство) – 1 088 лева, строителството – 1 360 лева и селското стопанство – 1 384 лева. Както се вижда от данните, повишаването на размера и най-високите заплати в различните сектори нямат особена връзка с усвояването на европейските фондове.

Най-високата средна брутна месечна заплата на наетите в България за 2022 г. е в община Челопеч (3 398 лв.). На второ място е средната заплата в община Козлодуй (2 949 лв.), а на трето място е община Кнежа (2 813 лв.). Първите три места се заемат от общини, в които са позиционирани водещи компании от добивната индустрия, енергетиката, селското стопанство и преработката на маслодайни култури и имат пряка връзка с повишаването на цените и търсенето в тези сектори. Столична община е на четвърто място с 2 475 лв., като по заплати областните центрове изостават спрямо малките индустриални общини като Божурище, Девня, Белослав, Марица, Крумовград и др.

В област Плевен за 2022 г. средната заплата е 1 535 лева, като е нараснала с 13,9% спрямо предишната година. За обществения сектор средната месечна работна заплата в областта е

1 685 лв., а за частния е 1 295 лева. Прегледът на заплатите по общини показва, че всъщност само в Кнежа средната заплата е над тази за областта (2 813 лена), в община Плевен също получават близка до тази стойност (1407 лева), във всички останали общини заплатите са по-ниски и ръстът им е неравномерен спрямо предишната година. За първи път в областта няма средна заплата под 1000 лева, но нарастването в някои общини е под или в рамките на инфлацията. Най-голям ръст спрямо 2021 г. има в Кнежа – 73,9%, най-малък е в община Белене – 4,7%, в останалите общини ръстът на средната работна в рамките на една година е между 10% и 13% (при ръст от 16,6% на национално ниво). Т.е. заплатите в областта изостават в сравнение с тези в страната.

Таблица 30 Заплати по общини в област Плевен

Община	Средна заплата			Обществен сектор		Частен сектор	
	2021	2022	Ръст %	2021	2022	2021	2022
Кнежа	1 618	2 813	73,9	1 329	1 350	1 768	3 575
Плевен	1 240	1 407	13,5	1 589	1 711	1 099	1 289
Червен бряг	1 142	1 244	8,9	1 240	1 343	1 079	1 177
Д. Митрополия	1 124	1 240	10,3	1 395	1 570	925	988
Гулянци	1 058	1 205	13,9	1 219	1 283	851	1 101
Белене	1 112	1 164	4,7	1 500	1 508	804	888
Никопол	1 088	1 147	13,8	1 270	1 474	831	912
Долни Дъбник	1 070	1 191	11,3	1 182	1 291	1 010	1 136
Левски	1 066	1 152	8,1	1 373	1 288	890	1 046
Искър	991	1 126	13,6	1 112	1 253	897	1 029
Пордим	993	1 089	9,7	1 084	1 204	899	976

Източник НСИ, 2024 г.

От данните също така личи, че с изключение пак на община Кнежа, навсякъде заплатите в частния сектор са чувствително по-ниски в сравнение с тези в обществения, вкл. и в самата община Плевен. Очевидно навсякъде ръстът на средната заплата се дължи на нарастването на заплатите в обществения сектор, което вече стана дума е централизирано и не се дължи на пазарни механизми, а на административни разпоредби. Вдигането на заплатите в публичния сектор води до повишаване и на тези в частния сектор, поради конкуренцията за работна ръка. Но там където икономиката е слаба, бизнесът няма възможност да плаща адекватни заплати и често се стига до съкращения, което пък повишава безработицата. В четири от общините на областта заплатите в частния сектор остават под 1000 лева, при 6 такива общини през предишната година. Също така прави впечатление, че размерът на

възнагражденията не отговаря на икономическото състояние на отделните общини – в бедни и в по-развити икономически общини се получават сходна средна заплата, в най-бедните общини заплатите в публичния сектор са по-високи от тези в частния, общините с най-високи заплати в общественния сектор са с най-ниски в частния и т.н. Трябва да се повтори, че тази тенденция е валидна за цялата страна – през 2022 г. в 224 общини публичният сектор дава по-високи възнаграждения от частния, като тук влизат и областните центрове, с изключение на София, където частният сектор е със 115% от обществения. Общините с високи заплати в частния сектор са такива със силно развита промишленост – преработваща, добивна и енергетика, като дори заплатите в банки, мобилни оператори, застрахователи и др. от частния сектор в големите градове не могат да догонят тези на администрацията и донякъде лекарите и учителите (обществен сектор). Това силно изкривява и пазара на труда и до голяма степен обяснява недостигът на кадри в редица сфери именно на частния бизнес.

В община Белене средната работна заплата е нараснала с 52,4% за наблюдавания период след 2018 г., като увеличението е сравнително равномерно в рамките на около 12% годишно и най-голямо след годината на пандемията – 14,3% (когато е и най-голямото увеличение на заплатите в публичния сектор), но след това е минимално – с 4,7%. Поради липса на данни за следващите години, не е ясно дали тенденцията ще продължи – темпът на увеличение на заплатите в публичния сектор се забавя централно, икономиката в много сфери буксува и според заявките, бизнесът няма повече ресурси.

Таблица 31 Динамика на заплатите в община Белене

	2018	2019	2020	2021	2022 г.
Средна заплата (в лв.)	764	862	973	1 112	1 164
Повишение спрямо предишната година	11,5	12,8	12,9	14,3	4,7
Частен като дял от обществен сектор %	66,3	63,1	60,2	53,6	58,9

Източник НСИ, 2024 г.

През целия период след 2018 г. общественият сектор плаща по-високи заплати от частния, като съотношението намалява в полза на обществения през годините. През 2018 г. заплатите в частния сектор са 66,3% от тези в обществения, а през 2022 г. са 58,9%. Все пак, през тази година очевидно има увеличение и в частния, поради вече споменатата конкуренция за работна ръка. Това кореспондира и с увеличаващия се брой наети в обществения сектор - 44,3% от всички наети, за което стана дума по-горе във връзка със заетостта. Община Белене

плаща една от най-високите заплати в областта в обществения сектор - 1 508 лева (трето място след общините Плевен и Долна Митрополия) и дава най-ниската заплата в частния сектор – 888 лева (последно място).

Заплатите в община Никопол също нарастват, като за периода ръстът общо е с 47,8% - по-нисък от този в Белене. Нарастването на заплатите е най-голямо именно през последната година, за която има данни (2022) – с 13,8%, като през предишните години е почти два пъти по-малко. Но по-голямото увеличение се дължи отново на обществения сектор.

Таблица 32 Динамика на заплатите в община Никопол

	2018	2019	2020	2021	2022 г.
Средна заплата (в лв.)	776	836	914	1 008	1 147
Повишение спрямо предишната година	7,5	7,7	9,3	10,3	13,8
Частен като дял от обществен сектор %	80,1	72,6	68,5	65,4	61,8

Източник НСИ, 2024 г.

От данните се вижда, че заплатите в частния сектор са били 80,1% от тези в обществения през 2018 г. – доста по-висок дял от този в Белене, като съотношението намалява постепенно и през 2022 г. вече е 61,8%, а възнагражденията на бизнеса в общината остават под 1000 лева. По заплати в обществения сектор община Никопол също есе нарежда сред първите места в областта – на четвърто място с 1 474 лева. Заплатите в частния сектор са 912 лева, което е предпоследно 10-то място в областта.

Както вече се отбеляза, не може да се установи пряка връзка между усвояването на средства по програмите, вкл. и по СВОМР и нивото на заплащането не само в двете общини, но в цялата страна. Стандартът на живот се повишава, възнагражденията се вдигат, но и цените нарастват, а най-големите инвестиции са в сектори, които нямат общо с усвояването на европейски средства – енергетика, банки, мобилни оператори, администрация. Инвестиционните проекти по СВОМР са със слабо въздействие върху доходите, въпреки че то е благоприятно в по-дългосрочен план заради общото повишаване на конкурентоспособността на земеделието. По проектите се стимулира развитието на икономиката и съответно на цялата територия на МИГ.

8. Въздействия на СВОМР върху екологичните характеристики на територията

Проектите, реализирани по СВОМР, освен икономическото и социално въздействие, следва да допринасят и за подобрието на екологичните характеристики на съответната територия. Както и друг път е споменавано, инвестиционните мерки на ПРСР имат по-слабо въздействие по отношение на околната среда, тъй като екологичните мерки за земеделието у нас са програмирани най-вече чрез директните плащания. За следващия Програмен период „зелените“ мерки стават преобладаващи в Стратегическите планове за земеделие на отделните държави, защото според ЕК, резултатите в борбата с климатичните промени досега са незадоволителни. Секторите, които не са обхванати от настоящата схема за търговия с емисии са транспортът, селското стопанство, сградите и управлението на отпадъците, като тези сектори отделят около 60% от общите емисии на ЕС. Затова през март 2023 г. Европейският парламент гласува за намаляване на емисиите от парникови газове в тези сектори с 40% до 2030 г. След масовите протести на фермерите в Европа, ЕК доста смекчава зелените си разпоредби за селското стопанство, но фокусът остава насочен към емисиите от животновъдните ферми, употребата на изкуствени торове в растениевъдството, улавяне на въглерода от почвите, пестенето на вода (напояване) и енергия (ВЕИ) и управлението на земеделските отпадъци, опазване на биоразнообразието.

Опазването на околната среда е хоризонтален приоритет на всички програми и сега, вкл. и за подхода ВОМР. Мерките на ПРСР включват като допълнителни дейности например изграждане на ВЕИ за собствени нужди или модернизация, свързана с пестене на ресурси, вода и енергия (проекти по 4.1, 4.2 и 6.4). В мярката на ОПИК може също да има дейности за пестене на енергия, вода и суровини, намаляване на отпадъците и повторното им използване. Общинските мерки по 7.2 за реконструкция на улици, енергийна ефективност, създаване на зелени площи имат косвено положително въздействие върху околната среда, като подобряват състоянието на въздуха (намаляват праховите частици). Такива въздействия може да имат дори и проектите по мярка 7.5, ако са свързани с популяризиране на природното наследство. Мярка 8.1 за залесяване допринася пряко за опазване на природата. Проектите по ОПОС също имат пряко благоприятно влияние върху подобряване на биоразнообразието, но и върху повишаване осведомеността на населението относно видовете и значението им за равновесието в екосистемите.

8.1.Изграждане на ВЕИ, ресурсна и енергийна ефективност

След увеличаването на емисиите в Европа през 2021/22 г. като реакция на възстановяването на икономиката и преодоляването на последствията от пандемията, войната в Украйна и повишените цени на енергията, по данни на Евростат, през 2023 г. вредните емисии отново започват да се свиват, като общо за Съюза са намалели с 5%. Напредъкът в ограничаването на емисиите на парникови газове варира според сектора, от който са отделени. Емисиите от производство на енергия, газ, пара са намалели с около 18% на годишна база благодарение на преминаването към повече възобновяеми източници. Но общото търсене на електроенергия също е намаляло поради свиването на промишленото производство и топлото време през зимата. Нивата на емисии от транспорта, строителството и минното дело са на същото ниво като предишната година, докато емисиите от земеделието дори леко се увеличават. По намалени общи емисии България е на второ място в ЕС със спад от -19,6%, като сме изпреварени единствено от Естония, която е намалила емисиите си с цели -27%. Всичко това обаче е за сметка на намален БВП в повечето държави или забавяне на икономическия растеж, както е у нас, като силно се ограничава и потреблението на енергия.

Добрите резултати на България се дължат преди всичко на втория „бум“ в изграждането на ВЕИ, който започва след 2021 г. – основно на фотоволтаични централи. Цените на енергията у нас достигат рекордни нива през 2022 г. и ФЕЦ генерират огромни печалби, заради ниските си производствени разходи. Предишният „бум“ е в периода 2010-2012 г., когато нови мощности се инсталират ударно в следствие на понижени инвестиционни разходи и държавни политики за преференциални цени за изкупуване на енергията. Другите типове ВЕИ се развиват доста по-бавно. По-голямата част от вятърните централи са изградени до 2013 г., пак поради преференциалните условия тогава, а основната част от водните мощности – големите ВЕЦ, са построени преди 1999 г., когато на практика са били единственият възобновяем източник и които изискват доста по-големи инвестиции.

По данни на АУЕР, до декември 2024 г. у нас има инсталирани 12 102 броя ВЕИ, с обща мощност 6 718,6 MW. От тях 11 594 (98,5%) използват слънчева енергия, като мощността им е 3 572,5 MW или 53,17% от общата. 2 375,29 MW (35,3%) се произвежда от 278 ВЕИ на водна енергия. 193 (706,6 MW) са вятърни, а останалите спадат към другите възобновяеми източници (биогаз, сметищен газ, отпадъци, дървесина, луга и др.). Още през 2022 г.

слънчевата енергия измества водната като дял сред възобновяемите източници във ВЕИ микса на страната, като делът ѝ продължава да се увеличава и през следващите две години. До декември 2024 г. нови ФЕЦ са изградени в 226 от 265-те общини, като само в пет общини в страната няма нито един източник на ВЕИ. В 130 общини ВЕИ са единствено фотоволтаиците, като те са най-разпространени в Горнотракийската низина и средната част на Дунавската равнина, като равният релеф и продължителното слънчево греене през годината правят тези територии изключително подходящи за ФЕЦ.

През 2024 г. област Плевен е на първо място в страната по брой ВЕИ – общо 1 358 (предимно фотоволтаици и 6 на водна енергия). Голям брой ВЕИ има и в областите Сливен – 958, Стара Загора – 869, Русе – 819, Хасково – 806, Пловдив – 800, Благоевград – 684, в останалите области ВЕИ са между 150 и 500. По инсталирана мощност обаче, на първо място е област Пазарджик с 1 339,6 MW, следвана от Пловдив с 859,6 MW, Стара Загора (598,8 MW) и Добрич (562,6 MW). Област Плевен е на 7-мо място с 211,1 MW инсталирана мощност, за която допринасят най-вече общините Долна Митрополия с 64,2 MW, Червен бряг с 34,3 MW, Гулянци с 26,6 MW и Левски с 15,8 MW. В община Плевен мощностите са 33,8 MW, а в останалите общини са по-малко (под 10 MW).

От общините в област Плевен най-голям е броят на ВЕИ в самата община Плевен – 228, следвана от община Левски със 175 ВЕИ, Долна Митрополия със 163, Червен бряг със 136, Никопол със 126, Долни Дъбник – 118. Повечето са фотоволтаични централи, има четири вятърни централи – три в Гулянци и една в с. Байкал (Долна Митрополия). ВЕЦ са общо 6 (2 в Долни Дъбник и 4 в Червен бряг). В община Долни Дъбник се намира единствената за областта и една от малкото в страната централи на биогаз (от оборски тор). Мощността на повечето ФЕЦ е ниска, защото повечето са за собствено ползване, макар и включени в мрежата на електроразпределителните дружества. Има няколко по-големи фотоволтаични парка, които дават и по-голямата мощност в горе споменатите общини. Вятърната и водната енергия, видно от данните в таблицата по-долу, също имат по-голям принос към мощностите и произведената енергия, но както се каза, изграждането на такива ВЕИ е и доста по-скъпо и с по-големи инвестиции.

Таблица 33 ВЕИ по общини в област Плевен

Община	Вид енергия на ВЕИ	Брой	Мощност
Белене	Слънчева енергия	68	6.656670
Гулянци	Вятърна енергия	3	8.800000
	Слънчева енергия	125	17.811825
Общо:		128	26.611825
Долна Митрополия	Вятърна енергия	1	1.600000
	Слънчева енергия	162	62.638785
Общо:		163	64.238785
Долни Дъбник	Биогаз	1	0.150000
	Водна енергия	2	0.819000
	Слънчева енергия	115	7.091435
Общо:		118	8.060435
Искър	Слънчева енергия	64	7.178125
Кнежа	Слънчева енергия	56	5.064430
Левски	Слънчева енергия	175	15.893345
Никопол	Слънчева енергия	126	6.351725
Плевен	Слънчева енергия	228	33.810295
Пордим	Слънчева енергия	92	3.060270
Червен бряг	Водна енергия	4	5.597000
	Слънчева енергия	136	28.673625
Общо:		140	34.270625
ОБЩО за областта:	Слънчева енергия	1 347	194.230530
	Вятърна енергия	4	10.400000
	Биогаз	1	0.150000
	Водна енергия	6	6.416000
Общо		1 358	211.196530

Източник АУЕР, декември 2024 г.

Тенденцията за бързо изграждане на фотоволтаици не подминава и двете общини на МИГ, където в последните години ударно също се строят ВЕИ на слънчева енергия – както по проекти, така и като частна инвестиция. В община Белене за една година са изградени 9 нови ФЕЦ – през 2023 г. те са общо 60, а в края на 2024 г. вече са 68, като едната (в с. Бяла вода) е спряла работа по някаква причина. В община Никопол през 2024 г. са построени 23 нови ФЕЦ, като от 103 през 20223 г. броят им нараства на 126 в края на 2024 г. Трябва да се направи уточнението, че в справката на АУЕР се включват само тези ВЕИ, които продават ток на мрежата и имат сертификат. Източници като отделни соларни инсталации само за собствено ползване или такива за БГВ не се отчитат от Агенцията.

Има и сериозно повишаване на инсталираните мощности – в община Белене от 2.817670 MW, мощността се повишава на 6.656670 MW, а причината е изграждането на по-голяма фотоволтаична централа в град Белене. В община Никопол увеличението е по-малко, макар изградените ФЕЦ да са повече, и е от 4.447865 MW на 6.276725 MW.

Таблица 34 ВЕИ в община Белене

	Вид ВЕИ	Енергийни обекти	Мощност (MW)
гр. Белене	Слънчева енергия	23	5.309000
с. Бяла вода	Слънчева енергия	6	0.179580
с. Деков	Слънчева енергия	12	0.359750
с. Кулина вода	Слънчева енергия	8	0.239510
с. Петокладенци	Слънчева енергия	9	0.269780
с. Татари	Слънчева енергия	10	0.299050
Общо:		68	6.656670

Източник АУЕР, декември 2024 г.

Както се вижда от данните на АУЕР, най-много са ФЕЦ в град Белене – общо 23, като те са предимно на местни производители (БН АГРО, Майкромет, Цветков М), но има и такива, които се занимават с производство и продажба на ток. През 2024 г. е построен фотоволтаичен парк на Белене Солар Енерджи ООД (София) с мощност 3.639 MW. Повече централи на слънчева енергия има и в селата Деков – 12, като през 2024 г. са построени 4 от тях и в с. Татари – 10 ФЕЦ. Нови ФЕЦ има в с. Бяла вода и в с. Петокладенци – по една и две нови централи в с. Кулина вода.

В община Никопол ВЕИ от слънчева енергия вече са 126. Най-много са ФЕЦ в с. Новачене – 28, като три от тях са новопостроени през 2024 г. 14 ФЕЦ са разположени в с. Муселиево, като и тук 3 са нови, 13 са в с. Асеново (2 нови), 12 в с. Санадиново (3 нови). В с. Лозица новите строени през 2024 г. ФЕЦ са 4 от общо 9 в селото. По 1 нов ФЕЦ има и в с. Бацова махала, с. Драгаш войвода и с. Черковица. Прави впечатление, че се увеличават централите на производителите на ток, местните земеделски стопанства също имат ФЕЦ за собствено ползване, но са по-малко. Най-много ФЕЦ на територията на община Никопол има Белмондо ООД – фирма за соларни паркове, регистрирана в община Долни Дъбник. Най-големи като инсталирана мощност са двата ФЕЦ на предприятието Дунав-Никопол ЕООД, които се намират в гр. Никопол, едната от които е построена през 2024 г., както и ФЕЦ Биаро 3 ЕООД (румънска собственост) в с. Муселиево.

Таблица 35 ВЕИ в община Никопол

	Вид ВЕИ	Енергийни обекти	Мощност (MW)
гр. Никопол	Слънчева енергия	3	1.339200
с. Асеново	Слънчева енергия	13	0.553790
с. Бацова махала	Слънчева енергия	8	0.220000
с. Вълбел	Слънчева енергия	13	0.390000
с. Дебово	Слънчева енергия	12	0.398080
с. Драгаш войвода	Слънчева енергия	5	0.149700
с. Евлогиево	Слънчева енергия	2	0.060000
с. Жернов	Слънчева енергия	1	0.030000
с. Лозица	Слънчева енергия	9	0.269660
с. Любеново	Слънчева енергия	4	0.119700
с. Муселиево	Слънчева енергия	14	1.332700
с. Новачене	Слънчева енергия	28	0.839930
с. Санадиново	Слънчева енергия	12	0.589040
с. Черковица	Слънчева енергия	2	0.059925
Общо:		126	6.276725

Източник АУЕР, декември 2024 г.

В проектите по ПРСР и ОПИК, реализирани по СВОМР има само един по мярка 6.4 със създаване на ВЕИ за собствени нужди (ЕТ ВАЛЕНТИНА СЛАВЧЕВА-69). Част от бенефициентите на МИГ обаче вече имат или изграждат собствени ФЕЦ по други проекти (БН АГРО, Дунав-Никопол, Майкромет, Цветков М, Био селекшън), които са изградени в предишни периоди. Вероятно малки ВЕИ за собствено ползване имат и други производители, които обаче не са включени в мрежата и съответно не са регистрирани в АУЕР.

В краткосрочните и дългосрочни програми за ВЕИ и на двете общини като основен потенциал за ВЕИ е определена слънчевата енергия – с най-големи възможности и сравнително ниски инвестиции. Както вече се каза, слънчевите централи са вече водеща възобновяема технология у нас, като причините за това са големите печалби по време на енергийната криза, осигуряването на относителна автономност на производствата, вкл. в земеделието, по-ниските инвестиции спрямо други видове ВЕИ. Проблемът е, че не само у нас, но и в целия ЕС, вече се наблюдава свръх предлагане на фотоволтаична електроенергия, което през летните месеци нерядко води до нулеви или дори отрицателни цени на тока, добит по този начин и съответно до загуби на производителите. Проблемът се задълбочава и от по-високите разходи за балансиране на електроенергийния микс, в случаите когато тези

централи произвеждат много повече (или по-малко) от търсените количества. Новата методика на КЕВР за определяне на цените на балансиращата енергия води до разходи за балансиране на излишъци от порядъка на хиляди левове за мегават/час. По тази причина вероятно изграждането на ВЕИ за продажба на ток ще се ограничи, като ще бъдат насърчавани само ФЕЦ за собствено ползване, които ще намаляват разходите за енергия.

За другите видове възобновяема енергия на територията на двете общини на МИГ са правени пред проектни проучвания за изграждане на вятърни централи при село Деков и при село Драгаш войвода. В югоизточната част на Никополското плато са установени много добри характеристики на въздушните течения, което е добра предпоставка при евентуални инвестиционни намерения в тази насока. Но тук са необходими по-сериозни инвестиции, а в момента изграждането на вятърни централи не се стимулира особено. По отношение на ВЕИ от водни източници, потенциалът на територията на МИГ не е голям относно такива на частни бенефициенти. Възможности за изграждане на малки и микро-ВЕЦ има по река Дунав, но инвестициите за тях също са големи, както и се нуждаят от задълбочено проучване. На територията на МИГ горският фонд е малък и няма добив на дървесина за промишлени цели, които да генерира отпадък в количества, представляващи инвестиционен интерес за преработка в енергийни продукти от биомаса. Все пак в община Белене има едно предприятие - Макролайн ООД, което произвежда дървесна биомаса (пелети за отопление).

Използването на ВЕИ е във връзка и с друга главна цел на борбата с климатичните промени – намаляване на вредните емисии, основно от въглерод, които се излъчват от индустрията и най-вече използването на изкопаеми горива (нефт и въглища) в производствата, транспорта и отоплението. По отношение на емисиите от промишлеността, на територията на МИГ няма големи замърсители, нито предприятия, които емитират вредни газове извън нормите. На контрол от страна на РИОСВ през 2024 г. в община Белене подлежат: всички бензиностанции (за летливи субстанции), както и предприятията Белла 21 ООД (текстил); Енеркемикал ЕООД - инсталация за пиролиза на гуми, Майкромет ООД в гр. Белене - площадка за ДО, Мед Индъстри ЕООД, гр. Белене - площадка за ДО, Пламси ООД, гр. Белене - площадка за ДО, Римисарк-67 ЕООД (текстил) и Саня Белене ЕООД (текстил), Кристини ООД (хладилен сервиз), Микроарт 7 (цех за преработка на мляно месо), Кингсбъри ПСП 93 ЕООД (извършване на рибностопанска дейност в съществуващ

рибарник в гр. Белене). В община Никопол РИОСВ през 2024 г. проверява за емисии отново бензиностанциите, както и предприятията Батерия-Никопол АД - химически препарати за бита, Въбелгум ЕООД в с. Въбел - регенериране на гуми, Дръстър 44 ООД - текстил и полимери, Дунав Никопол ООД – дърво преработка, Еврокварц МВ ООД – добив на инертни материали в с. Черковица, Клеърс ЕООД, с. Черковица - парово стопанство с пропан-бутан, КСТ ДО ООД, с. Черковица - площадка за ДО, Лазар Караджов - Елзар ЕТ, гр. Никопол - производство на електрически скари; Пламси ООД, гр. Белене – площадки за ДО в с. Новачене и в с. Муселиево. От преработвателите на храни - Елиа Милк ООД в с. Драгаш Войвода - преработка на мляко; Винпром-Велико Търново АД (Дионисий) - преработка на грозде и производство на вина, гр. Никопол, Хове ООД, с. Муселиево - предприятие за плодов дестилат. Част от тези предприятия са бенефициенти по ПРСР и ОПИК чрез СВОМР, като в проектите им е заявена ресурсна ефективност и намаляване на разходите за енергия, съответно и на вредните емисии.

Всички проекти на МИГ по мярка 4.1 предвиждат модернизация на стопанствата предимно чрез закупуване на нова селскостопанска техника, която е от ново поколение и отговаря на съвременните изисквания за ресурсна ефективност (по-нисък разход на енергия), както и на стандартите за намаляване на вредните емисии. Подобни въздействия за намаляване на вредните емисии и пестене на ресурсите се очакват и от проектите по мерките 4.2, 6.4 на ПРСР и тази на ОПИК. Всички те са за закупуване на нова и иновативна техника, като имат дейности и за ресурсна ефективност, като по този начин намаляват и вредните емисии в атмосферата. Проектите по мярка 7.2 на ПРСР на двете общини за обновяване на уличната мрежа, съчетани с проекти по същата мярка на национални приеми, също ще имат положително въздействие за намаляване на емисиите от транспорта и отделянето на ФПЧ в атмосферата, тъй като вредни вещества се излъчват не само от двигателите на колите, но и от триенето в износена настилка. По този начин отново се осъществява благоприятно, макар и косвено въздействие върху околната среда на територията на МИГ.

По отношение на енергийната ефективност, мерки са предприети, както от общините, така и от частните производители. В община Белене до 2017 г. по проекти са подобрени енергийните характеристики на 7 сгради за обществено ползване, които представляват 33% от общо 21 сгради, собственост на общината. Това са МБАЛ Белене, Медицински център

Бел Медик, ДГ Знаме на мира, ОУ Васил Левски, читалище Хр.Ботев-1892, ДГ Мечта и ДГ Бодра смяна. По този начин са спестени горива и енергии с енергиен еквивалент 2277,63 MWh/г. на стойност 408,9 хиляди лева годишно. Екологичния еквивалент на спестените горива и енергии възлиза на 1204t/годишно въглероден диоксид (CO₂). За Програмния период 2014-2020 г. общината не е реализирала проекти за енергийна ефективност. В момента община Белене изпълнява проект по НПВУ (BG-RRP-4.020) „Въвеждане на мерки за енергийна ефективност и използване на енергия от възобновяеми източници в административната сграда на Община Белене“, по който се предвижда внедряване на ВЕИ чрез изграждане на фотоволтаична инсталация с мощност 30kWp и акумулаторни батерии 15 kW за собствени нужди, подмяна на осветителни тела, подобряване на енергийните характеристики на сградата и трансформацията ѝ в сграда с близко до нулево потребление.

В община Никопол през изминалия Програмен период са реализирани четири проекта за подобряване на енергийната ефективност на обществени сгради, с които са въведени енергоспестяващи мерки в училището в гр. Никопол, ЦДГ №1 и ЦДГ №2 в гр. Никопол и НЧ „Съгласие“ в с. Муселиево. През този Програмен период по ОПРР са изпълнени 7 проекта за енергийна ефективност. Обновени са сградата на полицията, сградата на общинската администрация, 5 жилищни сгради и сградата на читалище „Напредък 1871“ в град Никопол. По друга ос на Програмата са въведени енергоспестяващи мерки в още 4 частни сгради. В момента община Никопол има сключен договор по НПВУ (BG-RRP-4.023) за проект „Устойчиво енергийно обновяване на жилищния сграден фонд в Община Никопол чрез изпълнение на мерки за енергийна ефективност в много фамилна жилищна сграда в град Никопол, ул. „Васил Левски“ №73-75“, изпълнява се и друг проект по НПВУ (BG-RRP-1.007) за „Основен ремонт и въвеждане на мерки за енергийна ефективност на физкултурен салон към училище "Христо Ботев"- гр. Никопол“.

8.2. Управление на отпадъците, кръгова икономика

Друга голяма тема, свързана с екологията и приоритетна за политиките в сегашния, но и в следващия Програмен период са отпадъците - тяхното намаляване, предварително третиране и рециклиране, повторно използване за производство на енергия или суровина за нови стоки (кръгова икономика). По-ефективното използване на ресурсите е част от политиките на ЕС в последните 10 години. През 2020 г., в отговор на „зелената сделка“ ЕК

изготвя нов план за действие, който надгражда предишния (от 2015 г.) и поставя амбициозната цел до 2030 г. 60% от битовите отпадъци, събрани от общините да се оползотворяват повторно или да се рециклират. В момента у нас се рециклират едва 11,8% от битовите отпадъци и 31,5% от общите отпадъци. Генерираните битови отпадъци през 2022 г. възлизат на 3,157 млн. тона, като в сравнение с 2021 г. нарастват с 3,24%, нарастване има и в целия ЕС. Генерираните битови отпадъци на човек от населението възлизат на 475 кг, което е с 30 кг повече на човек в сравнение с количеството за 2021 година, но под средноевропейските количества от 513 кг/човек. Страната ни има добър напредък по отношение управлението на отпадъците – намалява депонирането (което е най-евтино), закрити са всички стари сметища, над 64% от отпадъците се предават за предварително третиране в 71 регионални депа (данните са на НСИ).

Обемът на образуваните битови отпадъци на човек от населението за област Плевен през 2022 г. е 485 кг и е съизмерим със средния за страната (475 кг), като тенденцията е към увеличаване, а основният дял от отпадъците е на град Плевен. В община Белене битовите отпадъци на човек са 185 кг, много под средното за областта и страната, което се обяснява и с много по-малкото население. В община Никопол се събират по 287 кг отпадъци на човек, като количеството бележи трайно намаление с около 52% за последните 10 години, отново заради намаляващото население, но и заради предприетите мерки в тази насока.

Тъй като третирането и рециклирането на отпадъците е регионално, НСИ не поддържа данни на общинско ниво за техния дял. Двете общини на МИГ използват Регионалното депо за битови и производствени отпадъците, разположено в село Санадиново, което обслужва общините Никопол, Белене, Свищов, Левски и Павликени. Делът на предадените за третиране и рециклиране отпадъци в област Плевен през 2022 г. е сравнително висок – 89% в областта при 76% в страната. 10,4% от битовите отпадъци се рециклират, което е близо до средното за страната (11,8%). В Закона за управление на отпадъците е заложена целта до 2035 г. повторната употреба и рециклирането на битови отпадъци у нас да достигне до 65%. Положителна тенденция е увеличеният дял на отпадъците, предадени за третиране – 78,8%, който е доста по-висок от средния за страната от 64% за 2022 г.

Във всички населени места на община Белене е въведено организирано сметосъбиране, като услугата обхваща 100% от населението. Системата е ориентирана само за битови отпадъци,

като всички предприятия, в това число и площадката на АЕЦ „Белене”, се обслужват чрез предоставените съдове за смет от общината, на територията има и няколко площадки за отпадъци на частните фирми. Разделното събиране на отпадъци от опаковки се извърша от фирма „Булекопак“ АД, като включва събиране на отпадъци от опаковки - хартиени, картонени, пластмасови и метални, както и събиране на стъклени опаковки. В община Никопол също всички населени места и 100% от населението са обхванати от услугата сметосъбиране. Организирано е и разделно събиране на масово разпространени отпадъци и общината има сключен договор с организация по оползотворяване на отпадъци от опаковки. През 2022 г. по проект е закрито старото общинско депо за неопасни отпадъци в местност „Карач Дере по процедурата на ОПОС за Рекултивация на депа за закриване, предмет на процедура по нарушение на правото на ЕС по дело С-145/14. Проблем и в двете общини, както и в цялата страна, остава ниското ниво на разделно събиране (около 5%), което се дължи на неинформираността на населението, както и на липсата на данъчни стимули за разделното събиране при формирането на такса смет.

По отношение на кръговата икономика, която е основен приоритет през новия Програмен период се наблюдава известен напредък. НСИ отчита намаление на отпадъците от икономически дейности през 2022 г. Според данните, през годината са образувани общо 85,673 млн. тона отпадъци от икономическата дейност, които намаляват с 23% в сравнение с 2021 г. Делът на рециклиране и повторна употреба е по-висок, тъй като става дума за частни инвестиции. По данни на Евростат, по отношение на кръговостта на икономиката им подобрене, като в България тя е с дял от 4,9%, при средно за ЕС 11,7%. След нас са Гърция (3,4%), Португалия (2,5%), Кипър (2,8%), Ирландия (2%), Литва (4%), Румъния (1,4%), Финландия (2%), Люксембург (3,8%). Частните инвестиции в България в секторите, имащи значение за кръговата икономика, се оценяват на около 0,18 % от БВП и са над средното равнище в ЕС, което е 0,12%. По данни на Българската стопанска камара, рециклиращата индустрия у нас се развива много добре, но е предимно в сферата на суровините - доставяме около 16% от мед-та в Европа и 8% от оловото (от акумулатори), над 30 предприятия рециклират и обработват пластмаса. Разполагаме и с 2 завода за рециклиране на стъкло, както и с 2 предприятия за рециклиране на хартия. Но предприятията, които използват отпадъци за повторно производство на продукти все още са много малко. Проблем е липсващата информационна инфраструктура – отпадъците от едно производство да бъдат

използвани в друго, тъй като фирмите не разполагат с официални данни откъде биха могли да си набавят необходимия им отпадък като суровина и често пъти или употребяват собствените си отпадъчни продукти или внасят такива от чужбина. Кръговост има предимно в сферата на хартията, стъклото и текстила. Кръговостта в селското стопанство е много ниска и засега обхваща производството на енергия от отпадъци, както и производство на тор и компостиране на биологични отпадъци, но все още в много малък мащаб.

В проектите по СВОМР няма заявена кръговост и повторно използване на ресурсите, но в повечето по ОПИК има декларирано намаляване на отпадъците. Това са проектите на Белла ООД, Енеркемикал ООД, Клеърс ЕООД и Майкромет ООД. Някои от предприятията все пак се ориентират към предимствата на кръговата икономика – Енеркемикал ООД има сключен договор по НПВУ по процедура BG-RRP-3.008 Подкрепа за прехода към кръгова икономика в предприятията, чрез който възнамерява да увеличи възможностите за рециклиране на продуктите след употребата им и преработка на отпадъци от производствената дейност (закупуване на машина за рециклиране на кабели). В цялата област Плевен по това направление по НПВУ вече има сключени общо 11 договора: Юви Юнайтед Вижън ООД, Плевен (производство на оптични лещи и очила), Трактор ООД, Плевен (производство на машини за селското и горското стопанство), Илинден ЕООД, Плевен (машини за леене с ниско налягане и помощно оборудване – дегазатори, колички за смяна на пещи и матрици), КНМ Текстил ООД, Плевен (производство на класически пуловери, жилетки и други плетени изделия), М.В. Ломоносов ООД, Плевен (металообработка), Милтон ООД, Плевен (плетени облекла), ПАЛФИНГЕР ПРОДУКЦИОНСТЕХНИК БЪЛГАРИЯ ЕООД, Червен бряг (компоненти за автокранове), ЕКОКОМ ГРУП АД, Плевен (производство на лекарствени вещества), Боряна АД, Червен бряг (производство на горни дамски и мъжки трикотажни облекла).

Повечето предприятия по това направление на НПВУ и в национален мащаб са заявили намаляване и рециклиране на част от отпадъците, но не и повторното им използване, освен в някои от текстилните предприятия. Както се каза, основен проблем е липсата на информация между предприятията, както и на вторичен пазар на отпадъците от индустрията. Често собствените отпадъци на едно предприятие не достигат за ново производство и се налага да се изкупуват такива от друго или дори да се внасят от чужбина.

8.3.Опазване на биоразнообразието

СВОМР на МИГ Белене-Никопол има силно положително въздействие за опазване на биоразнообразието на територията чрез реализирането на три проекта по Приоритетна ос 3 на ОПОС „Натура 2000 и биоразнообразие“, свързани със Специфична цел 1: „Подобряване на природозащитното състояние на видове и местообитания от мрежата Натура 2000“. Проектите вече са изпълнени и изцяло разплатени, а индикаторите (заложен от УО на ОПОС) са изпълнени.

На територията на двете общини, съставляващи МИГ са разположени изцяло или частично 8 защитени зони, включени в мрежата Натура 2000 – по Директивата за местообитанията и по Директивата за птиците. В община Белене има 5 зони (2 за местообитанията и 3 за птиците), в община Никопол – 6 зони (3 за местообитанията и 3 за птиците), като 3 от зоните са общи за двете общини: Никополско плато BG0000247, Персина BG0000396 (и двете за местообитанията) и Никополско плато BG0002074 (33 за птиците). В община Белене са разположени още BG0002017 Комплекс Беленски острови и BG0002083 Свищовско-Беленска низина – и двете по директивата за птиците. В община Никопол останалите зони са BG0000239 Обнова - Караман дол (местообитания), BG0002096 Обнова и BG0002091 Остров Лакът (за птиците). По СВОМР са допустими само проекти на територията на зоните за опазване на местообитанията, въпреки че мерките са за опазване на видовете.

Дейностите по проектите са насочени към прилагане на консервационни мерки за опазване на целеви видове земноводни и влечуги в BG0000247 Никополско плато: обикновена блатна костенурка, южен гребенест тритон и червенокоремна бумка и в BG0000396 Персина: червенокоремна бумка, както и за няколко вида прилепи в същите зони - средиземноморски подковонос, южен подковонос, остроух нощник, голям нощник и дългопръст нощник. По проектите са реализирани различни консервационни мерки, като много важна част е работата със заинтересованите страни – земеделски производители, местен бизнес, ученици, за които се провеждат разяснителни кампании за полезността на видовете и значението им за въвеждане на екосистемните услуги.

По първия проект са обхванати 12 446,46 ха площ на местообитания на видове, подкрепени с цел постигане на по-добра степен на съхраненост и 8 целеви вида, за чието опазване се

изпълняват дейности. По втория проект са обхванати 16 296,52 ха и 8 целеви вида, а по третия – 227,12 ха и 3 целеви вида. Общо хектарите са 28 970,1 ха, но много голяма част от тях се припокриват, като може да се каже, че индикаторът за площ е изпълнен. Същото важи и за видовете, които са едни и същи и в трите проекта. Въздействието е трудно да бъде отчетено, тъй като индикаторите на ОПОС са доста специфични. В Доклада на МОСВ за окончателна оценка на ОПОС чрез ВОМР се казва, че въпреки полезността на реализираните дейности чрез проектите на всички МИГ, приносът им по отношение на изпълнение на индикаторите по Програмата е малък и те ще бъдат изпълнени и без ВОМР. Това се дължи на факта, че видовото разнообразие в Стратегиите на МИГ не е голямо (само прилепи и земноводни), а териториалният обхват (площи на местообитания на видове) също не е особено широк. Като втора причина е изтъкнато решението на УО да бъдат финансирани именно тези, ограничени като обхват и въздействие дейности, които трудно се реализират на местно ниво, поради липсата на експертен капацитет.

Трябва да се отбележи, че благоприятно въздействие върху опазването на биоразнообразието имат и проектите по ПРСР по мерките 4.1 и 4.2, както и тези по ОПИК. Навсякъде, където е декларирано намерение за ограничаване употребата на изкуствени торове, пестициди, въобще химия, както и намаляване на отпадъците, емисиите и замърсяването, това се отразява положително и върху растителния и животински свят на територията. Всички бенефициенти на МИГ по мярка 4.1 и 4.2 получават и „зелени“ директни плащания (по Мярка 12/Натура 2000 или по Схемата за плащане за селскостопански практики, които са благоприятни за климата и околната среда), което означава, че с проектите си ще надграждат вече постигнати положителни въздействия върху природата. Мярката за залесяване (8.1) също ще има добър ефект върху опазването на видовете, донякъде и дейностите по мярка 7.2 свързани с озеленяване и подобряване на парковите пространства, въпреки че засягат градски площи. През новия Програмен период всички мерки на ПРСР са предимно екологично ориентирани, така че се очаква, тези въздействия върху биоразнообразието да се засилят.

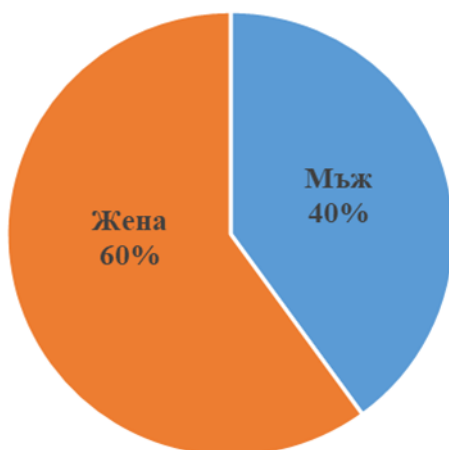
9. Резултати от анкетно проучване

Анкетното проучване се провежда ежегодно от МИГ и е включено в анализа на въздействието като част от събирането на информация за прилагането и мониторинга за изпълнение на СВОМР. То има за цел измерване на удовлетвореността на местната общност от постигнатите досега резултати. И докато в анализа са предложени статистически данни и показатели, които обективно описват ситуацията, тенденциите и промените, настъпили на територията, то анкетата отразява субективните нагласи и оценки на жителите на двете общини на МИГ. Мнението и усещанията на хората са важни, тъй като са част от добавената стойност на ВОМР.

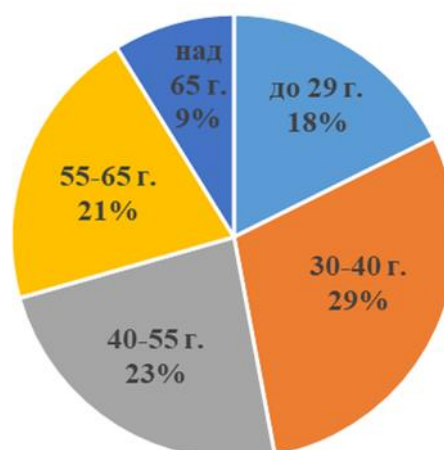
Допитването е проведено в периода ноември-декември 2024 г. на територията на общините Белене и Никопол, като стремежът е да бъдат обхванати всички заинтересовани страни. Участниците са от различни възрастови групи, пол и с образователна степен, за да се гарантира известна обективност на изследването. Анкетата е анонимна, данните са попълвани доброволно и няма претенции за представителност.

Информация за участниците в анкетата

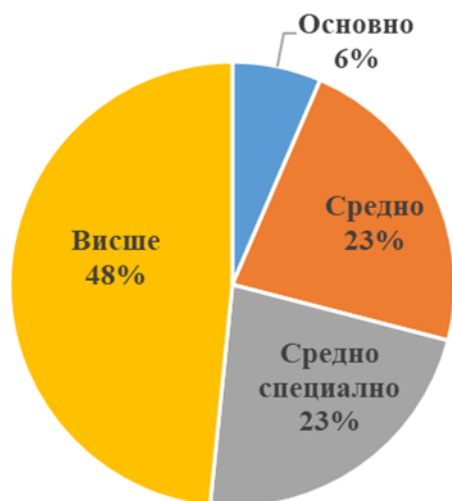
Пол:

Възраст:

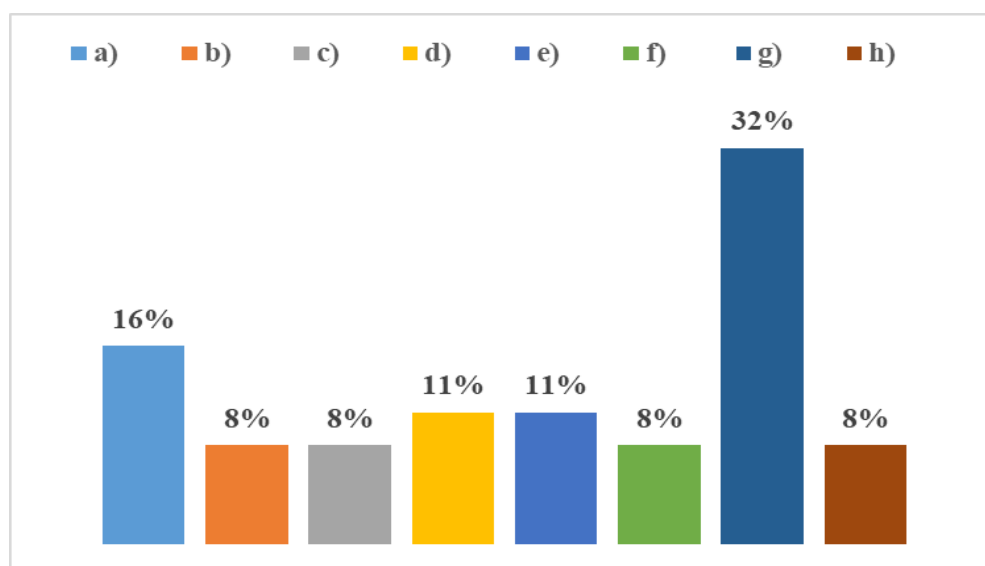
Образование:

Община:

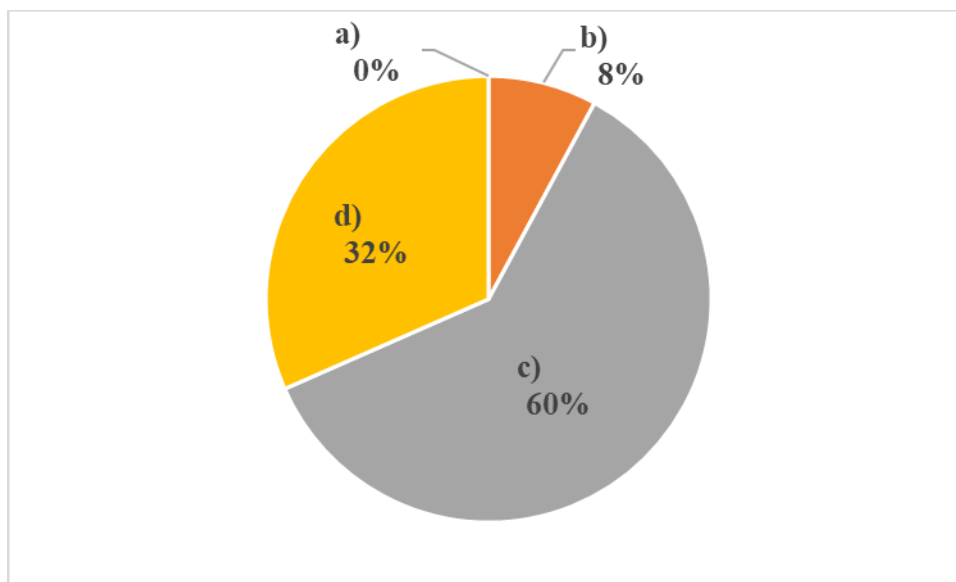
Представител на заинтересована страна:

- a) Земеделски производител, физическо лице
- b) Земеделски производител, ЕТ или юридическо лице
- c) Друг вид производство, несвързано със земеделието
- d) Услуги, търговия, транспорт, туризъм и др.
- e) Граждански сектор, НПО, читалище
- f) Свободна професия (адвокат, лекар, артист, журналист и др.)
- g) Представител на общината, администрацията или бюджетна организация
- h) Здравеопазване, образование

Въпроси:

1.Каква оценка бихте дали за икономическото развитие на вашата община през последните години?

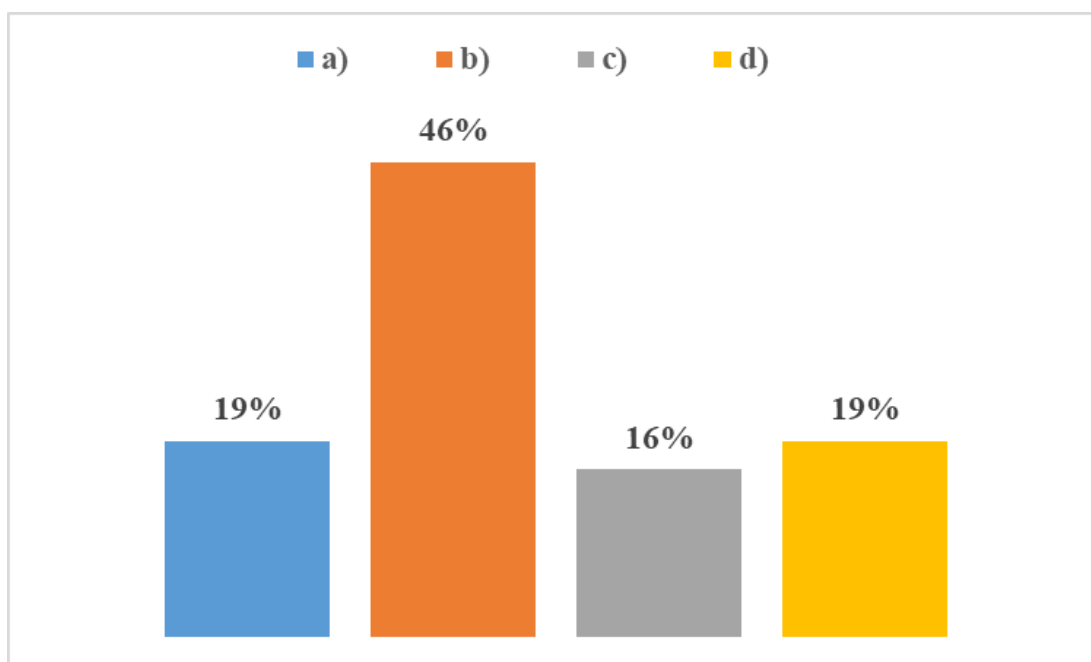

- a) Отлична, икономиката расте, бизнесът се развива
- b) Много добра, като цяло икономиката се развива, макар и по-бавно от очакваното
- c) Средна, доста сфери остават с нерешени проблеми, но има и такива с развитие
- d) Отрицателна, икономическата ситуация се влошава по ред причини

Първият въпрос е свързан с личната преценка на участниците за икономическото развитие на територията, като пак трябва да се подчертае, че това са субективни мнения. Тази гледна точка обаче е важна, тъй като извън сухата статистика, често усещането на хората за собствения им стандарт на живот е различно от официалните данни. Както се вижда, и тук повечето от анкетиранияте са по-скоро песимистично настроени - 60% от тях са отговорили, че развитието на икономиката е средно и остават много нерешени проблеми, а други 32% смятат, че икономическата ситуация се влошава по ред причини. Както и в национален мащаб, въпреки нарастването на БВП и други макроикономически показатели, повечето хора отчитат непрекъснато нарастващите цени, инфлацията, несигурността и заплахата от обедняване. Това е валидно и за двете общини на МИГ, които са сред по-слабите икономически в област Плевен. Както вече се отбеляза и в анализа, регионът е сред най-бедните в ЕС, а перспективите му за развитие не са особено големи. През 2023 г. делът на

населението, живеещо под националната линия на бедност в областта е 26,4% (при 20,6% в страната), заплатите са от най-ниските, паритетът на покупателна способност е 40% от средния за ЕС, безработицата започва да се увеличава. Затова и едва 8% от респондеттите споделят мнението, че икономиката се развива, макар и по-бавно от очакваното, а нито един не е отговорил, че икономическото развитие е отлично.

2. Според вас, Стратегията за ВОМР въздейства ли положително върху икономическото развитие на територията на МИГ?

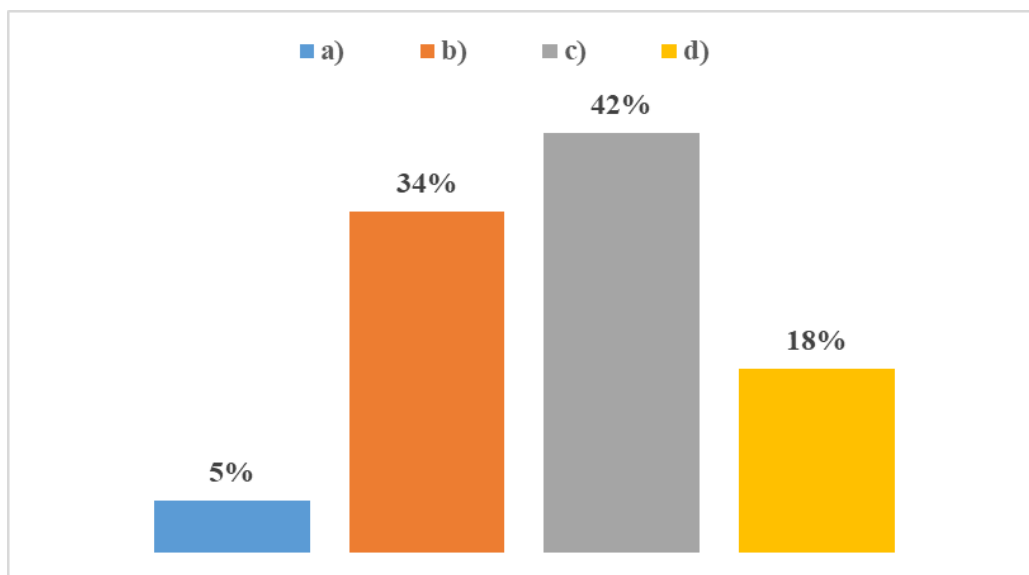

- a) Да, проектите по СВОМР имат положителен принос към цялостното икономическо развитие на територията
- b) Да, но частично, само за сферите, в които се реализират проекти и се усвояват европейски средства
- c) Икономиката се развива и без проектите по СВОМР
- d) Няма такова въздействие, икономиката е зле

По отношение въздействието на СВОМР върху икономическото развитие все пак оценките са по-скоро положителни. Въпреки че ситуацията не е цветуща, без европейските средства, вкл. и по стратегията за ВОМР, нещата за повечето общини в Северозапада щяха да изглеждат още по-зле. Затова 46% от анкетираните смятат, че СВОМР има положително въздействие, макар и частично само върху сферите, в които се реализират проекти. Тъй като

тези сфери са селското стопанство, преработката и други икономически дейности, може да се каже, че оценката за въздействието върху голяма част от икономиката е добра. Други 19% казват, че проектите имат положителен принос към цялостното икономическо развитие на територията. Т.е. общо 65% оценяват прилагането на подхода ВОМР като добро средство за развитие на икономиката, макар и недостатъчно. Разбира се, територията продължава да има икономически проблеми, както се видя и от данните, изложени в анализа и да се развива в неблагоприятна среда. Но няма как всички те да бъдат решени само с инвестиции по проекти, не само по СВОМР, но и по други програми, тъй като влияят и много други фактори. Това обяснява и изцяло негативна нагласа в 19% от отговорите, но тя е по-скоро отново за икономическия напредък като цяло – хората казват, че икономиката в района е зле, каквото и да се прави. Други 16% са отговорили, че икономиката се развива и без Стратегията за ВОМР, като едва ли имат предвид, че се развива добре, а по-скоро, че външните фактори като вече споменатите повишени цени, инфлация, бедност и несигурност няма как да бъдат неутрализирани и икономическото развитие следва логиката на това за цялата страна и не се променя особено от прилагането на СВОМР. Пак трябва да се уточни, че анкетата отразява субективни нагласи, които отчасти съвпадат с реалната ситуация, но има и мнения, които са предизвикани от личния икономически статус на участниците.

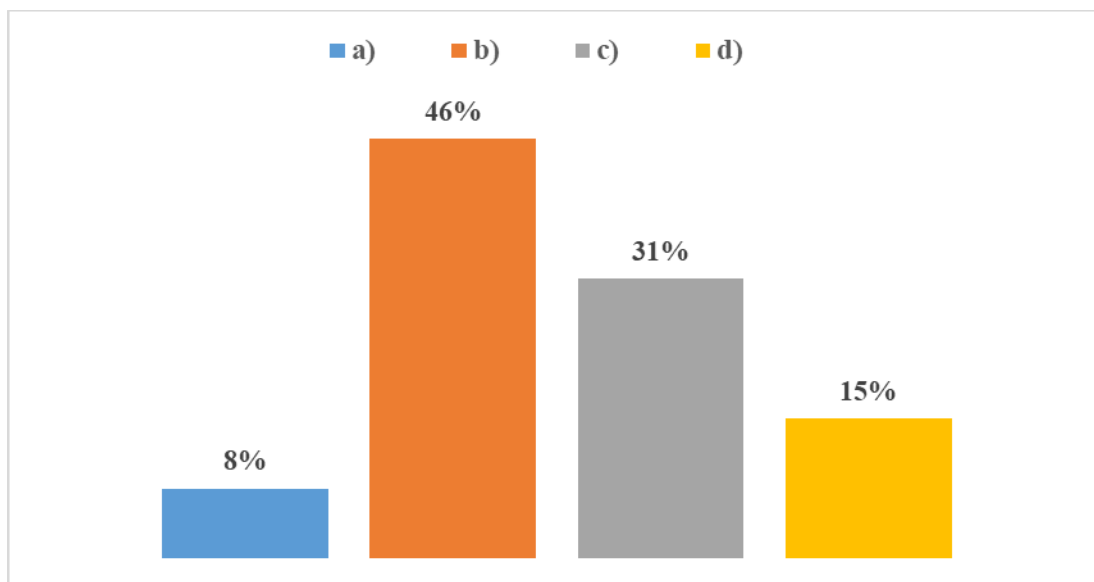
3.Как преценявате социалното развитие на вашата община (заплати, работни места, социални услуги, интеграция на уязвимите групи, здравеопазване, образование и др.)?

- a) Положително, хората живеят във всяко едно отношение по-добре в сравнение с предишните години
- b) Много добро, има нови работни места, заплатите се увеличават, услугите се подобряват, въпреки оставащите проблеми
- c) Средно, доходите са по-ниски в сравнение с големите градове, но и животът е по-евтин, някои хора живеят по-добре, но останалите са бедни, младите напускат
- d) Отрицателно, животът става все по-труден в сравнение с предишни години

Този въпрос е за оценка на социалното развитие на територията на двете общини като цяло и по отношение на основните публични услуги – здравеопазване и образование, доходите, работните места, интеграцията на уязвимите групи. Тук оценките са по-скоро средни, като двата полюса на одобрение и отрицание са в полза на негативните мнения. Едва 5% от анкетираните казват, че социалното развитие е изцяло положително и хората живеят по-добре, отколкото преди, докато 18% са на обратното мнение – че животът е станал по-труден и хората живеят по-зле в сравнение с предишните години. Преобладава мнението, че развитието е средно, но все пак го има – доходите остават ниски, но и животът е по-евтин, някои хора живеят по-добре, други си остават бедни, а проблемът с миграцията на младите хора се запазва – това са отговорите на 42% от участниците. Тези разнопосочни мнения кореспондират и с данните, изложени в анализа - основен проблем в Северозапада е демографията – застаряването, намаляване на населението, по-ниско образователно ниво и квалификация на работната сила, което води и до по-малки инвестиции в региона, наред с другите изтъкнати причини. Както и при предишните въпроси трябва да се уточни, че отговорите зависят от личния стандарт на живот на всеки анкетиран, който дава и лично мнение, естествено е всеки да преценява според собствения си социален статус. Все пак 34% от респондентите дават положителна оценка – според тях, социалното развитие е много добро, заплатите растат, има и нови работни места, услугите се подобряват, въпреки нерешените проблеми. Това също не противоречи на данните – но европейски проекти, вкл. и чрез СВОМР, се влагат много средства в образование, здравеопазване, социално подпомагане, интеграция, както и се откриват нови работни места. Усвояването на ЕСИФ въздейства благоприятно и върху социалната сфера, макар че нещата не се случват толкова бързо, колкото се очаква от хората, нито пък проектите могат да бъдат единственият двигател на социалното развитие. Това проличава и в отговорите на следващия въпрос.

4. Според вас, Стратегията за ВОМР има ли положително въздействие върху социалната сфера на територията на МИГ?

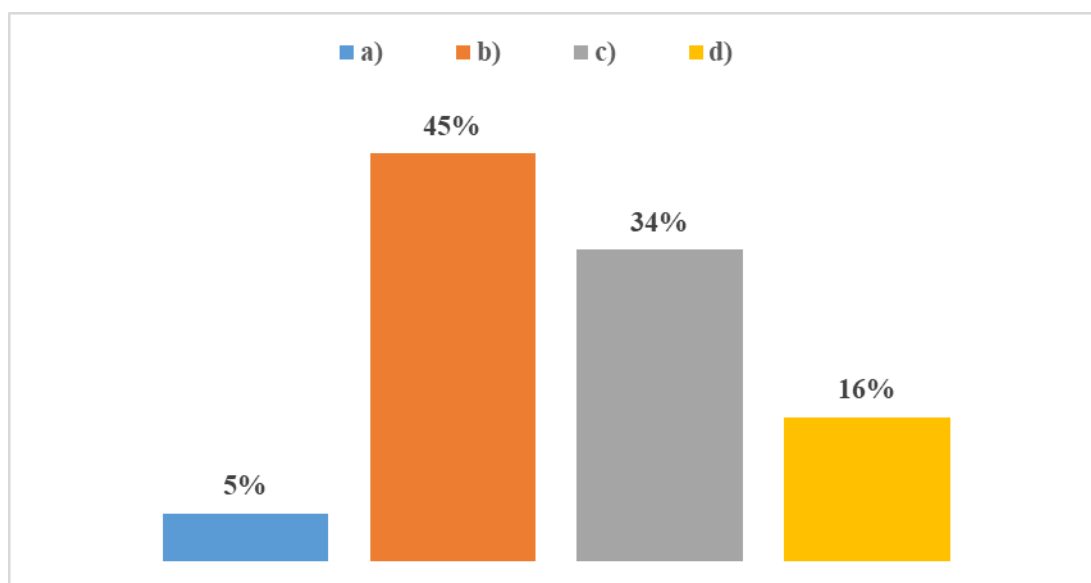

- a) Да, проектите подобряват живота на хората като цяло, има работа, доходите се вдигат, повишава се и гражданското участие и икономическата грамотност
- b) Да, но частично, по проектите се създават нови работни места, но те не влияят на другите сфери и не решават основните проблеми
- c) Да, но само за хората, които пряко участват в проектите по някакъв начин, за останалите няма никаква полза
- d) Няма такова въздействие, хората живеят по-зле отпреди, няма работа, има много бедни, независимо от усвояването на европейските пари

Относно въздействието на СВОМР върху социалната сфера отговорите отново са в средния спектър, като крайните са по-малко. Че проектите по СВОМР подобряват живота на хората като цяло са отговорили само 8% от участниците. Напълно негативно мнение, че няма никакви резултати от прилагането на Стратегията са дали 15% - според тях хората живеят по-зле отпреди, независимо от усвояването на европейските пари. Мнозинството от анкетираните (46%) обективно преценяват, че по проектите на СВОМР се създават работни места, има положителни въздействия, но в други сфери на социалната политика не се решават основните проблеми. Новите работни места са задължителен индикатор по проектите, така че това е сред видимите въздействия, безработицата е относително по-ниска в сравнение с предишни периоди, така че подобна оценка е очаквана. Че животът се подобрява само за тези, които участват в проектите е мнението на 31% от участниците.

Вероятно се има предвид, че те са и с по-високи доходи, по-добър стандарт на живот и по-големи възможности, независимо дали са бенефициенти или са ангажирани в проектите по друг начин – напр. наети са на работа или са им създадени по-добри условия за развитие. Все пак делът на анкетираните, които смятат, че СВОМР има благоприятно въздействие върху социалното развитие е висок – общо 76%.

5.Как преценявате развитието на населените места през последните години – улици, пътища, канализация, обществени сгради, озеленяване, условия за спорт и др.?

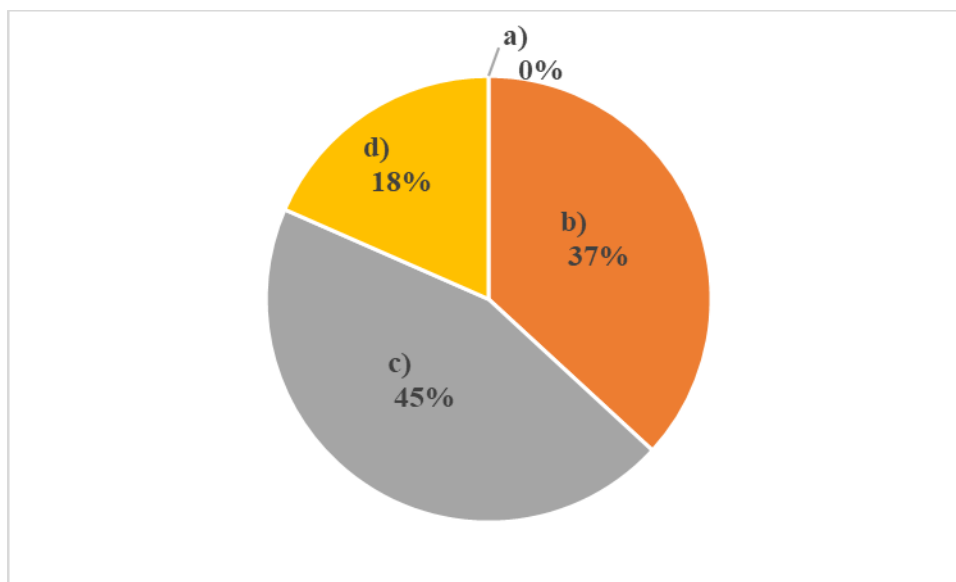
- a) Отлично, инфраструктурата се обновява, ремонтират се сгради, улици и площади, подобряват се условията за спорт и отдих, населените места стават все по-привлекателни за живеене
- b) Много добре, доста неща се оправиха в последните години, въпреки многото проблеми, които остават
- c) Средно, като цяло условията за живеене остават лоши, въпреки усилията
- d) Отрицателно, условията за живот се влошават непрекъснато, особено в селата

Условията за живеене в населените места са важна предпоставка за решаване на редица икономически и социални проблеми и не случайно голяма част от европейските средства за отредени именно за подобряването им. Основен проблем за селските райони е състоянието на инфраструктурата, което до голяма степен е причина за миграцията към големите градове. Тук отново могат да се видят полярни преценки, вероятно според това къде живеят анкетираните, но горе-долу е отразено и обективното състояние. Едва 5% от анкетираните

смятат, че развитието на населените места е отлично, като по-скоро имат предвид, че се полагат усилия за подобряване на условията и някои селища стават по-привлекателни места за живеене. На другия полюс са 16% отговори с изцяло отрицателна оценка - условията за живот се влошават непрекъснато, особено в селата. И при този въпрос преобладават средните мнения – мнозинството респонденти (45%) са казали, че все пак благоустройството се развива много добре - доста неща се оправят в последните години, въпреки многото проблеми, които остават, т.е. влагат се средства, населените места се развиват, но трябва още и още. Други 34% също дават средна оценка, но по-скоро към негативна – полагат се усилия, но като цяло условията за живеене остават лоши.

Както се каза, всички мнения са сравнително обективни, защото каквито и средства да се изливат в общините за ремонти и поддръжка на инфраструктурата, част от нея остава в лошо състояние, като това е характерно предимно за Северозападния регион, където са и общините на МИГ. Освен липсата на добри пътища, тук се има предвид и състоянието на улици и тротоари, липсата на канализация, лошото водоснабдяване на места – неща, които изискват огромна инвестиция. Общините реализират мащабни проекти в последните години, а за двата програмни периода със средствата на една или друга програма, са ремонтирани пътища, канализация, водопроводи, улици и площи, училища, спортни съоръжения и т.н. Това са и спешните и належащи нужди в много райони, където инфраструктурата не е пипана от повече от 50 години. Подобряването на инфраструктурата, особено в малките населени места е сред най-видимите резултати не само по Стратегиите за ВОМР, но и от всички проекти, реализирани от общините в страната. Хората не са наясно по коя точно програма е ремонтиран техния площад или парк, но все пак виждат, че условията за живот постепенно се подобряват. Именно с тези въздействия е свързан и следващия въпрос на анкетата.

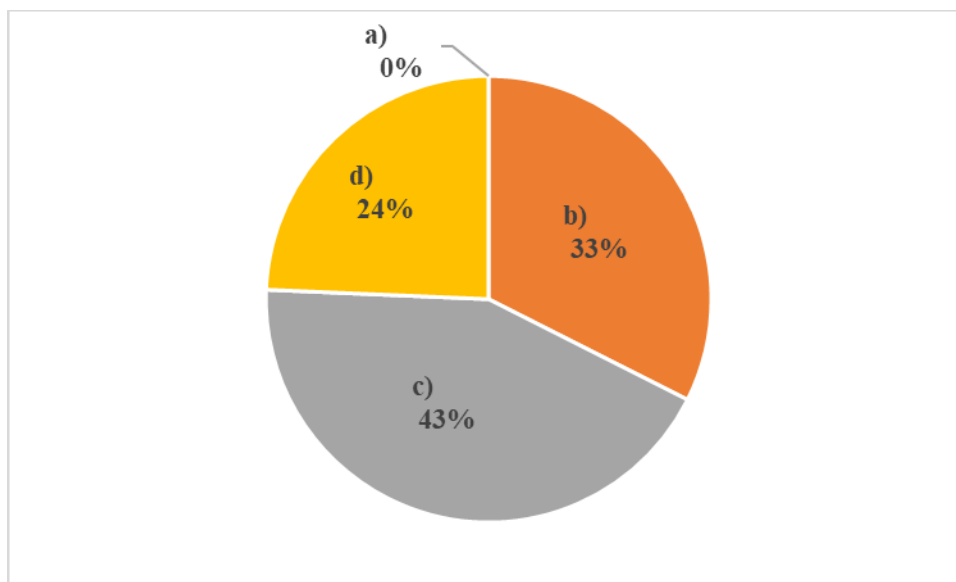
6. Според вас, Стратегията за ВОМР има ли положително въздействие върху развитието на населените места на територията на МИГ?

- a) Да, определено, вложените по проектите средства, заедно с тези на общините, облагородяват населените места и те стават по-добро място за живеене
- b) Да, но не навсякъде, ремонтират се отделни улици, площади или сгради, което не е достатъчно за цялостното по-добро развитие
- c) Да, но повечето населени места имат много по-сериозни проблеми – няма канализация и пътища, няма услуги и елементарни съвременни условия за живот
- d) Няма такова въздействие, селата пустеят, градовете се развиват и без проектите

Отговорите на въпроса потвърждават казаното по-горе, че се правят големи инвестиции, но недостатъчни, особено за малките населени места. Тук повечето участници в проучването – 45% смятат, че да, влагат се средства, но повечето населени места имат много по-сериозни проблеми – няма канализация и пътища, няма услуги и елементарни съвременни условия за живот. Други 37% казват, че да, но не навсякъде - ремонтират се отделни улици, площади или сгради, което не е достатъчно за цялостното по-добро развитие. Както вече се каза, решаването на основните проблеми на инфраструктурата изисква огромни средства, а и дълъг период от време, като част от нейното обновяване не е допустимо за СВОМР (ВиК и пътища), но така или иначе хората имат право за подобни оценки. 18% са изцяло негативно настроени – каквото и да се направи, селата пустеят, а градовете се развиват с или без проекти. За отбелязване е, че при този въпрос няма нито един отговор с отлична оценка.

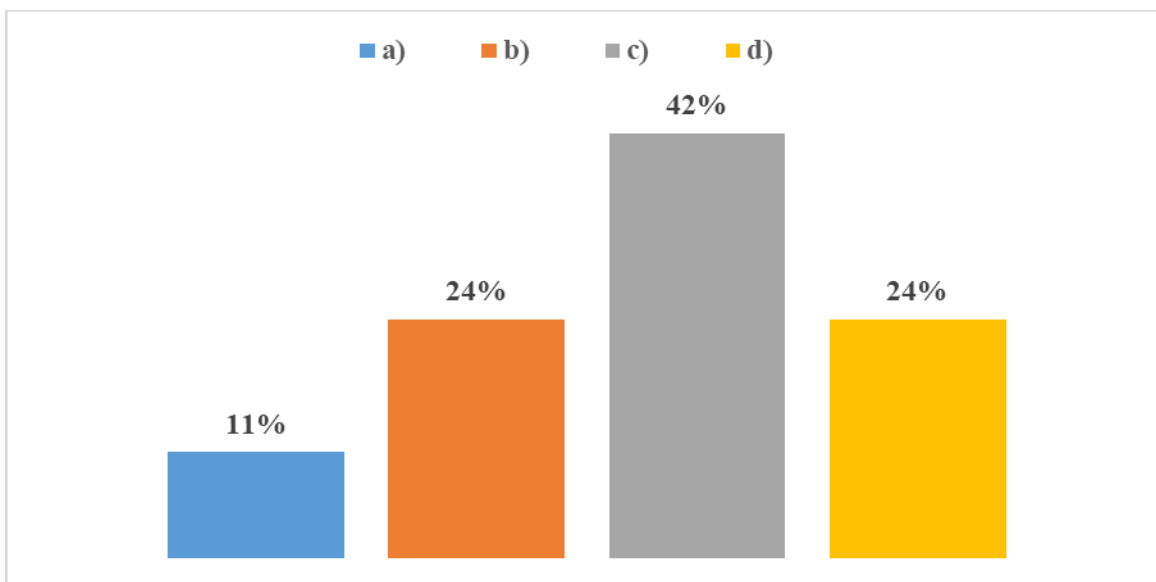
7. Как преценявате развитието на територията на МИГ в сферата на екологията и опазването на околната среда?

- a) Отлично, все повече се пази природата, въздухът, почвите и водите стават по-чисти, а хората по-отговорни в поведението си
- b) Много добре, прави се доста за чистотата на въздуха, пестенето на енергия, отпадъците, но не е достатъчно за чиста околна среда и борбата с климатичните промени
- c) Средно, много се говори по тези въпроси, но малко неща се правят на практика
- d) Отрицателно, бизнесът, администрацията и самите хора продължават да унищожават и замърсяват природата и да са безотговорни

Тъй като екологията е неразделна част от устойчивото развитие, следващият въпрос е свързан именно с нея. Преценката за развитието по отношение опазването на околната среда на територията на МИГ също е средно и по-скоро към негативно. Най-много анкетирани – 43% са отговорили, че много се говори по тези въпроси, но малко неща се правят на практика. Други 24% смятат, че развитието е изцяло отрицателно - бизнесът, администрацията и самите хора продължават да унищожават и замърсяват природата и да са безотговорни. И при този въпрос няма нито един анкетирани, който да е избрал отговора, че развитието е отлично и че природата се пази повече. Една трета от респондентите – 33% все пак са дали много добра оценка, като са казали, че се прави доста за чистотата на въздуха, пестенето на енергия, отпадъците, но отново това не е достатъчно.

8. Според вас, Стратегията за ВОРМ има ли положително въздействие за опазването на околната среда?

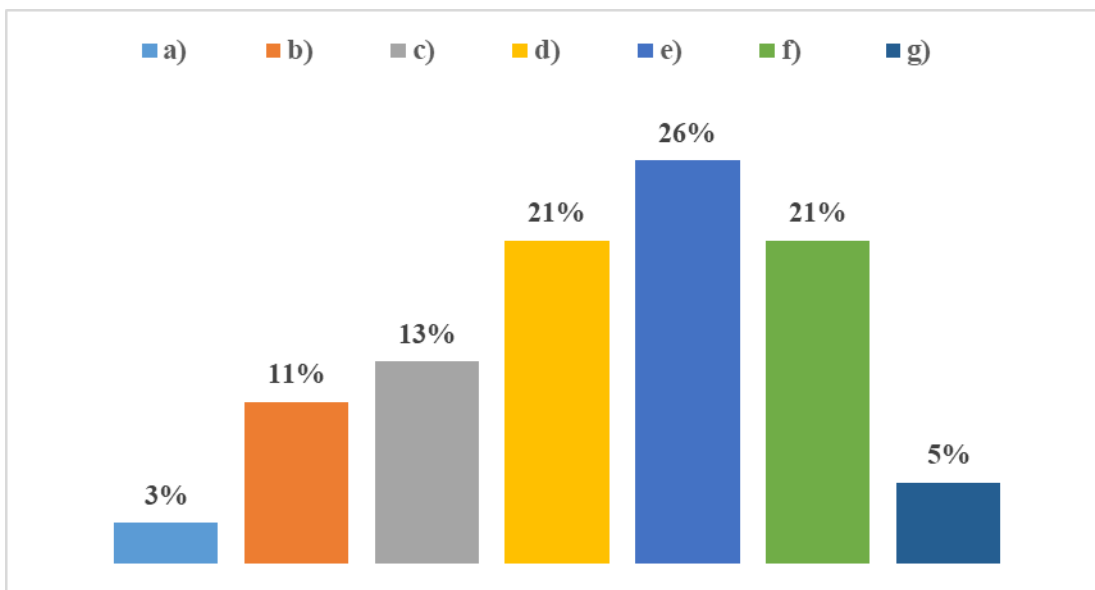

- a) Да, всички проекти са съобразени с екологичните норми и имат положително влияние и върху съзнанието на хората
- b) Да, отчасти, някои фирми изграждат ВЕИ и въвеждат чисти технологии за производство, но са малко на фона на останалите
- c) Да, но новите „зелени“ практики са с неясен ефект за по-дълго време
- d) Няма такова въздействие, всички дейности на човека замърсяват по един или друг начин, каквито и новости да се въвеждат

Въпросът за екологията винаги е чувствителен за хората, особено напоследък около ограниченията, които се налагат вследствие на европейското законодателство и „зелената сделка“, като обикновено в мненията преобладава негативното или скептично отношение. Това личи и тук в отговорите на въпроса – 42% са предпочели този, че да, проектите имат положително въздействие, но новите „зелени“ практики са с неясен ефект за по-дълго време, т.е. няма твърдо убеждение в тяхната полезност. 24% са изразили негативно мнение – каквото и да се направи, каквито и новости да се въвеждат, всички дейности на човека замърсяват природата по един или друг начин. Други 24% са по-скоро позитивни – отчасти по проекти някои от фирмите изграждат ВЕИ и въвеждат чисти технологии, но това не е достатъчно. През годините обаче, може да се наблюдава тенденция, че въпреки първоначалната съпротива и негативизъм, все повече се оценяват ползите от живеенето в по-екологични условия, затова и 11% са избрали отговора, че всички проекти са съобразени

с екологичните норми и имат положително влияние и върху съзнанието на хората. Трябва да се отбележи, че тъй като подобни отрицателни нагласи по темата са валидни навсякъде, една от мерките по новата ПОС, предвидена за допустима за подхода ВОРМ са именно информационните кампании сред населението. Отчетено е, че една от основните пречки пред по-нататъшното опазване на околната среда и биоразнообразието са не само липсата на последователни държавни политики (управление на отпадъците, такса смет, принцип на замърсителя плаща, рециклиране и т.н.), но и промяна в съзнанието и поведението на отделните граждани и групи от населението.

9. Какви според вас са най-видимите резултати от прилагането на Стратегията?

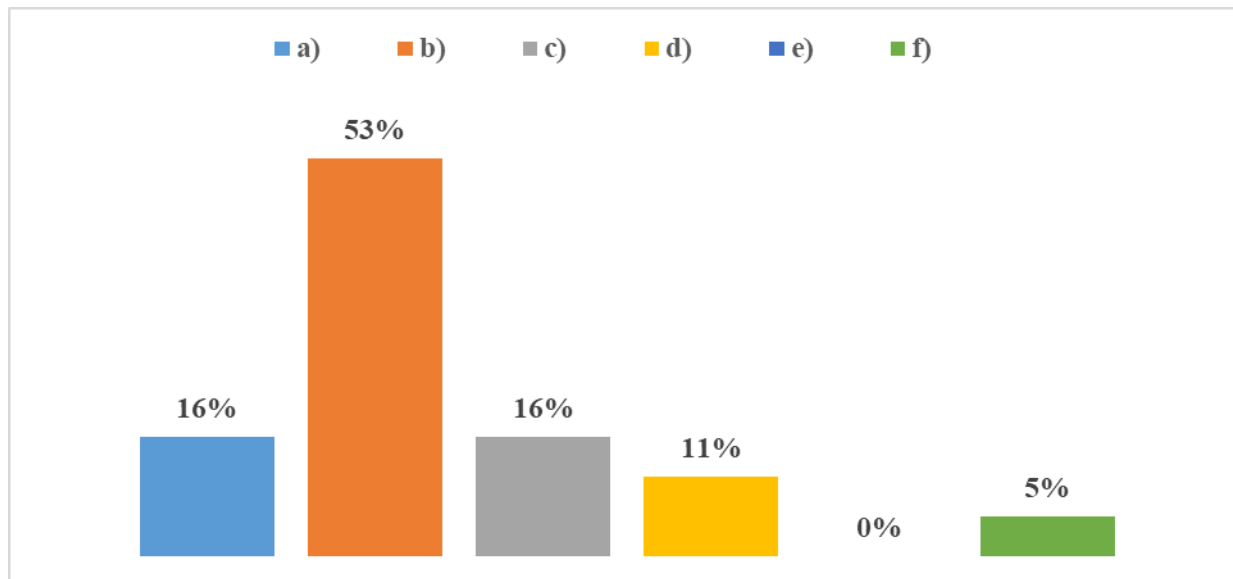

- a) Повишаване на конкурентоспособността и модернизирани на стопанствата и предприятията, подобряване на икономическите им резултати
- b) Разнообразяват се икономиката и услугите на територията, появяват се нови предприятия и нови дейности в съществуващите
- c) Благоустройството на населените места и инфраструктурата, подобряване на условията за живеене
- d) Откриването на нови работни места по проектите
- e) По-добре се опазва околната среда, намалява се замърсяването, пестят се природни ресурси като енергия и вода, запазва се и биоразнообразието
- f) Повишава се гражданското съзнание и предприемаческата активност на хората
- g) Няма такива резултати

Този въпрос се задава регулярно, тъй като по СВОМР се реализират различни проекти и целта е да се види в кои сфери местната общност вижда и смята, че те са най-ефективни. Нормално е отговорите да са разнопосочни – един вижда и оценява едно въздействие, друг смята, че другото е по-важно. Изненадващо най-голям процент – 26% събира опазването на околната среда, въпреки негативното отношение в предишния въпрос. Обяснението е просто – по трите проекта на ОПОС за опазване на биоразнообразието, реализирани на територията на МИГ са организирани огромен брой събития – обучения, дискусии, изложби, празници, снимани са филми, за децата има летни лагери, образователни подаръци, открити уроци, почти цялото население е участвало в тези мероприятия, а и резултатите за повишаване осведомеността и културата на всички относно опазването на видовете са отлични. Затова и тези проекти са най-видими. По 21% от анкетираните смятат, че най-важните въздействия от прилагането на СВОМР са новите работни места или повишаването на гражданското съзнание и предприемаческата активност. 13% смятат за най-видими резултатите от благоустрояването на населените места (общинските проекти), а 11% - разнообразяването на икономиката и услугите на територията (проектите по 6.4). Повишаването на конкурентоспособността на стопанства и предприятия е видян като въздействие от 3% от участниците. Това също е нормално, тъй като подобряването на икономическите показатели не е „видимо“, а и при наличие на проблеми в развитието, негативните фактори се усещат повече. Че няма никакви резултати от прилагането на СВОМР са отговорили едва 5%.

Следващият въпрос също се задава регулярно и всяка година и е свързан с оценката на работата на МИГ, за да може екипът да се ориентира за нагласите на общността, какви са слабостите, от какво имат нужда заинтересованите страни и потенциалните бенефициенти и как може да подобри дейността си. Оценката на местната общност за работата на МИГ е важна част от удовлетвореността от прилагането на СВОМР.

10. Как преценявате работата на МИГ по прилагането на Стратегията за ВОМР?

- a) Отлично, екипът работи професионално и спазва всички правила
- b) Много добре, но могат да обясняват повече неща и да помагат повече при кандидатстване
- c) Добре, но може да са по-активни по отношение на новите неща, които се въвеждат непрекъснато и контактите с администрацията
- d) Средно, изпълняват само преките си задължения и не оказват съдействие извън тях
- e) Негативно, кандидатите могат да се оправят и без тях
- f) Нито добре, нито лошо, защото нямам информация, не съм разбрал, че има МИГ на територията

Както се вижда, оценките са предимно положителни. 16% дават отлична оценка на екипа, а 53% много добра, с уточнението, че може да се помага повече при кандидатстването с проекти. Други 16% са дали добра оценка с пожеланието екипът да е по-активен по отношение информирането за новите неща (това не винаги зависи от тях обаче). Оценката на 11% е средна и няма нито една негативна. Може да се каже, че като цяло работата на МИГ се оценява все по-добре (сравнението е с миналите години) и постепенно подходът ВОМР започва да се припознава от местните общности като „техния“ инструмент за развитие, а МИ като изразители и лидери на мнение сред тези общности.